

V Bruseli 24. 7. 2024
SWD(2024) 825 final

PRACOVNÝ DOKUMENT ÚTVAROV KOMISIE

Správa o právnom štáte 2024

Kapitola o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku

Spríevodný dokument k

OZNÁMENIU KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEMU HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV

Správa o právnom štáte 2024

Situácia v oblasti právneho štátu v Európskej únii

{COM(2024) 800 final} - {SWD(2024) 801 final} - {SWD(2024) 802 final} -
{SWD(2024) 803 final} - {SWD(2024) 804 final} - {SWD(2024) 805 final} -
{SWD(2024) 806 final} - {SWD(2024) 807 final} - {SWD(2024) 808 final} -
{SWD(2024) 809 final} - {SWD(2024) 810 final} - {SWD(2024) 811 final} -
{SWD(2024) 812 final} - {SWD(2024) 813 final} - {SWD(2024) 814 final} -
{SWD(2024) 815 final} - {SWD(2024) 816 final} - {SWD(2024) 817 final} -
{SWD(2024) 818 final} - {SWD(2024) 819 final} - {SWD(2024) 820 final} -
{SWD(2024) 821 final} - {SWD(2024) 822 final} - {SWD(2024) 823 final} -
{SWD(2024) 824 final} - {SWD(2024) 826 final} - {SWD(2024) 827 final} -
{SWD(2024) 828 final} - {SWD(2024) 829 final} - {SWD(2024) 830 final} -
{SWD(2024) 831 final}

ZHRNUTIE

Vláda schválila reformu trestnoprávných predpisov a zrušila Úrad špeciálnej prokuratúry v skrátanom legislatívnom konaní a bez riadneho pripomienkovania, čo vyvolalo vážne obavy v súvislosti s procesom a obsahom reformy. Ústavný súd vo februári 2024 dočasne pozastavil účinnosť častí predmetnej reformy, ktorá bola ďalej novelizovaná v ďalšom skrátanom legislatívnom konaní v júli 2024. V súvislosti so zavedením záruk, pokiaľ ide o odvolávanie členov Súdnej rady, sa nedosiahol žiadny pokrok a vláda odvolala troch jej členov pred skončením ich funkčného obdobia. Zmeny Trestného poriadku vyvolávajú ďalšie obavy, pokiaľ ide o trestný čin ohýbania práva. Vyhlásenia vládných predstaviteľov voči niektorým sudcom vyvolávajú kritiku za zasahovanie do nezávislosti súdnictva. Súdny systém v rámci zreformovanej súdnej mapy fungujú vo všeobecnosti dobre, a to aj pokiaľ ide o samostatný systém správnych súdov. Pripravujú sa zmeny na zlepšenie prístupu k bezplatnej právnej pomoci. Zlepšila sa úroveň digitalizácie justičného systému, avšak vývoj nového digitálneho systému riadenia súdov čelí problémom.

Pripravuje sa nová Národná protikorupčná stratégia na roky 2024 – 2029. Reforma trestnoprávných predpisov však vyvoláva osobitné obavy, pokiaľ ide o boj proti korupcii, a najmä veľkej korupcii, ako aj pokiaľ ide o ochranu finančných záujmov Únie. Zrušenie Odboru prevencie korupcie na Úrade vlády SR a Úradu špeciálnej prokuratúry, ako aj plánovaná reorganizácia Národnej kriminálnej agentúry majú vplyv na slovenské inštitúcie, ktoré sa špecializujú na monitorovanie, odhaľovanie, vyšetrowanie a stíhanie veľkej korupcie a celkovú koordináciu v tejto oblasti. Namiesto riešenia obáv obmedzením využívania diskrečnej právomoci generálneho prokurátora na rušenie vyšetrowaní prípadov veľkej korupcie sa posilnili kontrolné právomoci generálneho prokurátora nad vyšetrowaniami a trestnými stíhaniami veľkej korupcie. So zreteľom na uvedené hrozí, že tieto zmeny ovplyvnia schopnosť Slovenska účinne stíhať prípady veľkej korupcie. Nová vláda sa zaviazala navrhnúť právne predpisy v oblasti lobingu a posilniť systém na predchádzanie konfliktu záujmov a systém majetkových priznaní.

Rada pre mediálne služby je vďaka právnemu rámcu a rozpočtovej autonómnosti schopná fungovať nezávisle. Zákon o mediálnych službách a zákon o publikáciách spoločne zabezpečujú transparentnosť vlastníctva médií. V súvislosti s posilňovaním autonómie verejnoprávnych médií sa nedosiahol žiadny pokrok, keďže novým zákonom o regulácii verejnoprávnych médií sa zrušil súčasný vysielateľ a vytvoril sa nový subjekt, čo vyvoláva obavy o budúcu nezávislosť vysielateľa. V súvislosti s mechanizmom zameraným na zlepšenie bezpečnosti novinárov sa síce dosiahol istý pokrok, no silnejú obavy, pokiaľ ide o ich pracovné podmienky, ktoré sa údajne zhoršuje.

Nedostatočný pokrok sa dosiahol v súvislosti so zabezpečením účinných verejných konzultácií v rámci procesu tvorby právnych predpisov. Zmenami kompetenčného zákona sa rozširuje právomoc vlády pri vymenúvaní a odvolávaní vedenia určitých nezávislých orgánov. Národný preventívny mechanizmus v súčasnosti funguje v rámci úradu ombudsmana, komisára pre deti a komisára pre osoby so zdravotným postihnutím. Slovenské národné stredisko pre ľudské práva prispieva svojimi projektmi k posilneniu kultúry právneho štátu. Pokračujú iniciatívy na zvýšenie účasti na rozvoji verejných politík, zatiaľ čo prostredie pre organizácie občianskej spoločnosti sa zhoršilo, najmä v prípade organizácií, ktorých úlohou je dohľad nad činnosťami štátu, a v oblasti ľudských práv.

ODPORÚČANIA

V súvislosti s odporúčaniami, ktoré boli adresované Slovensku v Správe o právnom štáte 2023, Slovensko vo všeobecnosti:

- nedosiahlo žiadny pokrok v zavádzaní opatrení, ktorými sa malo zabezpečiť, aby sa na členov súdnej rady – a to najmä na tých, ktorých nezvolili sudcovia – vzťahovali dostatočné záruky nezávislosti, pokiaľ ide o ich odvolanie, s prihliadnutím na európske normy týkajúce sa nezávislosti súdnych rád,
- nedosiahlo žiadny pokrok pri zabezpečení toho, aby boli zavedené a riadne dodržiavané dostatočné záruky pre prípady, keď sudcovia musia niesť trestnoprávnu zodpovednosť za trestný čin „ohýbania práva“ v súvislosti so svojimi súdnymi rozhodnutiami,
- nedosiahlo ešte žiadny pokrok, pokiaľ ide o predloženie návrhov na reguláciu lobingu a posilnenie právnych predpisov upravujúcich konflikty záujmov a majetkové priznania,
- nedosiahlo žiadny pokrok v prijímaní opatrení na zlepšenie koordinácie medzi jednotlivými orgánmi presadzovania práva a zabezpečovaní objektívnosti rozhodnutí prokuratúry, ani v predkladaní legislatívnych zmien, ktorými by sa obmedzila právomoc generálneho prokurátora rušiť rozhodnutia prokuratúry, s cieľom podporiť dosahovania presvedčivých výsledkov v prípadoch veľkej korupcie,
- nedosiahlo žiadny pokrok v posilňovaní nezávislého riadenia a redakčnej nezávislosti verejnoprávnych médií s prihliadnutím na európske normy týkajúce sa verejnoprávnych médií,
- dosiahlo istý pokrok v procese vytvárania legislatívnych a iných záruk v záujme zlepšenia fyzickej bezpečnosti a pracovných podmienok novinárov vrátane reformy právnej úpravy ohovárania s prihliadnutím na európske normy v oblasti ochrany novinárov,
- nedosiahlo žiadny pokrok v zabezpečovaní účinných verejných konzultácií v procese tvorby právnych predpisov a zapojenia zainteresovaných strán do tohto procesu.

Na základe týchto skutočností a s prihliadnutím na ďalší vývoj, ku ktorému došlo za referenčné obdobie, a pripomínajúc popritom aj príslušné záväzky prijaté v rámci plánu obnovy a odolnosti, ako aj príslušné odporúčania pre jednotlivé krajiny v rámci európskeho semestra sa Slovensku odporúča, aby:

- zaviedlo opatrenia, ktorými sa zabezpečí, aby sa na členov súdnej rady – a to najmä na tých, ktorých nezvolili sudcovia – vzťahovali dostatočné záruky nezávislosti, pokiaľ ide o ich odvolanie, s prihliadnutím na európske normy týkajúce sa nezávislosti súdnych rád,
- zabezpečilo, aby sa zaviedli a riadne dodržiavali dostatočné záruky v prípadoch, keď sudcovia musia niesť trestnoprávnu zodpovednosť za trestný čin ohýbania práva v súvislosti so svojimi súdnymi rozhodnutiami,
- predložilo návrhy na reguláciu lobingu a posilnenie právnych predpisov upravujúcich konflikty záujmov a majetkové priznania,
- zabezpečilo účinné a nezávislé vyšetrovanie a stíhanie prípadov veľkej korupcie v záujme dosiahnutia presvedčivých výsledkov, a to aj predchádzaním neprimeranému zasahovaniu do takýchto prípadov a obmedzením využívania právomocí generálneho prokurátora na rušenie konečných rozhodnutí vyšetrovateľov a prokurátorov,

- posilnilo pravidlá a mechanizmy s cieľom obnoviť nezávislé riadenie a redakčnú nezávislosť verejnoprávnych médií a zvýšiť ich ochranu s prihliadnutím na európske normy týkajúce sa verejnoprávnych médií,
- pokročilo v procese vytvárania legislatívnych a iných záruk v záujme zlepšenia fyzickej bezpečnosti a pracovných podmienok novinárov vrátane reformy právnej úpravy ohovárania s prihliadnutím na európske normy v oblasti ochrany novinárov,
- zabezpečilo účinné verejné konzultácie v procese tvorby právnych predpisov, ako aj zapojenie zainteresovaných strán do tohto procesu a snažilo sa zabrániť nadmernému využívaniu skrátených legislatívnych konaní.

I. JUSTIČNÝ SYSTÉM

Súdny systém Slovenskej republiky pozostáva z 36 okresných súdov vrátane piatich mestských súdov, ôsmich krajských súdov, troch správnych súdov, Špecializovaného trestného súdu, Najvyššieho súdu, Najvyššieho správneho súdu a Ústavného súdu Slovenskej republiky¹. Krajské súdy plnia funkciu odvolacích súdov v občianskych, obchodných a trestných veciach. Špecializovaný trestný súd má právomoc posudzovať závažné trestné veci uvedené v príslušnom ustanovení Trestného poriadku². Ústrednú úlohu pri riadení a správe súdov, pri vymenúvaní sudcov, ako aj pri dodržiavaní zásad sudcovskej etiky zohráva Súdna rada. Polovicu jej členov (9 z 18) tvoria sudcovia, ktorých volia ich kolegovia. Ďalších členov Súdnej rady vymenúva slovenský prezident, parlament a vláda³. Prokuratúra Slovenskej republiky je nezávislý štátny orgán, na čele ktorého stojí generálny prokurátor⁴. Slovensko sa zúčastňuje na Európskej prokuratúre (EPPO). Slovenská advokátska komora je nezávislá samosprávna stavovská organizácia⁵.

Nezávislosť

Úroveň vnímanej nezávislosti súdnictva na Slovensku je naďalej veľmi nízka medzi širokou verejnosťou aj medzi podnikmi. Celkovo 33 % širokej verejnosti a podnikov vníma úroveň nezávislosti súdov a sudcov v roku 2024 ako „pomernie dobrú alebo veľmi dobrú“⁶. Vnímaná nezávislosť súdnictva medzi širokou verejnosťou sa oproti roku 2023 mierne zhoršila (34 %), zostáva však lepšia ako v roku 2020 (26 %). Vnímaná úroveň nezávislosti súdnictva medzi spoločnosťami sa od roku 2020 neustále zvyšovala (15 %), a to aj v porovnaní s rokom 2023 (31 %)⁷.

Parlament schválil reformu trestnoprávných predpisov a zrušil Úrad špeciálnej prokuratúry v skrátanom legislatívnom konaní a bez riadneho pripomienkovania, čo vyvolalo vážne obavy v súvislosti s procesom a obsahom reformy. Nová vláda vo svojom programovom vyhlásení⁸ oznámila plán rekodifikácie trestnoprávných kódexov s deklarovaným cieľom humanizovať stanovené sankcie⁹. Vláda 6. decembra 2023 predložila parlamentu návrh zmien Trestného zákona a iných súvisiacich zákonov, pričom využila

¹ Opis sústavy súdov možno nájsť napr. vo výročnej štúdii, ktorú pre Európsku komisiu vypracúva Komisia Rady Európy pre hodnotenie efektívnosti justície (CEPEJ).

² Slovenský trestný poriadok, § 14 (napr. úkladná vražda, korupcia, terorizmus, organizovaná trestná činnosť, závažné hospodárske trestné činy, poškodzovanie finančných záujmov EÚ atď.).

³ Článok 141a Ústavy Slovenskej republiky.

⁴ Články 141 – 151 Ústavy Slovenskej republiky; zákon č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre.

⁵ Parlamentný zákon č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) zo 4. decembra 2003.

⁶ Obrázky 51 a 53 Porovnávacieho prehľadu EÚ v oblasti justície za rok 2024 a obrázky 50 a 52 Porovnávacieho prehľadu EÚ v oblasti justície za rok 2022. Úroveň vnímanej nezávislosti súdnictva sa kategorizuje takto: veľmi nízka (menej ako 30 % respondentov vníma nezávislosť súdnictva ako pomernie dobrú a veľmi dobrú); nízka (30 – 39 %), priemerná (40 – 59 %), vysoká (60 – 75 %), veľmi vysoká (viac ako 75 %).

⁷ 33 % spoločností na Slovensku je buď pomernie silno, alebo veľmi silno presvedčených o tom, že ich investície sú chránené zákonom a súdmi v tomto členskom štáte. 46 % opýtaných spoločností považuje kvalitu, efektívnosť alebo nezávislosť súdnictva za jeden z hlavných dôvodov obáv v súvislosti s ochranou investícií v krajine. Obrázky 55 a 56 Porovnávacieho prehľadu EÚ v oblasti justície za rok 2024.

⁸ Nová vláda vznikla 25. októbra 2023 po parlamentných voľbách, ktoré sa uskutočnili 30. septembra 2023.

⁹ Programové vyhlásenie vlády Slovenskej republiky 2023 – 2027, s. 63 a 64.

skrátene legislatívne konanie¹⁰ bez toho, aby zainteresovaným stranám poskytla možnosť riadneho pripomienkovania. Parlament prijal tieto zmeny 8. februára 2024 v tret'om čítaní¹¹. Bývalá prezidentka republiky vyjadrila obavy v súvislosti s predmetnými zmenami počas legislatívneho konania¹² a po podpise zákona 16. februára podala 19. februára na Ústavný súd návrh na preskúmanie súladu s ústavou a žiadala o pozastavenie účinnosti zmeny¹³. Ústavný súd spojil tento návrh s dvoma ďalšími návrhmi na ústavné preskúmanie podanými dvomi skupinami poslancov Národnej rady SR a 28. februára 2024 dočasne pozastavil účinnosť niektorých častí reformy¹⁴. Ústavný súd vo svojom konečnom rozhodnutí z 3. júla 2024 skonštatoval, že neústavné sú iba niektoré zmeny Trestného zákona. Konkrétne sú to tie, ktoré by retroaktívne zasahovali do trestných konaní¹⁵. Reforma trestného práva prináša zmeny v oblasti premlčania trestných činov, ako aj v oblasti trestných postihov, a to aj upustením od trestov odňatia slobody. Touto reformou sa navyše zrušil aj Úrad špeciálnej prokuratúry, ktorý bol okrem iného osobitne zameraný na boj proti korupcii a podvodom v súvislosti s rozpočtom EÚ. Celkovo tieto zmeny vyvolávajú obavy, pokiaľ ide o účinný boj proti korupcii a o ochranu finančných záujmov EÚ¹⁶. Európska komisia počas intenzívneho politického a technického dialógu so slovenskými orgánmi opakovane vyjadrila vážne obavy v súvislosti s postupom a obsahom reforiem a vyzvala slovenské orgány, aby konzultovali legislatívne návrhy s Benátskou komisiou. Obavy vyjadrila aj hlavná európska prokurátorka¹⁷ a Európsky parlament prijal uznesenie¹⁸. Reforma trestného práva vyvolala masové protesty na celom Slovensku, v rámci ktorých bola vláda vyzývaná, aby pozastavila legislatívne konanie a zdržala sa realizácie plánovaných zmien¹⁹. Predmetná reforma však bola prijatá, a to aj

¹⁰ Zákon č. 40/2024 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony Otázka skráteneho legislatívneho konania je opísaná v pilieri IV.

¹¹ Vláda Slovenskej republiky (2024), Národná rada SR schválila novelu Trestného zákona.

¹² Informácie o podpise zákona možno nájsť na webovom sídle prezidenta Slovenskej republiky (2024), Podpísané a vrátené zákony. Informácie o podaní návrhu na preskúmanie ústavnosti možno nájsť na webovom sídle Ústavného súdu Slovenskej republiky (2024), uznesenie PL. ÚS 3/2024-112 z 28. februára 2024, s. 1 – 2.

¹³ Prezidentka Slovenskej republiky (2024), Návrh na začatie konania o súlade právnych predpisov podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) Ústavy Slovenskej republiky.

¹⁴ Ústavný súd pozastavil účinnosť všetkých zmien Trestného zákona a zákona o trestnej zodpovednosti právnických osôb a pozastavil dve zmeny Trestného poriadku. Ústavný súd Slovenskej republiky (2024), uznesenie PL. ÚS 3/2024-112 z 28. februára 2024, s. 2.

¹⁵ Ústavný súd Slovenskej republiky (2024), tlačová správa č. 30/2024 z 3. júla 2024. Za nesúladne s ústavou považuje okrem iného ustanovenia, ktoré umožňujú retroaktívne otváranie dohôd o vine a treste, a ustanovenia týkajúce sa trestu prepadnutia majetku. Za nesúladne s ústavou však nepovažuje zníženie trestných sadzieb ani skrátenie premlčacích dôb či zrušenie Úradu špeciálnej prokuratúry. Ústavný súd dospel rovnako aj k záveru, že zrušením úradu nedošlo k porušeniu práva EÚ. V súvislosti so skrátenejším legislatívnym konaním sa Ústavný súd vo svojom rozhodnutí vyslovil, že tento proces neprebehol bezchybne, no nedostatky nedosahovali intenzitu takého charakteru, ktorá by znamenala porušenie ústavy. Ústavný súd podobne aj v súvislosti so zrušením Úradu špeciálnej prokuratúry zdôraznil, že je zdržanlivý a rešpektuje štátnu moc, ktorá má priamu demokratickú legitimitnosť, a tou je parlament. Pozastavenie účinnosti ustanovení sa zruší, keď rozhodnutie nadobudne účinnosť.

¹⁶ Podrobnejšie informácie sú uvedené v pilieri II. Transparency International (8. február 2024), Schválená novela trestného zákona oslabuje právny štát a boj s korupciou.

¹⁷ EPPO (2023), Vyjadrenie k legislatívnym zmenám navrhnutým slovenskou vládou.

¹⁸ Európsky parlament, Uznesenie zo 17. januára 2024 o plánovanom zrušení kľúčových protikorupčných štruktúr na Slovensku a jeho dôsledkoch pre právny štát, 2023/3021(RSP).

¹⁹ Denník N (2024), Na bratislavskom proteste bolo 30-tisíc ľudí, najviac od začiatku demonštrácií proti novele Trestného zákona. Jurist – Legal News & Commentary (9. február 2024), *Thousands protest in Slovakia over proposed criminal law reform* (Tisíce ľudí protestujú proti navrhovanej reforme trestného práva); Reuters (8.

napriek plánu vlády realizovať rekodifikáciu trestných kódexov v rokoch 2025 a 2026²⁰. Národná rada SR prijala 16. júla 2024 zmeny Trestného zákona v skrátrenom legislatívnom konaní. Zámerom bolo lepšie zosúladenie zákona s príslušnými právnymi predpismi EÚ²¹.

V súvislosti so zavedením záruk, pokiaľ ide o odvolávanie členov Súdnej rady, sa nedosiahol žiadny pokrok a nová vláda, parlament a nový prezident odvolali svojich nominantov pred skončením ich funkčného obdobia. V Správe o právnom štáte 2023 sa Slovensku odporučilo zabezpečiť, „aby sa na členov Súdnej rady vzťahovali dostatočné záruky nezávislosti, pokiaľ ide o ich odvolanie, s prihliadnutím na európske normy týkajúce sa nezávislosti súdnych rád“²². Ako sa uvádza v správach z minulých rokov, podmienky odvolania členov Súdnej rady, najmä členov, ktorí neboli zvolení sudcami²³, stále neboli stanovené v právnych predpisoch. Krátko po nástupe do funkcie nová vláda odvolala troch členov Súdnej rady, ktorí boli vymenovaní predchádzajúcou vládou, pred skončením ich funkčného obdobia, a vymenovala troch nových členov, ktorí ich nahradili²⁴. Dvaja z prepustených členov napadli toto rozhodnutie na Ústavnom súde²⁵. Parlament aj prezident majú každý právo odvolať po troch členoch, čo spolu s nominantmi vlády predstavuje polovicu Súdnej rady. Dňa 16. apríla Súdna rada s podporou všetkých troch členov novovymenovaných vládou odvolala svojho predsedu z funkcie z dôvodu porušenia zákona²⁶. Odvolaný predseda Súdnej rady bol neúspešný so svojou ústavnou sťažnosťou proti tomuto rozhodnutiu a plánuje predložiť vec Európskemu súdu pre ľudské práva²⁷. Parlament následne odvolal bývalého predsedu Súdnej rady spolu s jedným ďalším členom ako členov Súdnej rady menovaných

február 2024), *Slovakia approves criminal law reforms that sparked protests* (Schválenie reformy trestného práva na Slovensku vyvolalo protesty); Reuters (1. február 2024), *Slovaks ratchet up protests against government's criminal law reform* (Na Slovensku narastá vlna protestov proti vládnemu návrhu reformy trestného práva); AP News (26. január 2024), *Thousands protest in Slovakia against plan to amend penal code and close special prosecutor's office* (Tisíce ľudí protestujú na Slovensku proti pripravovanej zmene Trestného zákona a zrušeniu Špeciálnej prokuratúry); Denník SME (8. február 2024), *Protesty ani obštrukcie nezabrali, parlament schválil nové trestné kódexy*; Euractiv (2. február 2024), *Opposition to Slovakian PM's proposed criminal reforms grows* (Odpor voči vládnemu návrhu reformy trestného práva narastá).

²⁰ Písomný príspevok Slovenskej republiky, s. 2. Informácie získané pri návšteve Slovenska od Ministerstva spravodlivosti SR.

²¹ Pred tým, ako sa zákon odošle ministerstvu spravodlivosti na uverejnenie v Zbierke zákonov, bude ho musieť podpísať predseda vlády, predseda NR SR a prezident Slovenskej republiky. Komisia momentálne analyzuje trestnoprávnu reformu vrátane týchto posledných zmien.

²² Správy o právnom štáte 2022 a 2023, Kapitoly o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku, s. 2 (za rok 2022) a s. 2 (za rok 2023).

²³ Súdna rada sa skladá z 18 členov, z ktorých polovicu tvoria sudcovia volení svojimi kolegami. Po troch členoch vyberajú aj vláda, národná rada a prezident republiky. Členov rady môže odvolať len orgán, ktorý ich vymenoval.

²⁴ Uznesenie vlády Slovenskej republiky (2023), Uznesenie vlády Slovenskej republiky č. 576 z 2. novembra 2023 k návrhu na odvolanie a vymenovanie členov Súdnej rady Slovenskej republiky.

²⁵ Aktuality.sk (2023), *Dvaja odvolaní členovia súdnej rady: Vláda rozhodla svojvoľne, podáme ústavnú sťažnosť*; RTVS (2024), *Bývalí členovia Súdnej rady neuspeli s ústavnými sťažnosťami proti ich odvolaniu*.

²⁶ Súdna rada Slovenskej republiky (2024), *Návrh na odvolanie predsedu Súdnej rady Slovenskej republiky prof. JUDr. Jána Mazáka, PhD., z funkcie predsedu súdnej rady*, s. 1 – 2; Súdna rada Slovenskej republiky (2024), *uznesenie č. 103/2024 zo 16. apríla 2024. Uznesenie o odvolaní bolo prijaté na základe návrhu podaného šiestimi členmi Súdnej rady. Piaty z nich boli zvolení sudcami*.

²⁷ Ako bolo oznámené na webovom sídle Súdnej rady. Súdna rada Slovenskej republiky (2024), *Ústavná sťažnosť podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky a Návrh na vydanie dočasného opatrenia*; Predseda Súdnej rady vydal k tejto otázke vyhlásenie: *webové sídlo Súdnej rady Slovenskej republiky (2024), stanovisko predsedu Súdnej rady z 15. apríla 2024*; *Dodatočné informácie získané pri návšteve Slovenska od Súdnej rady Slovenskej republiky*. RTVS (2024), *Ján Mazák neuspel s ústavnou sťažnosťou proti svojmu odvolaniu z čela súdnej rady*.

parlamentom²⁸. Nový slovenský prezident navyše odvolal aj dvoch nominantov bývalej prezidentky²⁹. Súdna rada zohráva významnú úlohu najmä pri výberovom konaní na funkciu sudcu, previerkach sudcu, disciplinárnych konaniach vedených proti sudcom alebo pri rozhodovaní o nevydaní sudcu v rámci stíhania trestného činu ohýbania práva³⁰. Podľa judikatúry Súdneho dvora Európskej únie sa pre súdne rady musia vytvoriť dostatočné záruky, aby mohli byť nezávislé od zákonodarnej a výkonnej moci. Týka sa to aj spôsobu, akým sa môžu odvolávať členovia súdnych rád³¹. Vzhľadom na to, že neboli zavedené žiadne záruky nezávislosti, pokiaľ ide o odvolávanie členov Súdnej rady, v predchádzajúcich rokoch sa nedosiahol žiadny pokrok vo vykonávaní tohto odporúčania.

Vyhlásenia vládných predstaviteľov voči niektorým sudcom vyvolávajú kritiku za zasahovanie do nezávislosti súdnictva. Sudcovia vrátane zástupcov najvyšších súdov boli terčom ostrých vyhlásení vládných činiteľov, ktorí verejne vyzývali na ich odvolanie z funkcie. Súdna rada odsúdila tieto vyhlásenia, predovšetkým osobné útoky na sudcov v súvislosti s ich rozhodovaním³². Ministerstvo spravodlivosti v rámci kontroly pridelovania prípadov okrem toho dvakrát požiadalo o poskytnutie značného množstva informácií o prípadoch prejednávaných na Najvyššom súde, čo predseda tohto súdu odmietol a odsúdil ako nadmerné a zasahujúce do citlivých informácií obsiahnutých v spisoch³³. Ministerstvo malo rovnakú žiadosť v súvislosti s prípadmi na Špecializovanom trestnom súde, ktorý prístup poskytol. V tejto súvislosti predseda Najvyššieho súdu čelil osobným útokom a predseda Špecializovaného trestného súdu odstúpil³⁴. Kroky vlády odsúdilo sudcovské združenie Sudcovia za otvorenú justíciu, ktoré vládných činiteľov vyzvalo, aby sa zdržali vyhlásení, ktoré narúšajú dôveru verejnosti a úctu voči súdom³⁵, ako aj predseda Európskeho združenia sudcov, ktorý konštatoval ohrozenie nezávislosti súdnictva³⁶.

Zmeny Trestného poriadku nezavádzajú žiadne nové záruky, pokiaľ ide o trestný čin ohýbania práva, ale vyvolávajú ďalšie obavy. V správach o právnom štáte 2022 a 2023 sa Slovensku odporučilo zabezpečiť, „aby boli zavedené a riadne dodržiavané dostatočné záruky

²⁸ Webové sídlo Súdnej rady Slovenskej republiky (2024), Súdna rada Slovenskej republiky opäť v neúplnom zložení.

²⁹ Súdna rada Slovenskej republiky (2024), tlačová správa z 15. júla: Súdna rada Slovenskej republiky má o dvoch členov menej. RTVS (2024), Prezident P. Pellegrini odvolal dvoch členov Súdnej rady SR. SME (2024), Pellegrini odvolal dvoch členov Súdnej rady, ktorých vymenovala ešte bývalá prezidentka. Prezident uviedol, že týchto dvoch členov odvolal preto, aby mohol prispieť vlastnou predstavou k fungovaniu Súdnej rady.

³⁰ Okrem iného § 3b a 4 zákona č. 185/2002 Z. z. o súdnej rade.

³¹ Súdny dvor Európskej únie pripomenul, že pokiaľ ide o postup vymenovania sudcov, aby mohol Výbor pre menovanie sudcov prispieť k zobjektívneniu tohto postupu, je nutné, aby bol takýto orgán sám osebe dostatočne nezávislý od zákonodarnej a výkonnej moci a aj od orgánu, ktorému má predložiť stanovisko týkajúce sa hodnotenia uchádzačov na miesto sudcu (rozsudok z 20. apríla 2021, vec C-896/19, Republika, ECLI:EU:C:2021:311, bod 66).

³² Súdna rada Slovenskej republiky (2024), uznesenie č. 136/2024 zo 17. apríla 2024.

³³ Informácie o kontrole sú k dispozícii na webovom sídle ministerstva spravodlivosti. Vyhlásenia predsedu Najvyššieho súdu citované v dokumentoch SITA (2024), Denník N (2024a) a HNonline.sk (2024). Druhá kontrola bola požadovaná vo forme vzdialeného prístupu do databázy. Rovnakú žiadosť predložilo Ministerstvo spravodlivosti Špecializovanému trestnému súde, ktorý požadované spisy poskytol. Predseda Špecializovaného trestného súdu následne odstúpil.

³⁴ Aktuality.sk (2024), Končí šéf Špecializovaného trestného súdu; RTVS (2024), Ján Hrubala končí ako predseda Špecializovaného trestného súdu.

³⁵ SME.sk (2024), Iniciatíva Za otvorenú justíciu apeluje na politikov, aby neznižovali výrokmi dôveru verejnosti k súdom.

³⁶ El Espanol (2024), *Jueces europeos ponen a España al nivel de Hungría por el deterioro de la independencia judicial* (Európski sudcovia postavili Španielsko na úroveň s Maďarskom pre zhoršenie nezávislosti súdnictva).

pre prípady, keď sudcovia musia niesť trestnoprávnu zodpovednosť za trestný čin ohýbania práva v súvislosti so svojimi súdnymi rozhodnutiami³⁷. V rámci tohto trestného činu môžu byť sudcovia stíhaní za svojvoľné rozhodnutie, ktoré spôsobí škodu inej osobe alebo jej prizná výhodu³⁸. Sudca má možnosť požiadať Súdnu radu o zastavenie trestného konania, ak za takýto návrh zahlasuje minimálne 10 členov Súdnej rady³⁹. K tomu však môže dôjsť až po predložení obžaloby, čo znamená, že v čase hlasovania Súdnej rady môže byť sudca vo väzbe⁴⁰. Namiesto zavedenia dodatočných záruk by však nové znenie Trestného poriadku mohlo naznačovať, že obsah súdnych rozhodnutí môže byť predmetom trestného stíhania aj pre iné trestné činy, než je ohýbanie práva, čo vedie k určitej neistote pri uplatňovaní tohto ustanovenia⁴¹. Okrem toho zmeny Trestného poriadku v súvislosti so zmenami Trestného zákona a inými súvisiacimi predpismi z 8. februára 2024⁴² obmedzili právo sudcu požiadať Súdnu radu o hlasovanie s cieľom zastaviť trestné konanie. Hoci doteraz neexistovala žiadna lehota, v zákone sa teraz stanovuje lehota 60 dní od doručenia rozhodnutia o obžalobe⁴³. Od zavedenia trestného činu ohýbania práva v roku 2021⁴⁴ sa na súde prejednávali len dva prípady⁴⁵. Na základe tohto ustanovenia však bolo podaných viac ako 100 trestných oznámení na sudcov, ktoré boli doteraz zamietnuté v počiatočných štádiách konania, čo viedlo k vysokej administratívnej záťaži spojenej s vybavovaním týchto oznámení⁴⁶. Trestné konania negatívne ovplyvňujú sudcov nielen preto, že vyšetrovanie samo o sebe predstavuje záťaž, ale aj z dôvodu chýbajúcej jasnosti a nedostatočných záruk, v dôsledku čoho je predmetné ustanovenie náchylné na potenciálne zneužitie, čo má zstrašujúci účinok na nezávislé rozhodovanie sudcov⁴⁷. Trestné konanie proti sudcovi je tiež relevantným aspektom v prípadne previerky sudcu⁴⁸. Keďže nedávne legislatívne zmeny nezlepšujú záruky pre sudcov, pokiaľ ide o trestný čin ohýbania práva, ale vyvolávajú ďalšie obavy, nebol v súvislosti s odporúčaniami dosiahnutý žiadny pokrok.

³⁷ Správy o právnom štáte 2023 a 2022, Kapitoly o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku, s. 6 (za rok 2023) a s. 2 (za rok 2022).

³⁸ § 326a slovenského Trestného zákona, Správy o právnom štáte 2022 a 2023, Kapitoly o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku, s. 4 (za rok 2022) a s. 6 (za rok 2023).

³⁹ Správa o právnom štáte 2023, Kapitola o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku, s. 6.

⁴⁰ Správa o právnom štáte 2023, Kapitola o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku, s. 6. Pozri aj vyhlásenie deviatich členov Súdnej rady z 5. februára 2024.

⁴¹ § 9 ods. 2 Trestného poriadku teraz obsahuje nové ustanovenie, ktoré znie: „Trestné stíhanie sudcu musí byť zastavené alebo vec postúpená na prejednanie disciplinárneho previnenia len vtedy, ak skutok, ktorý sa sudcovi kladie za vinu nemožno právne posúdiť ako iný trestný čin.“ Trestný čin ohýbania práva predstavuje *lex specialis* pre trestný čin zneužívania právomoci verejného činiteľa podľa § 326 Trestného zákona.

⁴² Ustanovenia Trestného poriadku (s výnimkou dvoch ustanovení, ktorých účinnosť bol pozastavená Ústavným súdom) nadobudli účinnosť 15. marca 2024.

⁴³ § 207a ods. 3. Pred touto zmenou neexistovala žiadna lehota, v ktorej by mal sudca podať takúto žiadosť Súdnej rade.

⁴⁴ Zavedené ústavnými zmenami z roku 2020 s cieľom posilniť režim bezúhonnosti sudcov s účinnosťou od roku 2021.

⁴⁵ Návšteva Slovenska, Špecializovaný trestný súd. O jednom z týchto dvoch prípadov sa už rozhodlo, Špecializovaný trestný súd (2023), rozsudok č. 4T/1/2023 z 24. februára 2023.

⁴⁶ Návšteva Slovenska, Špecializovaný trestný súd; Správa o právnom štáte 2023, Kapitola o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku, s. 6.

⁴⁷ Návšteva Slovenska, združenie sudcov Za otvorenú justíciu, Správa o právnom štáte 2023, Kapitola o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku, s. 7; Súdna rada verejne vydala uznesenie č. 63/2023 zo 16. februára 2023 k trestnému činu ohýbania práva podľa § 326a Trestného zákona.

⁴⁸ Postup preverovania sudcu sa začína vždy, keď dôjde k povýšeniu sudcu na vyšší súd, ale aj rozhodnutím Súdnej rady, ak s tým súhlasí väčšina členov (t. j. viac ako 9), § XXX zákona o súdnej rade. Informácie získané od sudcovského združenia.

Reformovaná súdna mapa vrátane samostatného systému správnych súdov vo všeobecnosti funguje dobre, pričom je potrebné prekonať niektoré počiatočné výzvy. Táto reforma, ktorá bola predmetom predchádzajúcich správ o právnom štáte⁴⁹, nadobudla účinnosť 1. júna 2023, po 5-mesačnom odklade s cieľom umožniť lepšiu prípravu justičného systému. Odvtedy súdy pôsobia s pozmenenou okresnou a krajskou pôsobnosťou a existuje nový samostatný systém správnych súdov⁵⁰. Z údajov zozbieraných Ministerstvom spravodlivosti vyplýva, že tieto zmeny nespôsobili žiadne okamžité systémové narušenie výkonnosti na okresnej alebo krajskej úrovni⁵¹. Zainteresované strany uvádzajú výzvy v oblasti správy a organizácie práce, vyššie finančné požiadavky a niektoré negatívne vplyvy na účastníkov konaní, pričom dlhodobé otázky ako odmeňovanie administratívnych a pomocných pracovníkov nie sú riešené⁵². Nové správne súdy začali fungovať len čiastočne personálne vybavené, avšak situácia sa postupne zlepšuje⁵³. Reforma si vyžadovala zmeny fungovania prokuratúry, kde boli indikované výzvy v súvislosti s dostupnosťou súdov, logistickými otázkami a efektívnosťou práce prokurátorov⁵⁴. Hoci sa očakávali prvotné problémy a dočasný pokles efektívnosti súdov⁵⁵, reforma si kladie za cieľ postupne zlepšiť efektívnosť a kvalitu justičného systému, a to najmä zvýšením špecializácie sudcov⁵⁶.

Právomoc Generálneho prokurátora zrušiť rozhodnutia nižšie postavených prokurátorov bez primeraných záruk nad'alej vyvoláva obavy. Generálny prokurátor má ako mimoriadny opravný prostriedok právomoc zrušiť akékoľvek právoplatné rozhodnutie nižšie postavených prokurátorov alebo polície prijaté v prípravnom konaní, ak sa domnieva, že toto rozhodnutie je v rozpore so zákonom, a to bez povinnosti odôvodniť takéto rozhodnutie (§ 363 a nasl. Trestného poriadku)⁵⁷. Neexistuje žiadna možnosť súdneho preskúmania takýchto rozhodnutí, ani žiadny iný opravný prostriedok⁵⁸. V európskych normách sa stanovuje, že zainteresované strany alebo obeť by mali mať možnosť napadnúť rozhodnutia prokurátorov o nezačatí trestného stíhania⁵⁹. Okrem toho sa v európskych normách týkajúcich sa autonómie

⁴⁹ Správy o právnom štáte 2023, 2022 a 2021, Kapitoly o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku, s. 3 – 4 (za rok 2023), s. 5 – 6 (za rok 2022) a s. 7 – 8 (za rok 2021).

⁵⁰ Pozri webové sídlo Ministerstva spravodlivosti SR, <https://www.justice.gov.sk/sudy-a-rozhodnutia/sudna-mapa/zmeny-v-sudnej-mape/>. Správy o právnom štáte 2023, 2022 a 2021, Kapitoly o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku, s. 9 – 10 (za rok 2023), s. 7 (za rok 2022) a s. 6 (za rok 2021).

⁵¹ Informácie získané pri návšteve Slovenska od Ministerstva spravodlivosti SR.

⁵² Vyhlásenie deviatich členov Súdnej rady z 5. februára 2024, s. 2. Informácie získané pri návšteve Slovenska od Združenia sudcov Slovenska. Združenia sudcov Slovenska (2024), Združenie v súčasnosti zbiera poznatky a skúsenosti svojich členov, ktoré komplexne vyhodnotí.

⁵³ To malo dočasne vplyv na ich výkonnosť; písomné príspevky od organizácie Civil Liberties Union for Europe (Únia občianskych slobôd pre Európu) a od Združenia sudcov Slovenska. Informácie získané pri návšteve Slovenska od Najvyššieho správneho súdu.

⁵⁴ Informácie získané pri návšteve Slovenska od Generálnej prokuratúry.

⁵⁵ Správa o právnom štáte 2023, Kapitola o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku, s. 4.

⁵⁶ Ministerstvo spravodlivosti zhromažďuje spätnú väzbu od súdov a analyzuje, ako reforma ovplyvnila prácu súdov a dostupnosť spravodlivosti pre verejnosť.

⁵⁷ § 363 ods. 1 a nasl. Trestného poriadku. Generálny prokurátor zruší právoplatné rozhodnutie prokurátora alebo policajta, ak takým rozhodnutím alebo v konaní, ktoré mu predchádzalo, bol porušený zákon. Správy o právnom štáte 2022 a 2023, Kapitoly o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku, s. 9 (za rok 2022) a s. 7 (za rok 2023).

⁵⁸ § 363 ods. 3 Trestného poriadku. Pozri aj obrázok 59 Porovnávacieho prehľadu EÚ v oblasti justície za rok 2022. Po takomto rozhodnutí majú vyšetrovatelia len jedinou možnosť, ako vzniesť obvinenie, a to začať proces odznova a zhromaždiť nové dôkazy, ktoré musia byť iné ako dôkazy predložené v pôvodnom vyšetrovaní.

⁵⁹ Zainteresované strany, ktoré majú uznané alebo identifikovateľné postavenie, najmä obeť, by mali mať možnosť napadnúť rozhodnutia prokurátorov o nezačatí trestného stíhania; napadnutie takéhoto rozhodnutia môže prípadne podliehať hierarchickému preskúmaniu buď prostredníctvom súdneho preskúmania, alebo

a vnútornej nezávislosti v rámci prokuratúry vyžaduje jasný mechanizmus, ktorý nižšie postaveným prokurátorom umožňuje odvolať sa proti povereniu alebo pokynom vyššie postaveného prokurátora⁶⁰. Ako sa uvádza v minuloročnej správe, § 363 Trestného poriadku bol napadnutý na Ústavnom súde. Ten 21. júna 2023 rozhodol, že sťažnosti nevyhovievajú⁶¹. Rozhodnutie Ústavného súdu sa však nezaoberalo otázkou záruk, ktoré vyžadujú európske normy. O druhej ústavnej sťažnosti, ktorú podala bývalá prezidentka Slovenskej republiky Čaputová a v ktorej sa žiada o posúdenie ústavnosti činností Generálneho prokurátora v súvislosti s využívaním § 363, ešte nebolo rozhodnuté⁶².

Úrad špeciálneho prokurátora bol zrušený bez toho, aby sa zaviedli primerané záruky, čo by mohlo mať vplyv na efektívnosť a autonómiu trestných stíhaní. Zmeny Trestného zákona a iných súvisiacich zákonov z 8. februára 2024 viedli k zrušeniu Úradu špeciálnej prokuratúry (ďalej len „ÚŠP“) s účinnosťou od 20. marca 2024. Až do svojho zrušenia bol ÚŠP špecializovaným útvarom vyšetrujúcim najzávažnejšie trestné činy vrátane korupcie, ktoré patria do súdnej právomoci Špecializovaného trestného súdu⁶³. ÚŠP sa zaoberal aj trestnými činmi týkajúcimi sa ochrany finančných záujmov Únie. Tento úrad, pod vedením špeciálneho prokurátora vymenovaného parlamentom⁶⁴, bol do určitej miery autonómny v rámci vzťahu s Generálnou prokuratúrou. Generálny prokurátor napríklad nebol oprávnený dávať pokyny špeciálnemu prokurátorovi alebo prokurátorom ÚŠP a nebol oprávnený plniť úlohy špeciálneho prokurátora alebo prokurátorov ÚŠP⁶⁵. Po rozpustení ÚŠP boli všetci jeho prokurátori organizačne zaradení na jednotlivé oddelenia Generálnej prokuratúry⁶⁶, pokiaľ nepodali žiadosť o umiestnenie na krajských prokuratúrach⁶⁷. Preloženie bývalých

oprávnením strán, aby samy začali trestné stíhanie. Odporúčanie Výboru ministrov Rec(2000)19 o postavení prokuratúry v systéme trestného súdnictva, bod 34. Pozri aj správu Benátskej komisie CDL-AD(2010) 040-e o európskych normách, pokiaľ ide o nezávislosť systému súdnictva: časť II – Prokuratúra (2011), bod 45 a Zoznam kritérií právneho štátu Benátskej komisie (2016), bod 96.

⁶⁰ Mali by existovať jasné mechanizmy, na základe ktorých sa nižšie postavení prokurátori môžu odvolať proti povereniu alebo pokynom vyššie postaveného prokurátora, ak sa domnievajú, že dané poverenie alebo pokyny sú nezákonné alebo neopodstatnené. Stanovisko CCPE č. 13: Nezávislosť, zodpovednosť a etika prokurátorov (2018), bod 43. Pozri aj odporúčanie Výboru ministrov členským štátom CM/Rec(2000)19 o postavení prokuratúry v systéme trestného súdnictva, odporúčania 9 a 10; Benátska komisia, Zoznam kritérií právneho štátu, CDL-AD(2016)007rev, bod 92. Platí to aj v prípadoch, keď Generálny prokurátor môže priamo vydať rozhodnutie o zastavení trestného stíhania. Benátska komisia CDL-AD(2014)042, stanovisko č. 785/2014, predbežné stanovisko k návrhu zákona o úrade štátnej prokuratúry Čiernej Hory, body 34 a 108.

⁶¹ Ústavný súd Slovenskej republiky (2023), uznesenie PL. ÚS 1/2022-270 z 21. júna 2023; Podnet podala skupina poslancov parlamentu a prezidentka Slovenskej republiky. Ústavný súd vo svojom uznesení neposudzoval aplikačnú prax napadnutých ustanovení, keďže to nebolo predmetom posudzovania konformity právnej úpravy. V správe za rok 2023 sa odkazovalo aj na návrh zmeny Trestného poriadku, ten však pred voľbami 30. septembra 2023 nebol predložený na schválenie parlamentom. Správa o právnom štáte 2023, Kapitola o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku, s. 7. Súčasná pozmeňujúca návrhy neriešia tento problém.

⁶² Tlačová agentúra Reuters/Denník SME, 2023, Ústavný súd prijal na ďalšie konanie návrh prezidentky. Základom tejto sťažnosti je, že Generálny prokurátor odmietol poskytnúť prezidentke informácie o svojich rozhodnutiach prijatých podľa § 363.

⁶³ § 14 Trestného poriadku pred jeho zmenou zákonom č. 40/2024 Z. z. ÚŠP mal tiež právomoc stíhať trestný čin ohýbania práva.

⁶⁴ Bývalý § 24a zákona č. 154/2001 Z. z. o prokurátoroch a právnych čakatel'och prokuratúry.

⁶⁵ Bývalý § 55d zákona o prokuratúre.

⁶⁶ Na základe zákona č. 40/2024 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 300/2005 Z. z., Trestný zákon v znení neskorších predpisov a ďalšie zákony, bol zrušený § 55 písm. d) ods. 3 zákona č. 153/2001 Z. z., ktorého cieľom bolo zabrániť zasahovaniu do činnosti špeciálnych prokurátorov, a to s účinnosťou od 20. marca 2024, pričom tieto ustanovenia neboli nahradené inými zárukami.

⁶⁷ Boli predložené dve takéto žiadosti, no bývalým prokurátorom ÚŠP nebolo umožnené prejsť na krajské prokuratúry.

prokurátorov ÚŠP na rôzne útvary Generálnej prokuratúry sa uskutočnilo bez ich súhlasu a vo väčšine prípadov bez zohľadnenia ich odborných znalostí⁶⁸. Okrem toho prokurátori v dôsledku svojho preloženia a presunu všetkých svojich spisov do priestorov Generálnej prokuratúry nemali riadny prístup k svojim spisom a v niektorých prípadoch zmeškali zákonné lehoty a sudcovské lehoty na procesné úkony na súde, a spisy boli pridelené iným prokurátorom, s rizikom straty odbornosti⁶⁹. Zrušenie ÚŠP a následný presun právomocí v prípadoch veľkej korupcie na Generálnu prokuratúru neboli založené na posúdení vplyvu *ex ante*⁷⁰. Vzhľadom na nedostatok právne záväzných záruk na zabezpečenie kontinuity a účinnosti vyšetrovaní vrátane účinného odovzdania spisov došlo k zrušeniu ÚŠP bez toho, aby sa zaviedli primerané záruky, čo môže mať vplyv na efektívnosť systému trestného stíhania, ako aj na prebiehajúce prípady.

Kvalita

Zlepšila sa úroveň digitalizácie justičného systému, avšak vývoj nového digitálneho systému riadenia súdov naráža na prekážky. Podľa porovnávacieho prehľadu EÚ v oblasti justície za rok 2024 pokročila úroveň digitalizácie justičného systému, najmä pokiaľ ide o občianske, obchodné a správne konania⁷¹. Na súdoch sa vo všeobecnosti používajú digitálne nástroje vrátane elektronického systému správy vecí, technológie na diaľkovú komunikáciu a elektronického pridelovania vecí. V roku 2023 čelilo Ministerstvo spravodlivosti neúspechom vo svojom projekte vývoja nového digitálneho systému riadenia súdov⁷². Práce na prepojení medzi informačnými systémami polície a prokuratúry s cieľom umožniť elektronickú výmenu dokumentov v prvej fáze a celého vyšetrovacieho spisu v neskoršej fáze napredujú pomaly⁷³. Digitalizačné úsilie sa podporuje aj pomocou finančných prostriedkov z EÚ vrátane Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti⁷⁴.

Pripravujú sa zmeny na zlepšenie prístupu k bezplatnej právnej pomoci. Zmeny zákona o bezplatnej právnej pomoci, ktoré sa pripravujú od roku 2022, sú v súčasnosti predmetom medzirezortného pripomienkového konania. Cieľom týchto zmien je poskytnúť bezplatnú právnu pomoc väčšej časti spoločnosti, okrem iného zvýšením príjmovej hranice, od ktorej vzniká nárok na právnu pomoc, rozšírením oprávnenosti osôb, zavedením možnosti oslobodenia od poplatku za predbežnú konzultáciu alebo znížením minimálnej hodnoty sporu⁷⁵. Zároveň sa mierne zvýšil poplatok za predbežnú konzultáciu a zaviedol sa nový poplatok za

⁶⁸ Písomné príspevky, ktoré Slovensko poskytlo v súvislosti s plánom obnovy a odolnosti v apríli 2024. Otvorený list 11 prokurátorov bývalej špeciálnej prokuratúry Generálnemu prokurátorovi z 22. apríla 2024.

⁶⁹ Otvorený list 11 prokurátorov bývalej špeciálnej prokuratúry Generálnemu prokurátorovi z 22. apríla 2024. Na základe článku 8 príkazu Generálneho prokurátora č. 10/2024 je za dodržanie zákonných lehôt v prebiehajúcich veciach, ktoré neboli ukončené pred 20. marcom, ako sú lehoty vo väzobných veciach, podávanie sťažností a odvolaní proti rozhodnutiam Špecializovaného trestného súdu alebo za dodržanie lehôt na zrušenie meritórnych rozhodnutí príslušníkov polície, zodpovedný prokurátor bývalého ÚŠP.

⁷⁰ Informácie získané pri návšteve Slovenska od Úradu vlády.

⁷¹ Obrázky 42 až 46 Porovnávacieho prehľadu EÚ v oblasti justície za rok 2024.

⁷² Verejný obstarávanie vyhlásené v júni 2023 bolo zrušené vo februári 2024 a ministerstvo čoskoro začne nový postup verejného obstarávania. Písomný príspevok získaný pri návšteve Slovenska od Ministerstva spravodlivosti SR.

⁷³ Písomný príspevok získaný pri návšteve Slovenska od Generálnej prokuratúry.

⁷⁴ V slovenskom Pláne obnovy a odolnosti sa plánujú investície do digitalizácie a analytických kapacít pre justičný systém, najmä v rámci komponentu 15 plánu. Komponent 15 slovenského národného plánu obnovy a odolnosti. Príloha k návrhu vykonávacieho rozhodnutia Rady o schválení posúdenia plánu obnovy a odolnosti Slovenska, COM(2021) 339 final, s. 127 – 133.

⁷⁵ Príspevok Slovenska k Správe o právnom štáte 2024, s. 12.

spracovanie žiadosti o právnu pomoc v insolvenčnom konaní s cieľom reagovať na hospodársku situáciu a potreby vyplývajúce z praxe⁷⁶.

Efektívnosť

Justičný systém naďalej čelí výzvam, pokiaľ ide o jeho efektívnosť v správnych konaniach, je však badať pokrok. Trend odhadovaného času na vyriešenie správnych konaní na prvom stupni sa v roku 2022 v porovnaní s rokom 2021 otočil (648 dní v porovnaní so 679 dňami v roku 2021 a 586 dňami v roku 2020⁷⁷). Takisto sa zvýšila miera vyriešenia správnych konaní na prvom stupni (na 93 % v roku 2022 z 80 % v roku 2021⁷⁸), pričom však zostala pod úrovňou 100 %, čo naznačuje, že sudy vyriešili menej vecí, než bol počet nových vecí. Z dostupných údajov za rok 2023⁷⁹ však vyplýva ďalší pokles miery vyriešenia vecí v nadväznosti na reformu súdnej mapy, najmä v súvislosti s poklesom počtu rozhodnutých vecí v mesiacoch, keď správne prípady prechádzali z krajských súdov na nové správne sudy. Očakáva sa však, že tento pokles bude len dočasný, keďže pozície na správnych súdoch sa postupne obsadzujú⁸⁰, čím sa zlepšuje ich fungovanie. Zároveň v dôsledku reformy trestného práva prestali byť drobné krádeže trestnými činmi a namiesto toho sa klasifikujú ako správne delikty. Očakáva sa, že to povedie k dodatočnej záťaži správnych súdov⁸¹.

II. PROTIKORUPČNÝ RÁMEC

Špecializovaný Odbor prevencie korupcie na Úrade vlády ako ústredný orgán pre koordináciu predchádzania korupcii bol 1. júna 2024 zrušený, pričom úlohy boli prerozdelené v rámci Úradu vlády, ktorý štruktúrne patrí pod Úrad predsedu vlády⁸². Právomoc koordinovať prevenciu korupcie sa presunula na Sekciu bezpečnosti štátu na Úrade vlády SR. Plánuje sa reorganizácia Národnej kriminálnej agentúry Prezídia Policajného zboru⁸³, ktorá mala doteraz výlučnú právomoc na vyšetrovanie trestných činov korupcie a zneužívania finančných prostriedkov EÚ. Trestné činy korupcie spáchané samotnou políciou a niektorými orgánmi presadzovania práva patria do pôsobnosti Úradu inšpekčnej služby⁸⁴. Úrad inšpekčnej služby je zodpovedný aj za konanie v nadväznosti na informácie od oznamovateľov trestnej činnosti v radoch polície. Právomoci a veci Úradu špeciálnej prokuratúry⁸⁵, ktorá mala výlučnú právomoc na vyšetrovanie a stíhanie korupcie a iných závažných trestných činov patriacich do vecnej pôsobnosti Špecializovaného trestného súdu⁸⁶ až do svojho zrušenia, sa presunuli na

⁷⁶ Tamže.

⁷⁷ Obrázok 8 Porovnávacieho prehľad EÚ v oblasti justície za rok 2024.

⁷⁸ Obrázok 12 Porovnávacieho prehľad EÚ v oblasti justície za rok 2024.

⁷⁹ Informácie získané pri návšteve Slovenska od Ministerstva spravodlivosti SR.

⁸⁰ Informácie získané pri návšteve Slovenska od Ministerstva spravodlivosti SR.

⁸¹ Informácie získané pri návšteve Slovenska od Najvyššieho správneho súdu.

⁸² Neexistujú žiadne osobitné predpisy ani kritériá výberu alebo odvolania vedúceho Úradu vlády, ktorého vymenúva vláda a ktorý nie je nezávislý, pozri správu Skupiny pre preskúmanie vykonávania zriadenej v rámci Konferencie zmluvných štátov OSN: Stav vykonávania Dohovoru Organizácie Spojených národov proti korupcii – zhrnutie (4. – 8. september 2023), CAC/COSP/IRG/II/4/1/Add. 6, s. 3.

⁸³ Ako potvrdil minister vnútra Slovenskej republiky v rozhovore s periodikom Štandard (2024) – Matúš Štajer Eštok: NAKA v súčasnej podobe skončí (standard.sk). Pozri webovú stránku Euractiv, *Fico's government mulls dismantling agency that handles corruption* (Ficova vláda zvažuje rozpustenie agentúry, ktorá rieši korupciu), (11. január 2024).

⁸⁴ Porovnaj § 4 ods. 3 zákona č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbere.

⁸⁵ Zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 458/2003 Z. z. o zriadení Špeciálneho súdu a Úradu špeciálnej prokuratúry.

⁸⁶ Zákon č. 291/2009 Z. z. o Špecializovanom trestnom súde.

regionálne prokuratúry, zatiaľ čo jej prokurátori špecializovaní na prípady korupcie boli začlenení do Generálnej prokuratúry.

Odborníci aj výkonní riaditelia podnikov vnímajú úroveň korupcie vo verejnom sektore ako pomerne vysokú. V Indexe vnímania korupcie z roku 2023, ktorý zostavila organizácia Transparency International, dosiahlo Slovensko 54 bodov zo 100 a umiestnilo sa na 19. mieste v Európskej únii a na 47. mieste vo svete⁸⁷. Toto vnímanie sa za posledných päť rokov zlepšilo.⁸⁸ V osobitnom prieskume Eurobarometra na tému korupcie z roku 2024 sa ukázalo, že 77 % respondentov považuje korupciu vo svojej krajine za veľmi rozšírenú (priemer EÚ je 68 %) a 35 % respondentov sa cíti byť osobne dotknutých korupciou v bežnom živote (priemer EÚ je 27 %)⁸⁹. Pokiaľ ide o podniky, 85 % spoločností sa domnieva, že korupcia je rozšírená (priemer EÚ je 65 %) a 63 % korupciu považuje za problém pri svojom podnikaní (priemer EÚ je 36 %)⁹⁰. Okrem toho 31 % si myslí, že sa vedie dostatok úspešných trestných stíhaní, ktoré by mali odrádzať ľudí od korupčných praktík (priemer EÚ je 32 %)⁹¹, kým 9 % spoločností sa domnieva, že osoby a podniky pristihnuté pri podplácaní vysokopostaveného úradníka sú primerane potrestané (priemer EÚ je 31 %)⁹².

Pripravuje sa prijatie novej Národnej protikorupčnej stratégie na roky 2024 – 2029 a súvisiaceho akčného plánu⁹³. Podobne ako predchádzajúca stratégia aj nová Národná protikorupčná stratégia sa bude zameriavať predovšetkým na predchádzanie korupcii motivovaním jednotlivých ministerstiev, aby vymedzili, prijali a aktualizovali svoje vlastné rezortné protikorupčné opatrenia⁹⁴. Bude vychádzať zo štyroch pilierov vrátane právnych predpisov v oblasti predchádzania korupcii, budovania kapacít, vzdelávania, komunikácie a riadenia rizika korupcie⁹⁵. Tematicky sa plánuje, že stratégia bude zahŕňať opatrenia týkajúce sa lobizmu, majetkových priznaní a etiky najvyšších výkonných úradníkov⁹⁶. Zrealizuje sa počas trvania programového vyhlásenia vlády na roky 2023 – 2027. Plánujú sa aj

⁸⁷ Transparency International (2024), Index vnímania korupcie 2023. Úroveň vnímanej korupcie sa kategorizuje takto: nízka úroveň (vnímanie korupcie vo verejnom sektore medzi odborníkmi a výkonnými riaditeľmi podnikov dosahuje viac ako 79 bodov); pomerne nízka (počet bodov 79 – 60), pomerne vysoká (počet bodov 59 – 50), vysoká (počet bodov menej ako 50).

⁸⁸ V roku 2019 dosiahlo Slovensko 50 bodov, kým v roku 2023 dosiahlo 54 bodov. O výrazné zvýšenie/zníženie ide vtedy, keď za posledných päť rokov dôjde k zmene o viac ako päť bodov; o zlepšenie/zhoršenie ide pri zmenách v rozmedzí 4 – 5 bodov a relatívne stabilná úroveň sa dosahuje pri zmenách v rozmedzí 1 – 3 bodov.

⁸⁹ Osobitný prieskum Eurobarometra 584 o korupcii (2024). Údaje Eurobarometra o vnímaní korupcie občanmi a skúsenostiach občanov s korupciou sa aktualizujú každý rok. Predchádzajúcim súborom údajov je osobitný prieskum Eurobarometra 534 (2023).

⁹⁰ Rýchly prieskum Eurobarometra 543 o postoji podnikov ku korupcii v EÚ (2024). Údaje Eurobarometra o postoji podnikov ku korupcii sa aktualizujú každý rok. Predchádzajúcim súborom údajov je rýchly prieskum Eurobarometra 524 (2023).

⁹¹ Osobitný prieskum Eurobarometra 584 o korupcii (2024).

⁹² Rýchly prieskum Eurobarometra 543 o postoji podnikov ku korupcii v EÚ (2024).

⁹³ Prijatie novej stratégie je záväzok, ktorý si vláda SR vytýčila vo svojom programovom vyhlásení na roky 2023 – 2027 (2023).

⁹⁴ Informácie získané pri návšteve Slovenska od Odboru prevencie korupcie na Úrade vlády (ďalej len „Úrad vlády“). Predchádzajúca národná protikorupčná stratégia zahŕňala niekoľko rezortných programov prijatých ministerstvami a inými inštitúciami vrátane Ministerstva spravodlivosti, hospodárstva, vnútra, dopravy a výstavby, životného prostredia, financií, zahraničných a európskych záležitostí, zdravotníctva a práce. Súvisiace akčné plány obsahovali aj primárne preventívne prvky vrátane zvyšovania informovanosti, vzdelávania a riadenia rizika korupcie. Pozri Správu o právnom štáte 2023, Kapitulu o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku, s. 12 – 13.

⁹⁵ Informácie získané pri návšteve Slovenska od Úradu vlády.

⁹⁶ Programové vyhlásenie vlády Slovenskej republiky 2023 – 2027 (2023).

pripomienkové konania vrátane medzirezortného a verejného pripomienkovania⁹⁷. Štandardný monitorovací systém predchádzajúcej stratégie⁹⁸ zostáva v platnosti, a preto nebude existovať špecializovaný centralizovaný systém hodnotenia⁹⁹. Dňa 2. mája 2023 bol prijatý nový Štatút Rady protikorupčných koordinátorov. Pozícia protikorupčného koordinátora je zriadená na všetkých ministerstvách a ostatných ústredných orgánoch štátnej správy¹⁰⁰. Ako sa uvádzalo už aj v predchádzajúcich správach, rada koordinovala činnosti v oblasti prevencie korupcie so zrušeným Odborom prevencie korupcie na Úrade vlády Slovenskej republiky¹⁰¹; naďalej však slúži ako poradný orgán vedúceho Úradu vlády Slovenskej republiky.

Reforma trestného práva vyvoláva vážne obavy z hľadiska spoľahlivosti slovenského protikorupčného legislatívneho rámca. Reformou trestného práva¹⁰², ktorú Ústavný súd pozastavil, aby ju preskúmal¹⁰³, sa okrem iného zavádza zníženie trestných sadzieb za trestný čin korupcie a trestnú činnosť súvisiacu s korupciou¹⁰⁴ a skrátenie premlčacích dôb, v rámci ktorých je možné páchatel'a trestnej činnosti súvisiacej s korupciou postaviť pred súd¹⁰⁵.

⁹⁷ Informácie získané pri návšteve Slovenska od Úradu vlády.

⁹⁸ V rámci ktorého sa plnenie úloh stanovených v stratégii vykazuje len z hľadiska termínového plnenia, ktoré overuje Úrad vlády, avšak nie z hľadiska ich obsahu.

⁹⁹ Úrad vlády zostavuje neverejný ročný prehľad, ktorý sa predkladá vláde. Vláda nepovažuje centrálny systém hodnotenia, či už v elektronickej alebo inej forme, za zlepšenie.

¹⁰⁰ Informácie získané pri konzultáciách s členskými štátmi od slovenskej vlády.

¹⁰¹ Pozri Správy o právnom štáte 2022 a 2021, Kapitoly o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku, s. 12 a poznámku pod čiarou 102 (za rok 2022) a s. 11 a poznámku pod čiarou 104 (za rok 2021).

¹⁰² Novela Trestného zákona a iných súvisiacich zákonov – zákon č. 40/2024 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony. Európska prokuratúra (18. december 2023), Vyjadrenie k legislatívnym zmenám navrhnutým slovenskou vládou, pozri EPPO (2023), Vyjadrenie k legislatívnym zmenám navrhnutým slovenskou vládou. Príspevok k Správe o právnom štáte 2024 od Nadácie Zastavme korupciu/Via Iuris/Transparency International, *The threat to the stability of democracy and the rule of law in Slovakia* (Hrozba pre stabilitu demokracie a právny štát na Slovensku); od siete ENNHRI, s. 15; od Únie občianskych slobôd pre Európu; od Slovenského národného strediska pre ľudské práva, s. 2 a nasl., Transparency International (8. február 2024), „Schválená novela Trestného zákona oslabuje právny štát a boj s korupciou“. Denník Postoj (8. január 2024), Zmena trestných kódexov / Pellegrini zavádza, novelu ušili na mieru svojim ľuďom, tvrdí exminister Karas; denník SME (8. február 2024), Protesty ani obštrukcie nezabrali, parlament schválil nové trestné kódexy; Euractiv (2. február 2024), *Opposition to Slovakian PM's proposed criminal reforms grows* (Odpor voči vládnemu návrhu reformy trestného práva narastá); Od decembra 2023 Európska komisia na viacerých stretnutiach informovala Slovensko o svojich obavách z možného porušovania práva EÚ na ochranu finančných záujmov Únie a protikorupčných právnych predpisov EÚ.

¹⁰³ Dňa 11. marca 2024 bolo rozhodnutie Ústavného súdu spolu s novelami Trestného zákona a Trestného poriadku uverejnené v Zbierke zákonov pod číslom 41/2024 Z. z. Súd pozastavil účinnosť čl. I, čl. II bodu 39, čl. II bodu 134 v časti týkajúcej sa § 567t ods. 4 a čl. XVII zákona z 8. februára 2024, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony. Pokiaľ ide o ostatné časti vrátane zrušenia Úradu špeciálnej prokuratúry ako špecializovaného orgánu na boj proti veľkej korupcii, Ústavný súd nevyhovел návrhom na pozastavenie účinnosti zákona.

¹⁰⁴ V prípade korupcie vo verejnom sektore ide o tieto zmeny: v § 329 Trestného zákona sa trestné sadzby znižujú z 3 až 8 rokov na 1 až 5 rokov; v § 330 z 5 až 12 rokov na 3 až 8 rokov; v § 333 z 5 až 12 rokov na max. 2 roky; v § 334 z 2 až 5 rokov na 1 až 5 rokov; v § 336a v prípade priťažujúcich okolností z 5 rokov na 3 roky; v § 336a z max. 1 roka na max. 6 mesiacov; v § 336c v prípade priťažujúcich okolností z 8 rokov na 7 rokov; v § 336d z max. 2 rokov na max. 1 rok; v § 336 z 3 až 8 rokov na 1 až 5 rokov; v § 326 z 2 až 5 rokov na 6 mesiacov až 3 roky. V prípade iných trestných činov súvisiacich s korupciou a finančnými prostriedkami EÚ: v § 225 z 1 až 5 rokov na 6 mesiacov až 3,5 roka; v § 261 až 263 z 12 rokov na max. 10 rokov a v § 266 až 268 z 12 rokov na 10 rokov ako maximálna trestná sadzba.

¹⁰⁵ V prípade korupcie vo verejnom sektore ide o tieto zmeny: v § 329 Trestného zákona sa premlčacia doba skracuje z 10 rokov na 5 rokov; v § 330 z 20 rokov na 5 rokov; v § 333 z 10 rokov na 3 roky; v § 334 z 10 rokov na 5 rokov; v § 336c z 5 rokov na 3 roky; v § 336 z 10 rokov na 3 roky; v § 336 z 5 rokov na 3 roky; v § 326 z 5 rokov na 3 roky a v § 344 z 10 rokov na 5 rokov.

Ústavný súd 28. februára 2024 rozhodol o prijatí návrhov na začatie konania o súlade zákona s Ústavou SR a na pozastavenie účinnosti niektorých častí reformy. Pôvodne sa plánovalo, že reforma nadobudne účinnosť 15. marca 2024¹⁰⁶. Dočasné pozastavenie účinnosti až do rozhodnutia Ústavného súdu vo veci samej sa týkalo znížených trestných sadzieb za korupciu, skrátenia premlčacích dôb v prípade stíhania trestných činov korupcie a nových pravidiel týkajúcich sa podozrivých osôb spolupracujúcich s vyšetrovateľmi korupcie a prokurátormi. Ústavný súd rozhodol v tejto veci 3. júla 2024¹⁰⁷. Po nadobudnutí účinnosti príslušných ustanovení hrozí, že budú nezvratne ovplyvnené viaceré v súčasnosti prebiehajúce korupčné kauzy, ktoré sa týkajú vysokopostavených úradníkov, politikov a podnikateľov úzko prepojených s politikou¹⁰⁸, pričom približne 30 % prípadov, ktoré rieši Úrad špeciálnej prokuratúry, by sa mohlo zastaviť v dôsledku nových skrátených premlčacích dôb¹⁰⁹. Okrem toho sa v dôsledku novozavedeného upustenia od potrestania môže páchatel' vyhnúť trestom za trestné činy korupcie (vrátane trestu odňatia slobody), ak uhradí spôsobenú škodu¹¹⁰, čo môže viesť k beztrestnosti za trestné činy súvisiace s korupciou. Pokiaľ ide o trestné konanie, reformou sa zavádza možnosť otvoriť dohody o vine a treste, ktoré sa už uzavreli s podozrivými osobami spolupracujúcimi s políciou, a preskúmať budúce dohody o vine a treste¹¹¹. Rozsah predmetných zmien a doplnení a ich prípadné dôsledky z hľadiska boja proti korupcii na Slovensku by mali byť predmetom dôkladnej diskusie a rozsiahleho pripomienkového konania v rámci riadneho legislatívneho postupu¹¹². Pochybnosti naďalej

¹⁰⁶ Dňa 11. marca 2024 bolo rozhodnutie Ústavného súdu spolu s novelami Trestného zákona a Trestného poriadku uverejnené v Zbierke zákonov pod číslom 41/2024 Z. z. Súd pozastavil účinnosť čl. I, čl. II bodu 39, čl. II bodu 134 v časti týkajúcej sa § 567t ods. 4 a čl. XVII zákona z 8. februára 2024, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony. Pokiaľ ide o ostatné časti vrátane zrušenia Úradu špeciálnej prokuratúry ako špecializovaného orgánu na boj proti veľkej korupcii, Ústavný súd nevyhovел návrhom na pozastavenie účinnosti zákona.

¹⁰⁷ Uznesenie Ústavného súdu z 3. júla 2024, vec PL. ÚS 3/2024.

¹⁰⁸ Podľa článku 50 ods. 6 ústavy: „Trestnosť činu sa posudzuje a trest sa ukladá podľa zákona účinného v čase, keď bol čin spáchaný. Neskorší zákon sa použije, ak je to pre páchatel'a priaznivejšie.“ Ide o tzv. *lex mitior*. V niekoľkých prípadoch korupcie hrozí, že vzhľadom na nové skrátené premlčacie lehoty sa súdny proces vôbec nezačne alebo že sa prípady uzavru bez možnosti ich obnovenia za ten istý trestný čin, hoci by tieto lehoty platili čo i len deň. Pozri Denník N (29. január 2024), Prípady Výboha a Haščáka budú navždy premlčané, ak Trestný zákon zmenia hoci len na jeden deň; pozri aj stránku Nadácie Zastavme korupciu, Najväčšia databáza korupčných káz na Slovensku, www.kauzy.sk.

¹⁰⁹ Pozri príspevok Úradu špeciálnej prokuratúry z 19. januára 2024 na Facebooku. Podľa vlády sa oznámené údaje nezakladajú na analýze prípadov.

¹¹⁰ Nový § 40 ods. 3 Trestného zákona: (3) Ak bola prečinom spôsobená škoda alebo získaný prospech, od potrestania páchatel'a podľa odseku 1 písm. a) alebo písm. b) možno upustiť, iba ak páchatel' vydal výnos z trestnej činnosti a uhradil škodu spôsobenú trestným činom alebo uzavrel s poškodeným dohodu o jej náhrade alebo o spôsobe odstránenia následku trestného činu alebo o inom odškodnení.

¹¹¹ Do § 371 Trestného poriadku sa vložila táto nová veta: (2) Minister spravodlivosti podá dovolanie aj vtedy, ak súd rozsudkom schválil dohodu o vine a treste, ktorá nie je so zreteľom na závažné porušenie hmotnoprávnym ustanovení primeraná alebo spravodlivá. Viac informácií o zmenách inštitucionálnej štruktúry Slovenska na potlačanie korupcie možno nájsť v nasledujúcom odseku tohto paragrafu.

¹¹² Reforma spolu s reorganizáciou Národnej kriminálnej agentúry NAKA (pozri ďalej) a zrušením Úradu špeciálnej prokuratúry (pozri už spomínaný pilier I) ohrozuje dosahovanie presvedčivejších výsledkov v boji proti veľkej korupcii a je možné, že v jej dôsledku dôjde k obmedzeniu účinnosti boja proti korupcii práve v čase, keď už štátne opatrenia začali prinášať pozitívne výsledky pri riešení prípadov veľkej korupcie, vyšetrovaniach a obžalobách. Pozri správu Úradu špeciálnej prokuratúry (20. december 2023): Správa o činnosti Úradu špeciálnej prokuratúry a poznatky Úradu špeciálnej prokuratúry o stave zákonnosti za rok 2022. Transparency International (6. december 2023), Rušenie špeciálnej prokuratúry prichádza v čase, keď má reálne výsledky. V článku sa uvádza, že „[z] 288 korupčných káz, ktoré Špecializovaný trestný súd v rokoch 2020 až 2022 rozhodol, sa jedna štvrtina rozhodnutí týkala verejne činných osôb. Do tejto kategórie sa pritom dostali nielen zdravotníci a policajti, ale aj predstavitelia justície, či vysokopostavení štátni úradníci. V

vyvoláva aj odôvodnenie, na ktorom je postavená reforma zacielená na zmenu ustanovení týkajúcich sa korupcie, pričom hrozí, že sa nebude zakladať na spoľahlivých dôkazoch¹¹³.

Nepodarilo sa dosiahnuť žiadny pokrok v úsilí o obmedzenie právomocí generálneho prokurátora zrušiť vyšetrovania a trestné stíhania korupcie, v dôsledku čoho došlo k obmedzeniu podpory pri dosahovaní presvedčivejších výsledkov v boji proti korupcii na vysokej úrovni¹¹⁴. V Správe o právnom štáte 2023 sa Slovensku odporučilo, aby „[...] zabezpečilo objektivnosť rozhodnutí prokuratúry, napríklad aj tak, že sa bude pokračovať v presadzovaní legislatívnych zmien, ktorými sa obmedzí právomoc generálneho prokurátora rušiť rozhodnutia prokuratúry, s cieľom podporiť dosiahnutie presvedčivých výsledkov v prípadoch korupcie na vysokých miestach [...]“¹¹⁵. V roku 2023 generálny prokurátor aj naďalej využíval svoje právomoci podľa § 363 Trestného poriadku na rušenie právoplatných rozhodnutí polície a prokurátora pri vyšetrovaní korupcie, ak bol takýmito rozhodnutiami porušený zákon¹¹⁶. Ako už bolo oznámené, uplatnenie tejto právomoci viedlo k ukončeniu vyšetrovaní vedených voči viacerým vysokopostaveným obvineným, ktorí sa nachádzali vo vyšetrovacej väzbe za údajnú korupciu, a to bez možnosti opravného prostriedku proti

porovnaní s minulosťou sú viac trestané aj vyššie úplatky – nad 5 000 eur, ktoré tvoria pätinu rozhodnutí.“ Z procesného hľadiska rozhodnutie schváliť reformu v skrátanom legislatívnom konaní vyvolalo kritiku, keďže nevznikol priestor na odborné a verejné pripomienkovanie a obmedzila sa možnosť parlamentnej diskusie. V zmysle zákona sa v skrátanom legislatívnom konaní môže pripomienkovanie vynechať. Pozri vyjadrenie Európskej prokuratúry (18. december 2023): Vyjadrenie k legislatívnym zmenám navrhnutým slovenskou vládou. Európska prokuratúra v ňom poznamenáva, že rýchlosť, akou slovenská vláda plánuje novelizovať [Trestný zákon], vyvoláva vážne pochybnosti o tom, či si plní svoju povinnosť lojálnej spolupráce (článok 4 ods. 3 ZEÚ); Uznesenie Európskeho parlamentu (2024) zo 17. januára 2024 o plánovanom zrušení kľúčových protikorupčných štruktúr na Slovensku a jeho dôsledkoch pre právny štát, 2023/3021(RSP), odôvodnenia E. a 1, v ktorom Európsky parlament vyjadruje hlboké znepokojenie nad neodôvodneným využívaním zrýchleného legislatívneho procesu, najmä pokiaľ ide o navrhované zmeny Trestného zákona a zrušenie Úradu špeciálnej prokuratúry, ktoré ohrozujú integritu súdnych procesov, podkopávajú boj EÚ proti podvodom a ohrozujú ochranu finančných záujmov EÚ a prirodzeného prostredia na Slovensku. Euractiv (2. február 2024), *Opposition to Slovakian PM's proposed criminal reforms grows* (Odpor voči vládnemu návrhu reformy trestného práva narastá). Transparency International (8. február 2024), *Schválená novela trestného zákona oslabuje právny štát a boj s korupciou*.

¹¹³ Podľa informácií, ktoré pri návšteve krajiny poskytol Úrad vlády SR, sa nevykonalo žiadne posúdenie *ex ante* potenciálneho vplyvu reformy na účinnosť boja Slovenska proti korupcii. Rozsudky Európskeho súdu pre ľudské práva, na ktoré sa odkazuje, navyše neslúžia na odôvodnenie zmien a doplnení, aspoň nie tých, ktoré sa týkajú korupcie a ustanovení súvisiacich s korupciou. Nepreukázalo sa napríklad prepojenie medzi celkovou preplnenosťou väzníc a skutočným počtom uväznených páchatel'ov korupcie. Rozhodnutie súdu o väčšom dohľade nad dohodami medzi policajťmi/prokurátormi a spolupracujúcimi podozrivými osobami nemožno vykladať tak, že inštitút spolupracujúcej osoby *de facto* stráca účinnosť.

¹¹⁴ Pozri oddiel II.

¹¹⁵ Správy o právnom štáte 2022 a 2023, Kapitoly o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku, s. 2.

¹¹⁶ Príspevok Slovenska k Správe o právnom štáte 2024, s. 7. Uvádza sa v ňom, že od januára do novembra 2023 sa v ôsmich trestných veciach zvažovalo využitie mimoriadneho kasačného oprávnenia generálneho prokurátora a v piatich trestných veciach sa zvažovalo vydanie uznesenia o vznesení obvinenia. Podľa zistení generálny prokurátor od januára 2021 do septembra 2023 použil § 363 dovedna v 29 prípadoch riešených Úradom špeciálnej prokuratúry. Išlo o politicky citlivé prípady, do ktorých boli zapojení vysokopostavení úradníci a podnikatelia, pozri Denník N (12. september 2023), *Odkryli sme, ako u Žilinku používajú paragraf 363 v prospech prominentov*. Podľa informácií získaných od vlády generálny prokurátor uplatnil od júla 2023 do 6. februára 2024 paragraf 363 v dvoch prípadoch korupcie.

takémuto zrušení¹¹⁷, čo vyvolalo výzvy na väčšiu transparentnosť tohto procesu¹¹⁸. Pôvodne oznámené legislatívne kroky, ktorých cieľom bolo urýchliť trestné konania, skrátiť prípravné konania a obmedziť diskrečnú právomoc generálneho prokurátora rušiť právoplatné rozhodnutia prokurátorov alebo príslušníkov polície o trestnom stíhaní prípadov korupcie¹¹⁹, zostali vo fáze parlamentných čítaní bez toho, aby došlo k ich prijatiu na konci posledného funkčného obdobia parlamentu, a preto sa od nich upustilo¹²⁰. Paragraf 363 by sa mohol opätovne preskúmať v rámci rekodifikácie plánovanej v rokoch 2025 – 2026 v závislosti od budúcich medzirezortných pripomienkových konaní¹²¹. Generálny prokurátor však v dôsledku zrušenia Úradu špeciálnej prokuratúry bude môcť teraz prerozdeliť prípady veľkej korupcie a vydávať pokyny už aj v skoršej fáze vyšetrovania než vo fáze právoplatného rozhodnutia vyšetrovateľov a prokurátorov vo vyšetrovaniach a trestných stíhaniach veľkej korupcie, ako sa to vyžaduje v § 363 Trestného poriadku¹²². Vzhľadom na uvedené skutočnosti, ako aj na plánovanú reorganizáciu polície a zrušenie Úradu špeciálnej prokuratúry možno konštatovať, že vo vykonávaní odporúčania vydaného v predchádzajúcich rokoch sa nedosiahol žiadny pokrok a zdá sa, že situácia sa ešte zhoršila.

Kedže problém nedostatočnej koordinácie medzi vyšetrovateľmi korupcie a prokurátormi stíhajúcimi korupciu pretrváva, riziká ohrozujúce dosahovanie presvedčivejších výsledkov v boji proti korupcii na vysokej úrovni majú čoraz naliehavejší charakter. V Správach o právnom štáte 2022 a 2023 sa Slovensku odporučilo, aby „zlepšilo koordináciu medzi jednotlivými orgánmi presadzovania práva [...] s cieľom podporiť dosiahnutie presvedčivých výsledkov v prípadoch korupcie na vysokých miestach“¹²³. V roku 2023 sa začali vyšetrovať obvinenia z úplatkárstva, podvodov pri verejnom obstarávaní

¹¹⁷ § 363 Trestného poriadku sa napríklad uplatnil 31. augusta 2021 na zrušenie obvinení z korupcie voči bývalému riaditeľovi Slovenskej informačnej služby (SIS) a štyrom ďalším väzobne stíhaným osobám. Euractiv (2021), *Prosecutor General dismisses high-level corruption charges* (Generálny prokurátor ruší obvinenia v prípadoch korupcie na vysokých miestach); § 363 Trestného poriadku sa považoval za kontroverzný už aj predtým, ako sa použil v prípadoch veľkej korupcie, v dôsledku čoho sa vláda v apríli 2020 zaviazala preskúmať možnosti zúženia tohto ustanovenia. Informácie získané pri návšteve Slovenska od organizácie Transparency International. Pozri aj rozhovor na spravodajskom portáli Aktuality.sk so zástupcami Nadácie Zastavme korupciu: Žilinka môže s používaním paragrafu 363 naraziť na súd (25. január 2023).

¹¹⁸ Transparency International (2021), Rušenia obvinení volajú po jasnom zdôvodnení pred verejnosťou. Zákonnosť obvinení z trestného činu predtým potvrdili rôzne súdy vrátane Najvyššieho súdu a Ústavného súdu, pozri Správy o právnom štáte 2023 a 2022, Kapitoly o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku, s. 14 (za 2023) a s. 15 (za 2022).

¹¹⁹ Správa o právnom štáte 2023, Kapitola o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku, s. 13 – 14.

¹²⁰ Príspevok Slovenska k Správe o právnom štáte 2024, s. 5.

¹²¹ Informácie získané pri návšteve Slovenska od Ministerstva spravodlivosti SR.

¹²² Hoci je Úrad špeciálnej prokuratúry, ktorý sa zaoberá citlivými prípadmi, formálne súčasťou generálnej prokuratúry, bol vytvorený s cieľom zabezpečiť vysokú mieru autonómie. Zrušenie Úradu špeciálnej prokuratúry a následný presun jeho právomocí riešiť prípady veľkej korupcie na generálneho prokurátora nemožno odôvodňovať tým, že nebol efektívny. Z nedávnej analýzy údajov Úradu špeciálnej prokuratúry totiž vyplýva, že 95 % prípadov korupcie, ktoré Úrad špeciálnej prokuratúry zaslal Špecializovanému trestnému súdu v rokoch 2020 – 2022, sa skončilo právoplatným odsúdením za trestné činy korupcie. Transparency International (2023), Rušenie špeciálnej prokuratúry prichádza v čase, keď má reálne výsledky. V článku sa uvádza, že „[z] 288 korupčných káuz, ktoré Špecializovaný trestný súd v rokoch 2020 až 2022 rozhodol, sa jedna štvrtina rozhodnutí týkala verejne činných osôb. Podľa informácií získaných od Úradu špeciálnej prokuratúry vedúci úradu ponúkol vláde, že sa vzdá svojej funkcie, ak to má byť alternatíva k zrušeniu celého špecializovaného úradu. Alternatívne opatrenia sa však podľa informácií získaných od osobitného vyslanca vlády Slovenskej republiky nezohľadnili.

¹²³ Správy o právnom štáte 2022 a 2023, Kapitoly o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku, s. 2.

a iných trestných činov proti vysokopostaveným verejným činiteľom¹²⁴ vrátane poslancov parlamentu, zamestnancov štátnych agentúr a iných jednotlivcov úzko prepojených s politikou. Voči niektorým vysokopostaveným osobám obžalovaným z korupcie zas boli vznesené obvinenia v prípadoch z predchádzajúcich rokov¹²⁵ alebo s nimi boli uzavreté dohody o vine a treste¹²⁶. Aj v roku 2023 boli opäť vznesené obvinenia minimálne v jednom prípade, ktorý generálny prokurátor predtým zrušil na základe § 363 Trestného poriadku¹²⁷. Národná kriminálna agentúra (NAKA) v roku 2023 zaznamenala 241 nových prípadov korupcie (oproti 292 prípadom v roku 2022)¹²⁸. Počet osôb odsúdených za trestné činy korupcie zostal rovnaký, t. j. 118 osôb v roku 2023¹²⁹. Podplácanie zahraničných verejných činiteľov zostáva oblasťou, ktorá sa vyznačuje nízkou úrovňou presadzovania práva, pričom bol oznámený jeden prípad¹³⁰.

¹²⁴ Pozri The Guardian (29. júna 2023), *Slovakian anti-corruption official arrested in corruption inquiry – Head of Agricultural Payment Agency held in investigation into alleged misuse of EU and state funds* (Slovenského protikorupčného úradníka zadržali pre podozrenie z korupcie – Riaditeľ Pôdohospodárskej platobnej agentúry je podozrivý zo zneužívania finančných prostriedkov z fondov Európskej únie a zo štátneho rozpočtu); The Slovak Spectator (11. august 2023), *Police detain ex-top cop Gaspar again* (Polícia opäť zadržala bývalého šéfa polície Gašpara); The Slovak Spectator (26. október 2023), *Charged ex-minister elected presiding officer of parliament* (Za predsedu parlamentu bol zvolený obvinený exminister); The Slovak Spectator (11. december 2023), *New charges against ex police chief, oligarch and others* (Nové obvinenia proti bývalému policajnému náčelníkovi, oligarchovi a ďalším); SME.sk (19. február 2024), Gašpar ma poslal po úplatok priamo za Bödörom, opísal Slobodník. Proces s oligarchom začali pred premlčaním.. Pozri aj správu generálneho prokurátora (20. december 2023): Správa generálneho prokurátora Slovenskej republiky o činnosti prokuratúry a poznatkoch prokuratúry o stave zákonnosti v Slovenskej republike.

¹²⁵ Napríklad Denník N (19. marec 2024), Špeciálna prokuratúra obvinila vedúceho úradu vlády (a dvoch bývalých funkcionárov štátnej akciovej spoločnosti MH Manažment pre podozrenie z machinácií pri verejnom obstarávaní a porušovania povinností pri správe cudzieho majetku).

¹²⁶ Podľa príspevku Slovenska k Správe o právnom štáte 2024, s. 36, boli dohody o vine a treste uzavreté so 42 podozrivými alebo obvinenými. The Slovak Spectator (22. august 2023), *Judge approves infamous ex-top police official's plea deal* (Sudca schválil neslávne známu dohodu o vine a treste s bývalým policajným funkcionárom).

¹²⁷ Informácie získané pri návšteve Slovenska od Úradu špeciálnej prokuratúry. Vyšetrovatelia môžu vzniesť nové obvinenia, iba ak získajú nové dôkazy, ktoré sú odlišné od dôkazov získaných v pôvodnom prípade. Pozri aj Správu o právnom štáte 2023, Kapitulu o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku, s. 14. Pozri aj Reuters (24. november 2022), *Slovak police renew bribery charge against central bank governor Kazimir – lawyer* (Slovenská polícia znova obvinila z podplácania guvernéra Národnej banky Slovenska Petra Kažimíra); tlačová agentúra SITA, Kažimír je opäť obvinený. Ide o ten istý skutok, pre ktorý jeho stíhanie zrušil Žilinka (24. november 2022). Pozri aj SME.sk (29. november 2022), Argumenty Žilinkovho úradu popierajú súdy aj svedkovia.

¹²⁸ V tomto údaji sú zahrnuté len tie trestné činy, ktoré patria do právomoci Národnej kriminálnej agentúry. Iné trestné činy korupcie, ktoré sú ako také klasifikované podľa Trestného zákona a iných osobitných právnych predpisov, do tohto údaja zahrnuté nie sú. Neexistuje žiadna komplexná verejná výročná správa, ktorá by sumarizovala a vyhodnocovala výsledky agentúry. Analýzy, štatistické zisťovania a výročné správy jej pobočiek sa vypracúvajú interne na ročnom základe na účely porovnania údajov a identifikácie trendov v oblastiach trestnej činnosti a bezpečnosti, a to výlučne na účely vnútorného riadenia. Posledná verejne dostupná výročná správa je z roku 2017 (za rok 2016), pozri https://www.minv.sk/swift_data/source/policia/naka_opr/opr/inf_o_cinnosti_naka/Informacia%20o%20cinnosti%20NAKA%20P%20PZ%20za%20rok%202016%20public.pdf. Ministerstvo vnútra uverejňuje mesačné online štatistiky kriminality. Vládny program obsahuje záväzok vytvoriť policajný informačný systém pre verejnosť vrátane štatistík o trestnej činnosti v aktualizovanom formáte.

¹²⁹ Do štatistík sú zahrnuté tieto trestné činy: pasívna korupcia (§ 328), aktívna a pasívna korupcia – obstarávanie vecí všeobecného záujmu (§ 333 a § 329), obchodovanie s vplyvom (§ 336), športová korupcia (§ 336b), pozri príspevok Slovenska k Správe o právnom štáte 2024, s. 36. V tejto súvislosti treba poznamenať, že ide o údaje za január až november 2023.

¹³⁰ V tomto prípade hrozí, že ak navrhované zmeny Trestného zákona a iných súvisiacich zákonov nadobudnú účinnosť, dôjde k premlčaniu; informácie získané pri návšteve Slovenska od Generálnej prokuratúry SR/Úradu špeciálnej prokuratúry. Pokiaľ ide o predchádzajúce roky, pozri aj Transparency International,

Úroveň ľudských a finančných zdrojov, ktoré sú k dispozícii v rámci polície a prokuratúry na riešenie prípadov korupcie, a dostupnosť technického vybavenia sa nepovažujú za úplne primerané na plnenie ich úloh. Platí to najmä v zložitých prípadoch korupcie na vysokej úrovni¹³¹. Viaceré zainteresované strany vrátane Európskej prokuratúry poukázali na nedostatok špecializovaných policajných vyšetrovateľov a analytikov finančných údajov pri riešení trestných činov súvisiacich s korupciou, čo naďalej predstavuje významnú prekážku účinného vyšetrovania trestných činov súvisiacich s korupciou v praxi¹³². Koordinácia medzi príslušnými protikorupčnými subjektmi, medzi rôznymi orgánmi presadzovania práva, ako aj medzi prokuratúrou a políciou naďalej predstavuje významnú prekážku účinného stíhania korupcie¹³³. Vláda plánuje zásadným spôsobom zreorganizovať Národnú kriminálnu agentúru. Už nebude špecializovanou agentúrou, ale bude fungovať ako bežná protikorupčná policajná jednotka, ktorá sa stane súčasťou úradu boja proti organizovanej kriminalite. Príslušníci Národnej kriminálnej agentúry, ktorí sa špecializujú na vyšetrovanie prípadov korupcie, budú presunutí na príslušné krajské pracoviská novej protikorupčnej jednotky¹³⁴. Zásadnú reorganizáciu a zmenu mandátu špecializovanej polície NAKA vláda odôvodnila tým, že je to nevyhnutný krok smerom k posilneniu efektívnosti polície v boji proti korupcii vrátane prípadov veľkej korupcie¹³⁵. Vláda plánuje obmedziť rozsah jej právomocí¹³⁶. Rozsah právomocí novej protikorupčnej jednotky sa vymedzuje zákonom na základe závažnosti trestného činu a, keďže sa trestné sadzby po trestnoprávnej reforme znížili, do pôsobnosti tejto

Exporting Corruption (Vývoz korupcie) (2022), s. 72. V publikácii sa uvádza, že úroveň presadzovania práva v prípadoch podplácania zahraničných verejných činiteľov je nízka, resp. nulová. Ako hlavné nedostatky sa uvádzajú: jurisdikčné obmedzenia, neschopnosť vyvodit' zodpovednosť podnikov za ich dcérske spoločnosti, spoločné podniky a zástupcov; politické zasahovanie do presadzovania práva a nedostatočná nezávislosť; nedostatočná informovanosť verejnosti a nedostatok zdrojov, kvalifikovaných vyšetrovateľov a prokurátorov na podávanie a vybavovanie žiadostí o vzájomnú právnu pomoc.

- ¹³¹ Informácie o úrovni zdrojov pre prokurátorov a políciu poskytol pri návšteve krajiny Úrad generálnej prokuratúry/Úrad špeciálnej prokuratúry/Združenie sudcov/NAKA. Poukazujú najmä na nedostatok technického vybavenia a operatívnych príslušníkov polície.
- ¹³² Informácie získané pri návšteve Slovenska od Európskej prokuratúry/Úradu na ochranu oznamovateľov. Pozri príspevok Európskej prokuratúry k Správe o právnom štáte 2023, s. 4.
- ¹³³ Informácie získané pri návšteve Slovenska od Úradu špeciálnej prokuratúry. Podľa týchto informácií bola koordinácia medzi Úradom špeciálnej prokuratúry a Národnou kriminálnou agentúrou v roku 2023 na primeranej úrovni. Avšak pokiaľ ide o informačné technológie, ktoré nie sú v pôsobnosti Národnej kriminálnej agentúry, úrad je závislý od spolupráce s inými policajnými orgánmi, a tá je nedostatočná. Spolupráca so spravodajskou službou, s vojenskými spravodajskými službami a inými podobnými orgánmi sa údajne nezlepšila. Pozri aj BIRN (13. december 2023), *Exiled in Bosnia: Corrupt and accused Slovak police officers find comfort abroad* (Exil v Bosne: Skorumpovaní obvinení slovenskí policajní funkcionári našli útočisko v zahraničí).
- ¹³⁴ Podľa informácií, ktoré poskytla vláda, sa má bratislavský odbor Národnej kriminálnej agentúry zlúčiť s regionálnym odborom Západ, pričom regionálne odbory Západ, Stred a Východ budú existovať aj naďalej.
- ¹³⁵ Podľa informácií, ktoré pri návšteve Slovenska poskytol prezident Policajného zboru, má reorganizácia Národnej kriminálnej agentúry slúžiť na zvýšenie efektívnosti. Cieľom je, aby prípady riešili policajné orgány nižšej úrovne, keďže v súčasnosti je približne 40 % sťažností údajne zamietnutých alebo pozastavených. V tejto súvislosti pozri aj Programové vyhlásenie vlády Slovenskej republiky 2023 – 2027 (2023). Pozri Transparency International (6. december 2023), Rušenie špeciálnej prokuratúry prichádza v čase, keď má reálne výsledky. V článku sa uvádza, že „[z] 288 korupčných káuz, ktoré špecializovaný trestný súd v rokoch 2020 až 2022 rozhodol, sa jedna štvrtina rozhodnutí týkala verejne činných osôb. Do tejto kategórie sa pritom dostali nielen zdravotníci a policajti, ale aj predstavitelia justície, či vysokopostavení štátni úradníci. V porovnaní s minulosťou sú viac trestané aj vyššie úplatky – nad 5 000 eur, ktoré tvoria pätinu rozhodnutí.“ Pozri verejné vyhlásenie ministra spravodlivosti o zrušení Národnej kriminálnej agentúry, Euractiv (11. január 2024), *Fico's government mulls dismantling agency that handles corruption* (Ficova vláda zvažuje rozpustenie agentúry, ktorá rieši korupciu). Viac informácií o zrušení Úradu špeciálnej prokuratúry zaoberajúceho sa korupčnými prípadmi Národnej kriminálnej agentúry možno nájsť v § 363 Trestného poriadku.
- ¹³⁶ Informácie získané pri konzultácii s členským štátom od Ministerstva vnútra SR/prezidenta Policajného zboru.

novej jednotky bude patriť menej korupčných prípadov a viac korupčných prípadov sa presunie na nižšiu úroveň okresných riaditeľstiev Policajného zboru¹³⁷. Jednou zo zmien je aj vytvorenie nového analytického centra v rámci novej protikorupčnej jednotky. Analytické centrum bude poverené evidenciou a selekciou prijímaných prípadov korupcie hlásených občanmi alebo políciou, pričom riešenie väčšiny korupčných prípadov sa v budúcnosti presunie na okresnú políciu¹³⁸. Vláda plánuje znížiť aj počet zamestnancov novej protikorupčnej jednotky¹³⁹. Objavili sa správy o politických nomináciách a dočasnom pozastavení či zrušení kľúčových policajných funkcií¹⁴⁰. Príslušníci Policajného zboru, ktorí boli dočasne pozbavení výkonu štátnej služby napriek svojmu statusu chráneného oznamovateľa¹⁴¹, napadli toto rozhodnutie na súdoch¹⁴². Ministerstvo vnútra, rovnako ako predtým, naďalej eviduje nízky záujem občanov o spoluprácu s políciou. Dôvodom je nedostatočná dôvera v úspešné trestné konanie a dôsledky, ktorým v priebehu konania môže čeliť osoba, ktorá trestný čin nahlásila¹⁴³. Účinnosť vyšetrovaní naďalej brzdí aj to, že chýba bezpečný centrálny systém elektronickej výmeny informácií a centrálny prístup k databázam, ktoré obsahujú relevantné informácie pre políciu a prokuratúru¹⁴⁴. Vzhľadom na uvedené skutočnosti sa vo vykonávaní odporúčania vydaného v predchádzajúcich správach o právnom štáte nedosiahol žiadny pokrok.

Vláda stiahla návrh novely slovenského zákona o ochrane oznamovateľov, ktorý bol parlamentu predložený spolu s návrhom na skrátené legislatívne konanie. Reagovala tak

¹³⁷ Písomný príspevok získaný pri návšteve Slovenska od agentúry NAKA a Policajného zboru, s. 8.

¹³⁸ Vláda to označuje ako tzv. selektívnu jurisdikciu. Za určitých podmienok NAKA už selektívnu jurisdikciu uplatňuje: „ak si to vyžaduje operatívna a vyšetrovacia činnosť alebo vyšetrovanie vedené vecne príslušnou jednotkou, vzhľadom na spôsob spáchania trestného činu, na jeho závažnosť a rozsiahlosť, procesné strany alebo iný dôležitý záujem“, pozri článok 3 ods. 5 nariadenia ministerstva vnútra č. 175 z 30. decembra 2010 o vymedzení príslušnosti útvarov Policajného zboru a útvarov Ministerstva vnútra Slovenskej republiky pri odhaľovaní trestných činov, pri zisťovaní ich páchatel'ov a o postupe v trestnom konaní, v znení zmien.

¹³⁹ Vláda oznámila, že má v pláne presunúť viacerých policajtov z NAKA bez toho, aby pristúpila k znižovaniu počtu policajtov špecializovaných na vyšetrovanie prípadov korupcie.

¹⁴⁰ Denník SME.sk (27. október 2023), Minister Šutaj Eštok dočasne pozbavil výkonu funkcie šesticu policajtov okolo Jána Čurilla. Bol vymenovaný nový riaditeľ Úradu inšpekčnej služby Ministerstva vnútra SR zodpovedný za vyšetrovanie korupcie v polícii, ktorého generálna prokuratúra dvakrát zbavila obvinenia, pozri Denník N (2. novembra 2023), Šutaj Eštok presadil Zuriana za riaditeľa inšpekcie; Aktuálny.sk (2. november 2023), Kandidát na šéfa policajnej inšpekcie Zurian: Chcem ukončiť vojnu v polícii, zriadiť nový tím, Denník N (14. február 2024), Kto je Pavol Gašpar, ktorého vláda nečakane navrhla za šéfa SIS. Zastaviť ho môže len prezidentka.

¹⁴¹ Denník SME.sk (27. október 2023), Úrad na ochranu oznamovateľov spochybňuje postavenie čurillovcov mimo služby; Tlačová správa Úradu na ochranu oznamovateľov v reakcii na návrh zmeny zákona na ochranu oznamovateľov (15. december 2023).

¹⁴² Policajti napadli ministrovo rozhodnutie najskôr na Mestskom súde Bratislava IV a potom na Krajskom súde v Bratislave. Žiadali o vydanie neodkladného opatrenia, a to z dôvodu, že majú status chránených oznamovateľov. Sú presvedčení o tom, že skôr ako minister rozhodol, mal požiadať o súhlas Úrad na ochranu oznamovateľov. Denník N (6. február 2024), Krajský súd potvrdil rozhodnutie Šutaja Eštoka. Dvaja policajti sa nemôžu vrátiť do práce. Krajský súd zároveň poznamenal, že o neodkladnom opatrení nemôže rozhodovať civilný súd. Teda o tom, či ministerstvo vnútra postupovalo a rozhodlo zákonne, môže rozhodovať jedine správny súd. Pozri aj vyhlásenie Úradu na ochranu oznamovateľov (február 2024). Minister vnútra medzitým podal trestné oznámenie proti rozhodnutiu Úradu špeciálnej prokuratúry udeliť policajtom Národnej kriminálnej agentúry status chráneného oznamovateľa, pozri spravodajský portál Teraz.sk (27. november 2023), Eštok podal trestné oznámenie pre poskytnutie ochrany čurillovcovi.

¹⁴³ Pozri Správu o právnom štáte 2023, Kapitola o situácii v oblasti právneho štátu, s. 16 a poznámku pod čiarou 125.

¹⁴⁴ Informácie získané pri návšteve Slovenska od Národnej kriminálnej agentúry. Ide najmä o nedostatočný priamy prístup k údajom ústredných daňových úradov, kde treba písomne požiadať o informácie, čo spôsobuje oneskorenie vyšetrovania. Podľa ministerstva vnútra je nevyhnutné vytvoriť spoľahlivé, efektívne a bezpečné komunikačné prostriedky umožňujúce cieleňú, včasnú a bezpečnú výmenu informácií o vyšetrovaní korupcie.

na veľkú vlnu kritiky. Dňa 1. júla 2023 nadobudla účinnosť novela slovenského zákona o oznamovaní protispoločenskej činnosti¹⁴⁵, ktorou sa transponuje súvisiaca smernica EÚ¹⁴⁶¹⁴⁷. Po voľbách nová vláda predložila parlamentu 6. decembra 2023, teda ešte v tom istom roku, ďalší návrh na zmeny zákona o ochrane oznamovateľov¹⁴⁸. Napriek tomu, že návrh obsahoval rozsiahle legislatívne zmeny, mal byť prerokovaný v skrátrenom legislatívnom konaní¹⁴⁹. V tejto súvislosti vyjadrili vážne obavy mnohé zainteresované strany¹⁵⁰, ako aj Európska komisia. Okrem iného sa obávajú, že policajní úradníci majú byť v budúcnosti vyňatí spod režimu ochrany poskytovanej oznamovateľom a že bude existovať možnosť preskúmať status ochrany, ktorý už bol príslušníkom policajného zboru udelený, a možnosť späťne im tento status odňať¹⁵¹. Vláda 21. februára 2024 stiahla navrhované zmeny¹⁵² a oznámila, že chce neskôr opäť navrhnuť zmeny, no plánuje ich predložiť v riadnom legislatívnom konaní¹⁵³. Podobne ako v predchádzajúcom roku slovenský Úrad na ochranu oznamovateľov vybavil v roku 2023 spolu 173 oznámení. V 71 prípadoch išlo o oprávnené oznámenia o protispoločenskej činnosti v pracovnoprávnom kontexte (v porovnaní s 39 prípadmi v predchádzajúcom roku) vrátane 33 prípadov súvisiacich s korupciou (v porovnaní s 13

¹⁴⁵ Zákon, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 54/2019 Z. z. o ochrane oznamovateľov protispoločenskej činnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov a ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 327/2005 Z. z. o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi a o zmene a doplnení zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii. Pozri Správu o právnom štáte 2023, Kapitolu o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku, s. 16.

¹⁴⁶ Smernica (EÚ) 2019/1937 z 23. októbra 2019 o ochrane osôb, ktoré nahlasujú porušenia práva Únie.

¹⁴⁷ Niektoré jej ustanovenia týkajúce sa interných systémov oznamovania a sankcií nadobudli účinnosť 1. septembra 2023. Pozri aj príspevok Slovenska k Správe o právnom štáte 2024, s. 30.

¹⁴⁸ Navrhované zmeny zákona č. 54/2019 Z. z. o ochrane oznamovateľov v znení zákona č. 189/2023 Z. z. Návrh zákona i návrh na skrátrený legislatívny proces pôvodne predložil kabinetu vedúci Úradu vlády SR, v januári však kabinet rozhodol, že obidva materiály má uviesť minister vnútra, pozri tlačovú správu ministerstva vnútra (20. február 2024).

¹⁴⁹ Podľa slovenského zákona sa pri takýchto skrátrených legislatívnych konaniach môže vynechať predchádzajúce pripomienkovanie zo strany odborníkov a verejnosti aj vecná diskusia v parlamente. Podrobnejšie informácie sú uvedené vyššie v tomto texte.

¹⁵⁰ Pozri vyjadrenie Európskej prokuratúry (18. december 2023): Vyjadrenie k legislatívnym zmenám navrhnutým slovenskou vládou. Uznesenie Európskeho parlamentu zo 17. januára 2024 o plánovanom zrušení kľúčových protikorupčných štruktúr na Slovensku a jeho dôsledkoch pre právny štát, 2023/3021(RSP); Uznesenie Európskeho parlamentu zo 17. januára 2024 o plánovanom zrušení kľúčových protikorupčných štruktúr na Slovensku a jeho dôsledkoch pre právny štát, 2023/3021(RSP), Úrad na ochranu oznamovateľov, tlačová správa (15. december 2023), Zásahy do zákona na ochranu oznamovateľov prinesú právnu neistotu, marenie vyšetrovania a odstrašia oznamovateľov. Pozri aj list 27 organizácií občianskej spoločnosti adresovaný slovenskému ministrovi spravodlivosti, ministrovi vnútra, predsedovi parlamentu a všetkým poslancom parlamentu, uverejnený napríklad tu: ARTICLE19 – *Global Campaign for Free Expression* (9. január 2024), *Slovakia: Reject proposed changes to whistleblower legislation* (Slovensko: výzva na zamietnutie návrhu novely zákona o oznamovateľoch). Government Accountability Project/ European Whistleblowing Institute (22. december 2023), *Memorandum regarding breaches of EU law by the proposed Amendment to Act no. 54/2019 Coll. on the Protection of Whistleblowers as amended by Act No. 189/2023 Col* (Memorandum o porušení práva EÚ navrhovanou novelou zákona č. 54/2019 Z. z. o ochrane oznamovateľov v znení zákona č. 189/2023 Z. z.).

¹⁵¹ Retroaktívne rušenie ochrany by sa neobmedzovalo len na policajtov. Horizontálne by sa uplatňovalo na všetkých oznamovateľov, čo by mohlo vážne narušiť slovenský systém na predchádzanie korupcii a ohroziť presadzovanie práva Únie vo všeobecnosti.

¹⁵² Ministerstvo vnútra SR, tlačová správa (20. február 2024), Minister vnútra predloží vláde návrh na späťvzatie novely zákona o ochrane oznamovateľov.

¹⁵³ The Slovak Spectator News Digest (20. február 2024): *Minister's plan to rewrite whistleblowing bill again* (Minister plánuje prepracovať návrh zákona o ochrane oznamovateľov).

v predchádzajúcom roku)¹⁵⁴. Miera aktívneho oznamovania umožňujúceho odhaľovanie korupcie a iných trestných činov zostáva podobne ako v predchádzajúcich rokoch aj naďalej nízka¹⁵⁵. Týka sa to najmä oblastí, kde súkromný sektor spolupracuje so štátom¹⁵⁶. Okrem týchto praktických problémov sa údajne vyskytli aj snahy o diskreditáciu Úradu na ochranu oznamovateľov zo strany vysokopostavených verejných činiteľov¹⁵⁷.

V oblasti regulácie lobistických činností sa zatiaľ nedosiahol žiadny pokrok. V Správe o právnom štáte 2023 sa Slovensku odporučilo, aby „predložilo návrhy na reguláciu lobingu [...]“¹⁵⁸. Nová vláda má podľa svojho programového vyhlásenia na roky 2023 – 2027 navrhnuť počas svojho mandátu právne predpisy v oblasti lobingu s cieľom regulovať kontakty verejných činiteľov s osobami zastupujúcimi záujmy jednotlivcov alebo organizácií, aby sa posilnila transparentnosť rozhodovacieho procesu¹⁵⁹. Vypracovaním návrhu zákona o lobingu bol poverený Úrad vlády SR, no ešte nie je k dispozícii žiadny orientačný harmonogram¹⁶⁰. Vláda uvažuje o rôznych možnostiach regulácie lobingu, od návrhu záväzného zákona až po nezáväzné pravidlá¹⁶¹. Od roku 2020 sa Slovensko opakovane zaväzuje prijať nové pravidlá upravujúce lobing¹⁶², no tento záväzok odkladá, takže na lobing sa stále nevzťahuje žiadna právna úprava. Vzhľadom na uvedené skutočnosti možno konštatovať, že vo vykonávaní odporúčania vydaného v predchádzajúcich rokoch sa nedosiahol žiadny pokrok.

V reforme slovenskej legislatívy upravujúcej konflikty záujmov sa nedosiahol žiadny pokrok. V Správe o právnom štáte 2023 sa Slovensku odporučilo, aby „[...] posilnilo legislatívu o konfliktoch záujmov [...]“¹⁶³; pokiaľ ide o poslancov parlamentu, sudcov,

¹⁵⁴ Pozri písomný príspevok získaný pri návšteve Slovenska od Úradu na ochranu oznamovateľov: prípady týkajúce sa úplatkárstva (päť oznámení), zneužitia právomoci (10 oznámení), verejného obstarávania (5 oznámení), neoprávneného použitia verejných finančných prostriedkov alebo majetku (8 oznámení) a konfliktu záujmov (5 oznámení). Mandát úradu sa zameriava na oznamovanie porušovania práva a na ochranu pred odvetnými opatreniami na základe zásad dôvernosti a zachovávanie mlčanlivosti o totožnosti oznamovateľa. Cieľovou skupinou úradu je verejný aj súkromný sektor. Úrad sa zodpovedá parlamentu a predkladá mu výročné správy. Pozri aj správu o činnosti Úradu na ochranu oznamovateľov za rok 2023 (január 2024), <https://www.oznamovatelia.sk/aktivity-uradu-prehľad-za-rok-2023/>

¹⁵⁵ Príspevok Slovenska k Správe o právnom štáte 2024, s. 41, v ktorom sa uvádza, že najväčšiu prekážku pri odhaľovaní spáchanej korupcie predstavuje nízka úroveň jej oznamovania.

¹⁵⁶ V tejto súvislosti sú s vysokým rizikom korupcie spojené okrem iného najmä úplatky, ktoré podnikatelia ponúkajú verejným činiteľom za poskytovanie dotácií, nenávratné finančné príspevky a lukratívne zmluvy. Pozri aj Správu o právnom štáte 2023, Kapitola o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku, s. 17.

¹⁵⁷ Vyhlásenie vedúceho Úradu vlády SR, v ktorom žiada Úrad na ochranu oznamovateľov, aby neohrozil politickú nezávislosť úradu [prostredníctvom verejných vyhlásení] a nespolitizoval celý úrad podobne, ako bol spolitizedovaný Úrad špeciálnej prokuratúry [ktorý bol z týchto dôvodov 20. marca 2024 zrušený], pozri odpoveď Úradu vlády SR na analýzu navrhovaných zmien vykonanú Úradom na ochranu oznamovateľov, ako sa uvádza v článku tlačovej agentúry SITA (15. december 2023), Novela zákona o ochrane oznamovateľov podľa Gedru zdokonaľuje ustanovenia, aby nebolo možné inštitút zneužívať. Pokiaľ ide o analýzu navrhovaných zmien Úradom na ochranu oznamovateľov, pozri tlačovú správu úradu (15. december 2023), Zásahy do zákona na ochranu oznamovateľov prinesú právnu neistotu, marenie vyšetrovania a odstrašia oznamovateľov. V tejto súvislosti pozri aj webovú stránku Úradu na ochranu oznamovateľov (január 2024), Nezmysly o našom úrade – vyvraciamе hoaxy.

¹⁵⁸ Správa o právnom štáte 2023, Kapitola o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku, s. 2.

¹⁵⁹ Programové vyhlásenie vlády Slovenskej republiky 2023 – 2027 (2023).

¹⁶⁰ Lobing patril v minulosti do právomoci Úradu podpredsedu vlády SR, ktorý sa údajne nebude zaoberať novými pravidlami lobingu, pozri príspevok Slovenska k Správe o právnom štáte 2024, s. 30.

¹⁶¹ Informácie získané pri návšteve Slovenska od Úradu vlády SR.

¹⁶² Pozri Správy o právnom štáte 2020, 2021, 2022, 2023, Kapitola o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku, s. 8 (za rok 2020), s. 13 (za rok 2021), s. 16 (za rok 2022) a s. 17 (za rok 2023).

¹⁶³ Správa o právnom štáte 2023, Kapitola o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku, s. 2.

prokurátorov, verejných činiteľov a štátnych zamestnancov. Niektoré aspekty konfliktov záujmov sú upravené v sektorových právnych aktoch¹⁶⁴. Pre sudcov, prokurátorov a členov finančnej správy zas existujú etické kódexy a usmernenia¹⁶⁵. Rada pre štátnu službu je ako kolektívny orgán zodpovedná za ochranu princípov štátnej služby a za dodržiavanie nezáväzného Etického kódexu štátneho zamestnanca¹⁶⁶. Pre vysokopostavených verejných činiteľov sa už zaviedli isté predpisy¹⁶⁷, no zatiaľ sa na nich nevzťahuje žiadny etický kódex¹⁶⁸. Vláda sa zaviazala prijať takýto etický kódex na podporu etiky a integrity¹⁶⁹. Slovensko oznámilo, že na tento účel identifikovalo, ktorí vysokopostavení verejní činitelia sú ohrození korupciou¹⁷⁰. Pokiaľ ide o dary a iné výhody, existujú isté všeobecné pravidlá, pričom niektoré ministerstvá majú zavedené aj osobitné pravidlá, no neexistuje žiadna jednotná podrobne rozpracovaná politika s náležitými praktickými usmerneniami pre vládu, a to ani pokiaľ ide o požiadavky na podávanie správ a zverejňovanie¹⁷¹. Vláda nemá v úmysle rozšíriť osobný

¹⁶⁴ V súvislosti s verejnými funkcionármi pozri ústavný zákon č. 357/2004 Z. z. o ochrane verejného záujmu pri výkone funkcií verejných funkcionárov (<https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2004/357/>); v súvislosti so štátnymi zamestnancami pozri zákon č. 55/2017 o štátnej službe (<https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2017/55/>); v súvislosti s políciou pozri zákon č. 73/1998 Z. z. o štátnej službe príslušníkov Policajného zboru, Slovenskej informačnej služby, Zboru väzenskej a justičnej stráže Slovenskej republiky a Železničnej polície (<https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1998/73/>); v súvislosti so sudcami pozri zákon č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a prísediacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov (<https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2000/385/>). Podrobné odporúčania vrátane rozšírenia vymedzenia pojmu „konflikt záujmov“ a rozsahu nezlučiteľnosti možno nájsť aj v správe Skupiny pre preskúmanie vykonávania zriadenej v rámci Konferencie zmluvných štátov Dohovoru Organizácie Spojených národov proti korupcii (5. júl 2023): Stav vykonávania Dohovoru Organizácie Spojených národov proti korupcii – zhrnutie: Slovensko, CAC, CAC/COSP/IRG/II/4/1/Add.6, s. 10.

¹⁶⁵ V Etickom kódexe sudcov neboli urobené žiadne zmeny a Etický kódex prokurátora nebol v roku 2023 preskúmaný. V tejto súvislosti pozri odporúčanie Etickej komisie prokuratúry, Informácie o činnostiach etickej komisie prokuratúry v roku 2022, <https://www.genpro.gov.sk/extdoc/14471>.

¹⁶⁶ Príspevok Slovenska k Správe o právnom štáte 2024, s. 27.

¹⁶⁷ Pozri ústavný zákon č. 357/2004 Z. z. o ochrane verejného záujmu pri výkone funkcií verejných funkcionárov v znení zmien, ktorý sa vzťahuje na prezidenta, poslancov Národnej rady SR, členov vlády, vedúcich ústredných orgánov štátnej správy, štátnych tajomníkov, generálnych tajomníkov služobných úradov. Podľa ústavného zákona „[v]erejný funkcionár je povinný pri výkone svojej funkcie presadzovať a chrániť verejný záujem. Pri výkone svojej funkcie verejný funkcionár nesmie uprednostniť osobný záujem pred verejným záujmom.“

¹⁶⁸ Etický kódex štátneho zamestnanca zatiaľ nie je povinný pre všetky ministerstvá a ústredné orgány štátnej správy, a to ani v prípade obzvlášť zraniteľných vysokých pozícií. Pozri príspevok Slovenska k Správe o právnom štáte 2024, s. 27, v ktorom sa uvádza, že každá inštitúcia identifikuje svoje riziká korupcie vlastným spôsobom. Metodiku na identifikáciu korupčných rizík a rizikových pozícií stanovuje Úrad vlády SR, no nie je to povinné.

¹⁶⁹ Programové vyhlásenie vlády Slovenskej republiky 2023 – 2027 (2023). V tejto súvislosti pozri aj odporúčania skupiny GRECO týkajúce sa zavedenia, riadneho monitorovania a presadzovania kódexu správania v prípade osôb v najvyšších výkonných funkciách (ministrov, štátnych tajomníkov, politických poradcov a štátnych zamestnancov vo vysokých funkciách s úzkym prepojením na rozhodovanie), Greco, piate kolo hodnotenia – druhá správa o plnení (17. apríl 2024), Slovensko, GrecoRC5(2023)9, body 24 – 27, s. 5.

¹⁷⁰ Informácie získané pri návšteve Slovenska od slovenskej vlády. V tejto súvislosti pozri aj správu Skupiny pre preskúmanie vykonávania zriadenej v rámci Konferencie zmluvných štátov Dohovoru Organizácie Spojených národov proti korupcii (5. júl 2023): Stav vykonávania Dohovoru Organizácie Spojených národov proti korupcii – zhrnutie: Slovensko, CAC, CAC/COSP/IRG/II/4/1/Add.6, s. 4.

¹⁷¹ Pozri ústavný zákon č. 357/2004 Z. z. o ochrane verejného záujmu pri výkone funkcií verejných funkcionárov v znení zmien. Na štyroch ministerstvách však existujú podrobné pravidlá týkajúce sa darov, no nie na úrovni celej vlády, pričom na rôzne kategórie štátnych zamestnancov a verejných činiteľov sa vzťahujú rôzne prahové hodnoty, pozri správu Skupiny pre preskúmanie vykonávania zriadenej v rámci Konferencie zmluvných štátov Dohovoru Organizácie Spojených národov proti korupcii (5. júl 2023): Stav vykonávania Dohovoru Organizácie Spojených národov proti korupcii – zhrnutie: Slovensko, CAC, CAC/COSP/IRG/II/4/1/Add.6,

rozsah pôsobnosti budúceho etického kódexu pre členov vlády a vládnych úradníkov na poslancov parlamentu¹⁷², hoci sa o tom predtým uvažovalo a v súčasnosti takýto etický kódex pre poslancov parlamentu neexistuje¹⁷³. Obmedzenia vzťahujúce sa na vysokopostavených verejných činiteľov po skončení výkonu verejnej funkcie, ktoré slúžia na predchádzanie javu otáčavých dverí, sú regulované iba čiastočne¹⁷⁴, no vláda vo svojom programe neprijala žiadne záväzky na zavedenie pravidiel platných po skončení výkonu verejnej funkcie¹⁷⁵. V tejto fáze sa už neuvažuje o zriadení Úradu na ochranu verejného záujmu, ktorý by dohliadal na konflikty záujmov, ako aj na porušovanie etických kódexov a pravidiel lobingu¹⁷⁶, kontroloval väčšinu majetkových priznaní verejných činiteľov a iných štátnych zamestnancov¹⁷⁷ a daňové priznania¹⁷⁸. Vzhľadom na uvedené skutočnosti možno konštatovať, že sa vo vykonávaní odporúčania vydaného v Správe o právnom štáte 2023 nedosiahol žiadny pokrok.

Pokiaľ ide o zlepšenie slovenského systému majetkových priznaní, zatiaľ sa nedosiahol žiadny pokrok. V Správe o právnom štáte 2023 sa Slovensku odporučilo, aby „[...] posilnilo legislatívu o [...] majetkových priznaniach“¹⁷⁹, pokiaľ ide o poslancov parlamentu, sudcov, prokurátorov, verejných činiteľov a štátnych zamestnancov.¹⁸⁰ Systém majetkových priznaní poslancov parlamentu, sudcov, prokurátorov, verejných činiteľov a štátnych zamestnancov zatiaľ zostáva decentralizovaný a roztrieštený¹⁸¹. Výbor NR SR zodpovedný za zverejňovanie

s. 5. V tejto súvislosti pozri aj Greco, piate kolo hodnotenia – druhá správa o plnení, (17. apríl 2024), Slovensko, GrecoRC5(2023)9, s. 2 – 4, v ktorej sa dospelo k záveru, že pokiaľ ide o odporúčanie viii, chýbal jednotný vývoj v rámci celej vlády.

¹⁷² Informácie získané pri návšteve Slovenska od Úradu vlády SR. Podľa týchto informácií je kľúčové, aby v tejto súvislosti konal parlament z vlastnej iniciatívy. Na druhej strane ministerstvo spravodlivosti a parlament za predchádzajúcej vlády uskutočnili prípravy, nebol však predložený žiadny návrh.

¹⁷³ Pozri aj správu Skupiny pre preskúvanie vykonávania zriadenej v rámci Konferencie zmluvných štátov Dohovoru Organizácie Spojených národov proti korupcii (5. júl 2023): Stav vykonávania Dohovoru Organizácie Spojených národov proti korupcii – zhrnutie: Slovensko, CAC, CAC/COSP/IRG/II/4/1/Add.6, s. 4.

¹⁷⁴ Čiastočne sa na ne vzťahuje ústavný zákon č. 357/2004 Z. z. o ochrane verejného záujmu pri výkone funkcií verejných funkcionárov. Avšak Greco dospelo aj k záveru, že ešte neboli vykonané odporúčania, aby sa rozšírili obmedzenia uplatňované po skončení výkonu verejnej funkcie pre ministrov a štátnych tajomníkov a stanovili pre poradcov a štátnych zamestnancov zastávajúcich najvyššie výkonné funkcie a prijali pravidlá pre osoby v najvyšších výkonných funkciách, ktoré by im výslovne bránili vykonávať lobing smerom k ústredným orgánom po určitú dobu po ich odchode z funkcie, pozri Greco, piate kolo hodnotenia – druhá správa o plnení, (17. apríl 2024), Slovensko, GrecoRC5(2023)9, odporúčanie ix, body 24 – 27, s. 5.

¹⁷⁵ Programové vyhlásenie vlády Slovenskej republiky 2023 – 2027 (2023). Slovensko by mohlo splniť odporúčania skupiny Greco, konkrétne rozšíriť obmedzenia platné po skončení výkonu verejnej funkcie na ministrov a štátnych tajomníkov a stanoviť obmedzenia pre poradcov a štátnych zamestnancov vo vysokých funkciách. Boli by súčasťou budúceho Kódexu správania pre osoby v najvyšších výkonných funkciách, ktorý by však mal iba podobu nezáväzných usmernení. Pozri Greco, piate kolo hodnotenia – druhá správa o plnení, (17. apríl 2024), Slovensko, GrecoRC5(2023)9, odporúčanie ix, s. 5.

¹⁷⁶ Noviny Plus, Poslanec Vetrák chystá „bié“ na kontrolu majetku poslancov (5. augusta 2022).

¹⁷⁷ Tomuto dohľadu mali podliehať mestskí poslanci a členovia Národnej rady.

¹⁷⁸ Informácie získané pri návšteve Slovenska od Úradu vlády SR. Ako už bolo oznámené v minulosti, Ústavnoprávny výbor NR SR v auguste 2022 informoval o príprave novely Ústavy Slovenskej republiky, aby bolo možné regulovať konflikty záujmov a daňové priznania verejných činiteľov. V návrhu zákona sa stanovuje zriadenie Úradu na ochranu verejného záujmu do konca posledného volebného obdobia, pozri Správu o právnom štáte 2023, Kapitola o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku, s. 18.

¹⁷⁹ Správa o právnom štáte 2023, Kapitola o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku, s. 2.

¹⁸⁰ Informácie získané pri návšteve Slovenska od Úradu vlády SR.

¹⁸¹ Pozri Správy o právnom štáte 2023, 2022 a 2021, Kapitoly o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku s. 18 (za rok 2023), s. 16 (za rok 2022) a s. 14 (za rok 2021). Pozri aj príspevok Slovenska k Správe o právnom štáte 2024, s. 29, v ktorom sa uvádza, že v súčasnom legislatívnom rámci existuje osem rôznych noriem

majetkových priznaní poslancov parlamentu uvádza, že vyhlásenia všetkých poslancov boli predložené včas, t. j. do konca apríla 2023, a uverejnené v novembri 2023¹⁸². Nová vláda sa vo svojom programovom vyhlásení zaviazala, že sa bude snažiť hľadať zhodu na ústavno-právne konformnom zavedení¹⁸³ jednotných pravidiel podávania majetkových priznaní funkcionárov vo verejnom sektore s osobitným dôrazom na elektronizáciu majetkových priznaní.¹⁸⁴ Analýza systému podávania majetkových priznaní Slovenskej republiky a odporúčania¹⁸⁵, ktoré v tejto súvislosti vydal Odbor prevencie korupcie na Úrade vlády SR v marci 2023¹⁸⁶, prešli legislatívnym konaním, no neboli schválené pred skončením funkčného obdobia posledného parlamentu, keďže vládla dočasná vláda. Do konca roka 2024 sa pripraví nová doplňujúca analýza, ktorá sa bude týkať najmä elektronického systému podávania priznaní¹⁸⁷. Jeho zavedenie bude jednou z priorít akčného plánu v rámci novej národnej protikorupčnej stratégie na roky 2024 – 2029 Vzhľadom na tieto skutočnosti a keďže doteraz existuje len záväzok prijať ďalšie opatrenia, možno konštatovať, že vo vykonávaní odporúčania vydaného v Správe o právnom štáte 2023 v súvislosti s majetkovými priznaniami sa nedosiahol žiadny pokrok.

Vláda plánuje reformu legislatívneho rámca pre fungovanie politických strán. Je otázne, či je potrebná a primeraná. Hlavným zákonom upravujúcim financovanie politických strán je zákon o politických stranách a hnutiach¹⁸⁸. Povoľuje politickým stranám prijímanie darov do výšky 300 000 EUR za kalendárny rok, zatiaľ čo dary od zahraničných subjektov a anonymných darcov zakazuje¹⁸⁹. Vláda má v úmysle upraviť tento hlavný zákon s cieľom zabezpečiť, aby sa príspevky zo štátneho rozpočtu na činnosť politických strán využívali výlučne na tento účel¹⁹⁰. Keďže takáto nová zákonná povinnosť by podliehala audítorským kontrolám, prináša so sebou riziko nadmerného prístupu vlády k informáciám o vnútornom fungovaní politických strán, hoci sú už zavedené komplexné požiadavky na transparentnosť ich financovania¹⁹¹. Zmeny trestného činu volebnej korupcie vo financovaní politických strán

upravujúcich majetkové priznanie pre rôzne kategórie osôb podliehajúcich tejto povinnosti, pričom v každej sa vyžaduje poskytnutie iného množstva informácií a odlišný stupeň zverejňovania.

¹⁸² Písomný príspevok získaný pri návšteve krajiny od Národnej rady Slovenskej republiky, s. 1. Po výrazných oneskoreniach v rokoch 2020 a 2021 výbor v roku 2022 skrátil čas medzi podaním priznaním a ich uverejnením. Pozri Správu o právnom štáte 2023, Kapitolu o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku, s. 18.

¹⁸³ Zavedenie elektronického systému podávania majetkového priznanie si vyžaduje niekoľko legislatívnych zmien vrátane novely ústavného zákona č. 357/2004 Z. z. o ochrane verejného záujmu pri výkone funkcií verejných funkcionárov, ktorej prijatie si bude vyžadovať trojpäťtinovú väčšinu v parlamente.

¹⁸⁴ Programové vyhlásenie vlády Slovenskej republiky 2023 – 2027.

¹⁸⁵ Odporučil vypracovať legislatívny návrh na zjednotenie a zefektívnenie roztrieštených pravidiel podávania majetkových priznaní na Slovensku a zmeniť ústavný zákon s cieľom zaviesť elektronický systém podávania majetkových priznaní, pozri Správu o právnom štáte 2023, Kapitolu o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku, s. 18. V analýze sa ďalej odporúčalo monitorovanie a dôkladné overovanie obsahu majetkových priznaní a ich zverejňovania, ako sa potvrdilo v príspevku Slovenska k Správe o právnom štáte 2024, s. 29.

¹⁸⁶ Analýza doterajšieho systému podávania majetkových priznaní a návrh na jeho zefektívnenie, LP/2023/134, <https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy/SK/LP/2023/134>.

¹⁸⁷ Úrad vlády SR sa domnieva, že výzvou bude účinné prepojenie rôznych registrov, ako aj zabezpečenie ochrany údajov a spracovania veľkého množstva údajov.

¹⁸⁸ Zákon č. 85/2005 o politických stranách a politických hnutiach do veľkej miery odráža odporúčania skupiny GRECO.

¹⁸⁹ V prípade nedodržania zákona môže Štátna komisia pre voľby a kontrolu financovania politických strán uložiť pokutu v sume dvojnásobku príjmu z daru alebo bezodplatného plnenia.

¹⁹⁰ Programové vyhlásenie vlády Slovenskej republiky 2023 – 2027 (2023).

¹⁹¹ Strany už majú uloženú povinnosť podávať výročnú správu o svojom financovaní Štátnej komisii pre voľby a kontrolu financovania politických strán, ktorá sa zverejňuje. Správy sú pod dohľadom Národnej rady Slovenskej republiky a musia obsahovať finančné informácie o volebných kampaniach a identite darcov, pozri

nenadobudli účinnosť k 1. aprílu 2024, ako sa pôvodne plánovalo¹⁹². Pokiaľ ide o financovanie kampane politických strán, riziká obchádzania povinnosti transparentnej volebnej kampane, ktoré sa už anticipovali v predchádzajúcej správe, sa údajne prejavili v praxi počas predvolebných kampaní v roku 2023¹⁹³, keď došlo k netransparentnému financovaniu kampaní cez spoločnosti spriaznené so stranami¹⁹⁴.

Stále nebolo prijatých viacero reforiem na riešenie korupcie v poľnohospodárstve. Nevynaložilo sa žiadne väčšie úsilie na urýchlenie reforiem, ktoré sa podnikli¹⁹⁵ s cieľom zabrániť korupčným schémam, ako sú schémy, ktoré sa objavili v rokoch 2016 až 2020 v odvetví poľnohospodárstva¹⁹⁶. Legislatívne zmeny na predchádzanie korupcii, ktorá má podobu takýchto schém, fakticky ešte stále neboli prijaté¹⁹⁷. Štatistické údaje Slovenského pozemkového fondu poukazujú na pokrok, pokiaľ ide o počet spracovaných žiadostí o nájomné zmluvy za rok, je však potrebné vyvinúť ďalšie úsilie na zníženie počtu nevybavených

§ 22 ods. 5 zákona č. 85/2005 Z. z. o politických stranách a politických hnutiach z roku 2005 v znení neskorších predpisov z roku 2019.

¹⁹² Ministerstvo spravodlivosti predchádzajúcej vlády uskutočnilo k týmto zmenám pripomienkové konanie s účasťou verejnosti, ktoré trvalo do decembra 2022, pričom nadobudnutie účinnosti zmien sa plánovalo k 1. aprílu 2024, pozri Správu o právnom štáte 2023, Kapitulu o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku, s. 19. Pozri aj uznesenie Ústavnoprávneho výboru NR SR (pozmeňujúci a doplňujúci návrh č. 29). Novela zákona č. 300/2005 Z. z. Cieľom Trestného zákona bolo kriminalizovať aktívne a pasívne úplatkárstvo vo volebnom kontexte vrátane častých a závažných prípadov zahŕňajúcich väčší počet voličov (nad rámec jedného úplatku za jeden hlas), a to zavedením § 336 ods. 1 písm. e) Trestného zákona, a prísnejších trestných sadzieb, ktorými sa uznáva spoločenský dosah. Štátna volebná komisia zvažila navrhované zmeny, ktorých cieľom je reagovať na výzvy vyplývajúce z volebnej praxe, a navrhla rozšírenie zmien na komunálne a župné voľby.

¹⁹³ Transparency International (29. jún 2023), Smer sa na nič nehrá. Z transparentného účtu poslal milión eur do vlastnej agentúry. Zainteresované strany už vyjadrili znepokojenie nad možným obchádzaním povinnosti transparentných volebných kampaní. Spočíva v tom, že kandidáti a politické strany si najímajú agentúry pre styk s verejnosťou poskytujúce služby na podporu kampane, pretože výdavky na takéto kampaňové služby sa nemusia pri zverejňovaní rozpisovať podrobne, ale stačí ich uviesť ako jednu rozpočtovú položku, pozri napríklad Správu o právnom štáte 2023, s. 19. Podrobnejšie informácie možno nájsť v článku organizácie Transparency International, „Každé tretie euro v predvolebnej kampani šlo cez agentúru“ (3. apríl 2020).

¹⁹⁴ Štátna komisia pre voľby a kontrolu financovania politických strán skonštatovala, že v súčasnosti platné právne predpisy o financovaní volebnej kampane vrátane § 15 zákona o volebnej kampani sú v zásade uspokojivé. Skonštatovala to už aj v minulosti, pozri Správu o právnom štáte 2023, Kapitulu o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku, s. 19.

¹⁹⁵ Bola navrhnutá novela zákona č. 330/1991 Z. z. o pozemkových úpravách, usporiadaní pozemkového vlastníctva, pozemkových úradoch, pozemkovom fonde a o pozemkových spoločenstvách, zákona č. 504/2003 Z. z. o nájme poľnohospodárskych pozemkov, poľnohospodárskeho podniku a lesných pozemkov a o zmene niektorých zákonov a nariadenia vlády č. 238/2010 Z. z., ktorým sa ustanovujú podrobnosti o podmienkach prenajímania, predaja, zámeny a nadobúdania nehnuteľností Slovenským pozemkovým fondom, v znení neskorších predpisov.

¹⁹⁶ Národná kriminálna agentúra zadržala niekoľkých vysokopostavených úradníkov pozemkového fondu, ktorí boli v rokoch 2016 až 2020 údajne zapojení do korupčných schém; pozri Správu o právnom štáte 2022 a 2023, Kapitulu o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku, s. 17.

¹⁹⁷ Návrhy predložilo Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR. Slovenský pozemkový fond je zodpovedný za správu poľnohospodárskych nehnuteľností vo vlastníctve SR a nakladanie s pozemkami neznámych vlastníkov. Tieto parcely tvoria približne 20 % všetkej poľnohospodárskej pôdy na Slovensku a vo väčšine prípadov na ne možno poskytnúť priame platby EÚ. Pozri písomný príspevok získaný pri návšteve Slovenska od Slovenského pozemkového fondu, s. 1. SPF v súčasnosti pripravuje spoločné stanovisko spolu so Slovenskou poľnohospodárskou a potravinárskou komorou (SPPK) na podporu návrhov zmien a doplnení zákona č. 330/1991 Zb., zákona č. 504/2003 Z. z. a nariadenia vlády č. 238/2010 Z. z.

žiadostí¹⁹⁸. V roku 2023 Slovenský pozemkový fond a Pôdohospodárska platobná agentúra podpísali memorandum o spolupráci s cieľom zlepšiť účinnosť a efektívnosť kontrolných mechanizmov¹⁹⁹. Nájomné zmluvy podpísané Slovenským pozemkovým fondom sa teraz zverejňujú, no zdá sa, že od roku 2022 sa nepodnikli žiadne kroky na geolokalizáciu prenajatých pozemkov a na prepojenie nájomných zmlúv s katastrom, čo sťažuje vyhľadávanie a monitorovanie voľných a prenajatých pozemkov. Pozemkový fond neoznámil Európskej komisii žiadny pokrok v súvislosti s jej žiadosťou o objasnenie vnútorných procesných pravidiel, ktorými sa zabezpečuje väčšia právna istota pre žiadateľov a osoby, ktoré pôdu prenajímajú. Na súde stále prebieha konanie vo veci rozsiahleho podvodu s fondmi EÚ, o ktorom sa písalo už aj v minulej správe a do ktorého bola zapojená Pôdohospodárska platobná agentúra²⁰⁰, pričom boli zatknuté ďalšie osoby²⁰¹. Poľnohospodárstvo sa na Slovensku vo všeobecnosti aj naďalej zaraďuje medzi oblasti s vysokým rizikom korupcie²⁰².

Navrhované reformy verejného obstarávania môžu ohroziť účinnú prevenciu a dohľad vo vysokorizikovej oblasti verejného obstarávania. Z rýchleho prieskumu Eurobarometra o postojoch podnikov ku korupcii v EÚ vyplýva, že 45 % spoločností na Slovensku (priemer v EÚ je 27 %) si myslí, že korupcia im v posledných troch rokoch v praxi zabránila vyhrať verejné obstarávanie alebo získať verejnú zákazku²⁰³. Cieľom navrhovaných zmien a doplnení zákona o verejnom obstarávaní²⁰⁴, ktoré boli predložené na pripomienkovanie vo februári 2024,

¹⁹⁸ Počet spracovaných spisov týkajúcich sa žiadostí o nájomné zmluvy v roku 2023 bol 5 134 (v porovnaní so 4 508 v roku 2022), počet nevybavených spisov sa znížil z 5 676 v januári 2022 na 2 954 v decembri 2023; písomný príspevok Slovenského pozemkového fondu. Obavy úradu OLAF sa v minulosti týkali neúplnosti centrálného digitálneho depozitára platobnej dokumentácie EÚ v odvetví poľnohospodárstva, ktorý zaručuje dostupnosť a uchovávanie informácií na účely transparentnosti a kontroly vrátane zverejňovania nájomných zmlúv podpísaných Slovenským pozemkovým fondom, na základe ktorých môžu zainteresované strany monitorovať voľnú a prenajatú pôdu, čo prispieva k prevencii korupcie.

¹⁹⁹ S cieľom pomôcť predchádzať korupčným schémam v slovenskom systéme spravovania poľnohospodárskej pôdy Európsky úrad pre boj proti podvodom vydal niekoľko finančných a správnych odporúčaní, ktoré sa okrem iného týkajú väčšej transparentnosti a lepšej koordinácie medzi Slovenským pozemkovým fondom a Pôdohospodárskou platobnou agentúrou. Pozri tlačovú správu Európskeho úradu pre boj proti podvodom: OLAF uzatvára prípady týkajúce sa poľnohospodárskych fondov EÚ na Slovensku (21. januára 2021), ako aj Správu o právnom štáte za rok 2022, Kapitola o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku, s. 17 – 18.

²⁰⁰ Informácie získané pri návšteve Slovenska od Ministerstva vnútra SR/Národnej kriminálnej agentúry/prezidenta Policajného zboru. Polícia uvádza, že v záujme lepšieho vyšetrovania takýchto poľnohospodárskych schém sa v budúcnosti prijme viac finančných expertov. Pozri Euractiv, Audit odhalil rozsiahle podvody s finančnými prostriedkami EÚ v slovenskej Poľnohospodárskej platobnej agentúre (19. marca 2021).

²⁰¹ Euractiv (23. jún 2023), *Slovak officials hired to fight farm subsidy fraud arrested for fraud* (Slovenskí úradníci prijatí na boj proti podvodom s agrotáciami boli zadržaní pre podozrenie z podvodu). The Guardian (29. jún 2023), *Slovakian anti-corruption official arrested in corruption inquiry* (Slovenského protikorupčného úradníka zadržali pre podozrenie z korupcie).

²⁰² Spolu s oblasťami ako vládne obstarávanie a investície, infraštruktúra a výstavba (najmä zelená obnova budov), poľnohospodárstvo, životné prostredie (najmä projekty súvisiace s bojom proti zmene klímy), zdravotná starostlivosť, verejné zmluvy v oblasti IT a korupcia na úrovni miestnej samosprávy; pozri príspevok Slovenska k Správe o právnom štáte 2024, s. 34.

²⁰³ Rýchly prieskum Eurobarometra 543 o postoji podnikov ku korupcii v EÚ (2024). Je to o 18 percentuálnych bodov viac, než je priemer EÚ.

²⁰⁴ Z dielne Ministerstva investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR. LP/2024/51, zákon, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 343/2015 Z. z. o verejnom obstarávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony, <https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy/-/SK/dokumenty/LP-2024-51>.

je zjednodušiť verejné obstarávanie²⁰⁵. Hrozí však, že sa zvráti novozavedená profesionalizácia pre zákazky pod prahovou hodnotou EÚ, ktorá je v platnosti od 1. apríla 2024²⁰⁶. Okrem toho by sa z rozsahu pôsobnosti zákona o verejnom obstarávaní vylúčili zákazky s hodnotou do 50 000 EUR, čím by sa obmedzili možnosti účinnej kontroly a dohľadu zo strany Úradu pre verejné obstarávanie²⁰⁷. Chýbajú požiadavky na predchádzajúce uverejnenie oznámenia o vyhlásení verejného obstarávania, čo vyvoláva obavy v súvislosti s transparentnosťou²⁰⁸, a teda aj v súvislosti s účinnými zárukami proti korupcii a zvýhodňovaniu²⁰⁹. Okrem toho samostatný návrh zákona o mimoriadnych opatreniach pre strategické investície, ktorým sa mení zákon o verejnom obstarávaní²¹⁰, predložený parlamentu vo februári 2024, vyvoláva otázku ohrozenia nezávislosti Úradu pre verejné obstarávanie²¹¹, keďže sa vytvorili nové možnosti priameho politického vplyvu na obstarávanie rozsiahlych investícií vytvorením nového postu podpredsedu pre strategické investície²¹². Výnimka zo štandardných postupov

²⁰⁵ Dôvodová správa k zákonu, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 343/2015 Z. z. o verejnom obstarávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony.

²⁰⁶ Zákon č. 395/2021 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 343/2015 Z. z. o verejnom obstarávaní. Pozri aj *The Slovak Spectator* (15. novembra 2023), *Changes to the Public Procurement Law – Take Six* (Zmeny v zákone o verejnom obstarávaní – 6. časť). Celkovo sa navrhovanou novelou zavádzajú významné úpravy, najmä pokiaľ ide o zákazky s nízkou hodnotou, ktoré predstavujú približne polovicu všetkých verejných zákaziek a ktoré by si už nevyžadovali účasť novozavedeného odborného garanta pri všetkých zákazkách pod prahovými hodnotami EÚ, pozri § 184b zákona LP/2024/51 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 343/2015 Z. z. o verejnom obstarávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony. V Pláne obnovy a odolnosti Slovenska sa v rámci reformy 3 stanovuje, že pri zjednodušovaní a skracovaní postupov verejného obstarávania je potrebné zlepšiť kontrolné postupy a zvýšiť transparentnosť, a to najmä vytvorením jednotnej verejnej elektronickej platformy pre celý proces verejného obstarávania, a to aj pre podlimitné zákazky a zákazky s nízkou hodnotou. Všetky zmeny, najmä pokiaľ ide o náležité záruky, ako sú požiadavky na transparentnosť, postupy preskúmania a oddelenie úloh a kompetencií, musia byť v úplnom súlade s právom EÚ.

²⁰⁷ Zmenami sa zvýši limit pre zákazky malého rozsahu z 10 000 EUR na 50 000 EUR, čím sa zruší kategória zákaziek s nízkou hodnotou pod 10 000 ako najjednoduchšia metóda verejného obstarávania.

²⁰⁸ Verejní obstarávatelia by mali povinnosť zverejniť zadanú zákazku iba *ex post*. Podrobnejšie informácie možno nájsť v článku *Nadácie Zastavme korupciu* (23. február 2024): *Zastavme korupciu zbiera podpisy k novele o verejnom obstarávaní*.

²⁰⁹ V prípade zákaziek pod novou vnútroštátnou prahovou hodnotou 50 000 EUR je možné priame zadanie zákazky bez predchádzajúceho zverejnenia, zatiaľ čo v prípade ponúk, ktoré presahujú vnútroštátnu prahovú hodnotu až do prahových hodnôt EÚ, sa vyžadujú aspoň tri ponuky, no opäť bez predchádzajúceho uverejnenia oznámenia o vyhlásení verejného obstarávania, čo má negatívny vplyv aj na monitorovanie tretími stranami, ktoré má svoj význam pri odhaľovaní nezrovnalostí, podvodov a korupcie. Podat' žiadosť o nápravu podmienok verejného obstarávania, ktoré stanovil verejný obstarávateľ, už nebude možné, a to ani v prípade podlimitných zákaziek na stavebné práce, kde nebude možné podávať námietky v prípade zákaziek s hodnotou od 800 000 EUR do 1 500 000 EUR a v prípade tovaru a služieb s hodnotou od 140 000 EUR do 221 000 EUR. Sankcie za porušenie zákona sa znížia z 5 % na rozpätie 0,1 % až 5 %, pozri § 182 zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 343/2015 Z. z. o verejnom obstarávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

²¹⁰ Z dielne ministerstva dopravy, Zákon o mimoriadnych opatreniach pre strategické investície a pre výstavbu transeurópskej dopravnej siete a o zmene a doplnení niektorých zákonov, <https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy/-/SK/dokumenty/LP-2024-10>. Každý projekt s hodnotou viac ako 100 miliónov EUR (s výnimkou projektov výstavby cestnej a železničnej infraštruktúry) možno podľa zákona označiť za strategickú investíciu.

²¹¹ Pozri pripomienky 25 organizácií občianskej spoločnosti k návrhu zákona o mimoriadnych opatreniach pre strategické investície a pre výstavbu transeurópskej dopravnej siete (2024).

²¹² Úrad pre verejné obstarávanie je podľa zákona nezávislým ústredným orgánom štátnej správy. Štátne orgány, orgány územnej samosprávy, iné orgány verejnej moci ani ďalšie osoby nesmú ovplyvňovať úrad pri vykonávaní jeho pôsobnosti. Týmto aktom by sa podpredseda splnomocnil ako štatutárny zástupca. Bol by nominovaný vedúcim úradu vlády a vymenovaný vládou, čím by sa vytvorila pozícia, ktorá by mohla mať

verejného obstarávania bez toho, aby existovali spoľahlivé záruky pri rozhodovacom postupe podpredsedu, predstavuje v prípade veľkých investičných ponúk v hodnote nad 100 miliónov EUR riziko korupcie. Medzi oblasti s najväčšou korupciou patrí na Slovensku najmä vládne obstarávanie v sektore infraštruktúry a stavebníctva²¹³. Z celkového pohľadu zainteresovaných strán plánované zmeny a doplnenia zákona o verejnom obstarávaní ani nový návrh zákona o strategických investíciách neriešia reálne výzvy v praxi, ku ktorým patrí aj systémové zneužívanie verejných súťaží a úroveň odborných znalostí ovplyvňujúcich kvalitu verejných súťaží²¹⁴.

politický vplyv na verejné súťaže. Návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon o verejnom obstarávaní, vznikol bez možnosti Úradu pre verejné obstarávanie zasiahnuť do prípravy novely, pozri Aktuality.sk, (17. január 2024), Problém Rážovho návrhu zákona je politický vplyv, tvrdí šéf Úradu pre verejné obstarávanie.

²¹³ Príspevok Slovenska k Správe o právnom štáte 2024, s. 34, v ktorom sa medzi vysokorizikové oblasti korupcie zaraďuje aj poľnohospodárstvo, životné prostredie (najmä projekty súvisiace s bojom proti zmene klímy), zdravotná starostlivosť, vládne obstarávanie a investície, štátne zmluvy v oblasti IT a korupcia na úrovni miestnej samosprávy. Informácie získané pri návšteve Slovenska od ministerstva vnútra/agentúry NAKA/prezidenta Policajného zboru/Generálnej prokuratúry/Úradu špeciálnej prokuratúry/organizácie Transparency International/Nadácie Zastavme korupciu.

²¹⁴ Pozri pripomienky 25 organizácií občianskej spoločnosti k návrhu zákona o mimoriadnych opatreniach pre strategické investície a pre výstavbu transeurópskej dopravnej siete (2024), <https://api.mojapeticia.sk/media/campaign/attachment/34f318f9-54b2-48a8-bcfb-39fcc15be579.pdf> Zainteresované strany skôr ako na zdĺhavosť postupu, ktorou argumentuje vláda v úsilí o zjednodušenie obstarávania, poukazujú na pretrvávajúce problémy pri uplatňovaní práva v praxi, okrem iného aj na systémové zneužívanie verejných súťaží a nedostatok odborných znalostí pri postupe verejného obstarávania, čo vedie k zlej príprave a riadeniu verejných súťaží, a to najmä v menších mestách a obciach.

III. PLURALITA A SLOBODA MÉDIÍ

Ústava SR zakotvuje právo vyjadrovať svoje názory, ako aj slobodne vyhľadávať, prijímať a rozširovať idey a informácie, ako aj právo na prístup k informáciám²¹⁵. Cieľom zákona o mediálnych službách je zabezpečiť pluralitu informácií²¹⁶, zatiaľ čo v zákone o vydavateľoch publikácií sa stanovujú pravidlá týkajúce sa tlače, spravodajských mediálnych portálov, tlačových agentúr, registra médií a novinárov²¹⁷. Právo na informácie je zakotvené v zákone o slobodnom prístupe k informáciám²¹⁸. Zákomom o Slovenskej televízii a rozhlase a o zmene niektorých zákonov sa zrušil zákon o Rozhlase a televízii Slovenska a vytvoril sa rámec na reguláciu verejnoprávneho vysielateľa²¹⁹. Distribúcia a pridelovanie štátnej reklamy zostáva neregulované²²⁰.

Rada pre mediálne služby je vďaka právnemu rámcu a rozpočtovej autonómnosti schopná fungovať nezávisle. Rada disponuje vlastným rozpočtom a zdroje, ktoré sú jej pridelené, sa naďalej považujú za primerané na plnenie jej úloh. Pokiaľ ide o pravidlá vymenúvania a odvolávania členov Rady, sú jasne stanovené zákonom. Rada sa skladá z členov, ktorí sú volení a môžu byť odvolaní Národnou radou Slovenskej republiky po verejnom vypočutí kandidátov. Monitorovanie plurality médií 2024 potvrdzuje, že nezávislosť rady je celkovo zaručená, a preto v tejto súvislosti hrozí iba nízke riziko, hoci čisto politické nominácie sú možné, keďže výber kandidátov zostáva výlučne v rukách parlamentu²²¹.

Zákon o mediálnych službách a zákon o publikáciách spoločne zabezpečujú transparentnosť vlastníctva médií. Podľa tejto legislatívy sú všetky médiá, či už vysielané, tlačené, online alebo iné, povinné sprístupniť informácie o svojich konečných užívateľoch výhod prostredníctvom verejného registra. Z tohto dôvodu sa monitorovanie plurality médií naďalej považuje za nízkorizikóvu oblasť²²². Podľa ustanovení zákona o mediálnych službách Rada pre mediálne služby vykonáva v súvislosti s mediálnym prostredím analýzu trhu s cieľom posúdiť riziko narušenia plurality médií. Rada neudelí súhlas s trhovou operáciou, ak dospeje k záveru, že by táto konkrétna operácia mala „rozhodujúci vplyv“ na narušenie plurality médií v krajine²²³.

Z hľadiska posilnenia autonómie verejnoprávnych médií sa nedosiahol žiadny pokrok. V Správe o právnom štáte 2023 sa konštatovalo, že voľbou generálneho riaditeľa verejnoprávneho vysielateľa vo verejnom hlasovaní²²⁴ dosiahla príslušná slovenská legislatíva istý pokrok, pokiaľ ide o vykonávanie odporúčania, aby Slovensko „posilnilo pravidlá a mechanizmy na posilnenie nezávislého riadenia a redakčnej nezávislosti verejnoprávnych

²¹⁵ Článok 26 Ústavy Slovenskej republiky. Slovensko sa vo svetovom rebríčku slobody tlače, ktorý zostavuje organizácia Reportéri bez hraníc, nachádzalo v roku 2024 na 29. mieste. V predchádzajúcom roku bolo na 17. mieste.

²¹⁶ Zákomom č. 264/2022 Z. z. o mediálnych službách a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o mediálnych službách) z 22. júna 2022 sa transponuje smernica 2018/1808 o audiovizuálnych mediálnych službách.

²¹⁷ Zákon č. 265/2022 Z. z. o vydavateľoch publikácií a o registri v oblasti médií a audiovizie (zákon o publikáciách) z 22. júna 2022.

²¹⁸ Zákon č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám.

²¹⁹ Zákon č. 157/2024 Z. z. o Slovenskej televízii a rozhlase a o zmene niektorých zákonov.

²²⁰ Správa o právnom štáte 2020, Kapitola o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku, s. 10.

²²¹ Monitorovanie plurality médií 2024, Správa o Slovensku, s. 13.

²²² Tamtiež, s. 15.

²²³ Článok 101 zákona o mediálnych službách.

²²⁴ Zmeny zákona č. 532/2010 Z. z. o Rozhlase a televízii Slovenska.

médií²²⁵. Zainteresované strany však čoraz viac znepokojuje nestabilná finančná situácia, ktorej čelí verejnoprávny vysielateľ²²⁶. Isté obavy vznikli už aj v súvislosti so zrušením koncesionárskeho poplatku pre domácnosti, ktorý bol nahradený finančnými prostriedkami pridelenými priamo zo štátneho rozpočtu²²⁷. Tie boli predtým stanovené vo výške 0,17 % HDP (186 miliónov EUR). Nová vláda 4. decembra 2023 znížila financovanie verejnoprávneho vysielateľa na „najmenej“ 0,12 % HDP (131 miliónov EUR). Asociácie médií tvrdia, že toto zníženie ročného financovania vysielateľa vytvára na túto inštitúciu tlak, aby si zabezpečovala alternatívne dotácie na vyrovnanie nedostatku, čím sa ešte viac oslabuje jej nezávislosť²²⁸. Orgány naopak zdôrazňujú, že kompenzačný mechanizmus začlenený do zákona zabezpečuje, že verejnoprávny vysielateľ v skutočnosti nedostane menej finančných prostriedkov ako v predchádzajúcom roku²²⁹. Mechanizmus 0,12 % HDP bol zavedený po tom, ako predseda vlády deklaroval svoj zámer zaviesť kontrolu nad RTVS²³⁰. V júli 2024 bol prijatý zákon o Slovenskej televízii a rozhlase, ktorým sa zrušil súčasný zákon, zrušila sa inštitúcia RTVS, zriadila sa nová inštitúcia s názvom Slovenská televízia a rozhlas (STVR) a v dôsledku ktorého okrem iného došlo k automatickému odvolaniu členov rady RTVS. Zainteresované strany vyjadrili viaceré obáv v súvislosti s týmto vývojom a jeho dosahom na nezávislosť verejnoprávneho vysielateľa²³¹. Z týchto dôvodov sa v správe Monitorovanie plurality médií potvrdzuje, že ide naďalej o vysokorizikovú oblasť²³². Vzhľadom na uvedené skutočnosti sa vo vykonávaní odporúčania vydaného v predchádzajúcich rokoch nedosiahol žiadny pokrok²³³.

V súvislosti s mechanizmom zameraným na zlepšenie bezpečnosti novinárov sa síce dosiahol istý pokrok, no silnejú obavy, pokiaľ ide o ich pracovné prostredie, ktoré sa údajne zhoršuje. V správe o právnom štáte 2023 sa zistilo, že vďaka prijatiu príslušných zákonov v parlamente Slovensko dosiahlo určitý pokrok pri napredovaní „v procese vytvárania legislatívnych a iných záruk v záujme zlepšenia fyzickej bezpečnosti a pracovného prostredia novinárov vrátane reformy zákona o ohováraní“²³⁴. Ani programové vyhlásenie vlády, ani predložené návrhy zmien Trestného zákona a iné zákony²³⁵ však neodkazujú na predtým predložený návrh zákona, ktorého cieľom bolo posilniť ochranu novinárov prostredníctvom

²²⁵ Správa o právnom štáte 2023, Kapitola o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku, s. 22 – 23;

²²⁶ Informácie získané pri návšteve Slovenska od Investigatívneho centra Jána Kuciaka, slovenskej Asociácie tlačových a digitálnych médií a Slovenského národného strediska pre ľudské práva.

²²⁷ Správa o právnom štáte 2023, Kapitola o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku, s. 23.

²²⁸ Reportéri bez hraníc (13. december 2023), *Slovakia: RSF and its partners urge parliament and president to halt attempts to undermine the public broadcaster's independence* (Slovensko: Reportéri bez hraníc a ich partneri vyzývajú parlament a prezidentku, aby zastavili pokusy o oslabenie nezávislosti verejnoprávneho vysielateľa); Medzinárodný tlačový inštitút (13. december 2023), *Slovakia: Media freedom groups urge MPs to oppose cuts to RTVS budget* (Slovensko: Skupiny za slobodu médií naliehavo vyzývajú poslancov, aby sa postavili proti škrtom v rozpočte RTVS

²²⁹ Príspevok slovenskej vlády k Správe o právnom štáte 2023.

²³⁰ Upozornenie 278/2023, Rada Európy, Platforma na podporu ochrany žurnalistiky a bezpečnosti novinárov.

²³¹ Európska federácia novinárov (10. jún 2024), *Slovakia: Media freedom groups call on Parliament to reject public broadcasting bill* (Slovensko: Skupiny na ochranu slobody médií vyzývajú parlament, aby zamietol návrh zákon o verejnoprávnom vysielateľovi).

²³² Monitorovanie plurality médií 2024, Správa o Slovensku, s. 20 – 21.

²³³ Ako vyplýva z rýchleho prieskumu Eurobarometra Európskeho parlamentu: prieskumu v oblasti spravodajstva a médií z roku 2023, 46 % respondentov na Slovensku uviedlo, že dôveruje verejnoprávnym televíznym a rozhlasovým staniciam, čo je menej než priemer EÚ (48 %).

²³⁴ Správa o právnom štáte 2023, Kapitola o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku, s. 23 – 24;

²³⁵ Pozri s. 3 vyššie.

zmien Trestného zákona²³⁶. Okrem toho bol v parlamente zamietnutý návrh na zmenu ústavy, ktorého cieľom bolo posilniť ustanovenia týkajúce sa slobody médií. Slovenská polícia však na druhej strane zaviedla od septembra 2023 protokol, ktorým sa zriaďujú regionálne kontaktné body v rámci policajného zboru, ktoré majú poskytovať pomoc novinárom v prípade útokov alebo hrozieb. V októbri 2023 sa navyše zriadila Platforma na podporu slobody tlače a ochranu novinárov, ktorá spája zástupcov ministerstiev, polície, ďalších verejných inštitúcií, novinárov, asociácie vlastníkov médií a samoregulačných orgánov²³⁷. Samostatná novovytvorená nezávislá platforma na podporu bezpečnosti novinárov na Slovensku uverejnila v decembri 2023 svoju prvú správu, v ktorej zdokumentovala rôzne formy útokov a zastrašovania novinárov v roku 2023²³⁸. Od júla 2023 Platforma Rady Európy na podporu ochrany žurnalistiky a bezpečnosti novinárov uverejnila päť nových varovaní, ktoré upozorňujú na prípady očierňovania novinárov, verbálnych útokov na Investigatívne centrum Jána Kuciaka, nenávistných prejavov proti novinárovi a rozpočtového a legislatívneho vývoja v súvislosti s RTVS²³⁹. Očierňovanie novinárov a hrozba násillia voči novinárom sa v monitorovacej správe o mapovaní slobody médií z roku 2023 spomína ako jeden z najbežnejších prípadov porušenia slobody tlače v krajine²⁴⁰. Vzhľadom na tento vývoj sa v rámci Monitorovanie plurality médií 2024 zvýšilo hodnotenie rizika z nízkeho na stredné riziko, pričom sa poukazovalo na hrozby a zastrašovanie novinárov, ich neisté pracovné podmienky a nedostatok ochrany proti strategickým žalobám proti verejnej účasti²⁴¹. Keďže sa zaviedli nové mechanizmy na zlepšenie bezpečnosti novinárov, možno konštatovať, že vo vykonávaní odporúčania vydaného v predchádzajúcich rokoch sa dosiahol istý pokrok. Silnejú však obavy v súvislosti s pracovnými podmienkami novinárov, ktoré sa údajne zhoršujú.

IV. INÉ INŠTITUCIONÁLNE OTÁZKY SÚVISIACE SO SYSTÉMOM BRZD A PROTIVÁH

Slovensko je parlamentná republika s jednokomorovým parlamentom (Národná rada SR) ako jediným zákonodarným orgánom²⁴². Právo navrhovať právne predpisy majú výbory Národnej rady SR jednotliví poslanci Národnej rady SR a vláda²⁴³. Ústavný súd rozhoduje o súlade zákonov s ústavou, ústavnými zákonmi a medzinárodnými dohodami a zabezpečuje dodržiavanie základných a ústavných práv. Pri ochrane základných práv zohrávajú úlohu aj nezávislé orgány, najmä Kancelária verejného ochrancu práv, Slovenské národné stredisko pre ľudské práva (ktoré je národnou inštitúciou pre ľudské práva), Úrad komisára pre osoby so zdravotným postihnutím a komisár pre deti.

Z hľadiska zabezpečovania účinných konzultácií s verejnosťou v procese tvorby práva sa nedosiahol žiadny pokrok, keďže dôležité reformy prebiehajú bez účinného zapojenia zainteresovaných strán. V správe o právnom štáte za rok 2023 sa Slovensku odporúča, aby „zabezpečilo účinné verejné konzultácie v procese tvorby právnych predpisov a zapojenie

²³⁶ Návrhy zákonov, ktoré boli predložené predtým, sa týkali zavedenia priťažujúcich okolností v prípade spáchania trestných činov na novinároch a zmien v súvislosti s trestným činom ohovárania.

²³⁷ Príspevok slovenskej vlády k Správe o právnom štáte 2024.

²³⁸ Bezpečná.Žurnalistika.SK.

²³⁹ Platforma Rady Európy na podporu ochrany žurnalistiky a bezpečnosti novinárov. Vláda odpovedala na tri z týchto upozornení.

²⁴⁰ Mechanizmus rýchlej reakcie v oblasti slobody médií (2023), Mapovanie slobody médií – monitorovacia správa 2023, s. 32.

²⁴¹ Monitorovanie plurality médií 2024, Správa o Slovensku, s. 12 – 13.

²⁴² Článok 72 Ústavy Slovenskej republiky.

²⁴³ Článok 87 Ústavy Slovenskej republiky.

zainteresovaných strán do tohto procesu²⁴⁴. Minuloročná správa o právnom štáte poukázala na nedostatok systematického zapájania zainteresovaných strán do legislatívneho procesu, ako aj na časté využívanie skrátených legislatívnych konaní²⁴⁵. Napriek tomu, že vláda vo svojom programovom vyhlásení prisľúbila, že bude so zainteresovanými stranami o návrhoch zákonov riadne diskutovať²⁴⁶, zainteresované strany informovali o absencii pripomienkových konaní pri tvorbe legislatívy, a to aj na odbornej úrovni²⁴⁷. Od októbra do decembra 2023 novozvolený parlament schválil 12 zákonov, z ktorých 11 bolo prijatých v skrátenej legislatívnej konaní²⁴⁸. V skrátenej konaní bola 8. februára 2024 okrem iných predpisov prijatá aj novela Trestného zákona a iných súvisiacich zákonov²⁴⁹. Príprava tejto novely prebehla bez toho, aby sa viedli riadne konzultácie so zainteresovanými stranami, a bez zapojenia expertov či odborníkov z oblasti trestného práva. Chýbalo aj posúdenie vplyvu²⁵⁰. Dôvody na použitie skrátenej legislatívnej konania boli napadnuté na Ústavnom súde²⁵¹. Pokiaľ ide o účinnosť ochrany investícií, spoločnosti na Slovensku aj naďalej znepokojuje hlavne kvalita tvorby právnych predpisov a ich časté zmeny²⁵². V súvislosti s odporúčaním uvedeným v Správe o právnom štáte 2023 sa preto nedosiahol žiadny pokrok.

K 1. januáru 2024 malo Slovensko priebežne 29 nevykonaných hlavných rozsudkov Európskeho súdu pre ľudské práva, pričom tento počet v porovnaní s predchádzajúcim rokom stúpol o päť²⁵³. Miera nevykonania hlavných rozsudkov týkajúcich sa Slovenska vynesených za posledných desať rokov dosahovala v tom čase 53 % (v porovnaní s 51 % v roku 2023) a priemerný čas, kým došlo k vykonaniu rozsudkov, dosahoval 3 roky a 3

²⁴⁴ Správa o právnom štáte 2023, Kapitola o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku, s. 2.

²⁴⁵ Správa o právnom štáte 2023, Kapitola o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku, s. 24.

²⁴⁶ Programové vyhlásenie vlády Slovenskej republiky, 2023 – 2027, s. 70, „Podporí obnovu spoločenského dialógu pri tvorbe a schvaľovaní návrhov zákonov a ostatných právnych noriem“.

²⁴⁷ Príspevok Únie občianskych slobôd pre Európu k Správe o právnom štáte 2024, s. 21 – 22 a 26 a príspevok ENNHRI k Správe o právnom štáte 2024, s. 15.

²⁴⁸ Národná rada Slovenskej republiky (2023); všetky tieto zákony boli navrhnuté vládou, písomný príspevok Únie občianskych slobôd pre Európu, s. 21.

²⁴⁹ Zákon č. 40/2024 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú

niektoré zákony. Ďalšími zákonmi prijatými v skrátenej konaní sú napríklad zákon č. 7/2024 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony (zákon o kompetenciách), alebo rozhodnutia vlády č. 702/2023 a 703/2023 zo 6. decembra 2023, ktorými sa navrhujú zmeny zákona č. 54/2019 Z. z. o ochrane oznamovateľov, ktoré sa majú prijať v zrýchlenom legislatívnom konaní. Návrh bol nakoniec stiahnutý z programu parlamentu.

²⁵⁰ Príspevok Únie občianskych slobôd pre Európu k Správe o právnom štáte 2024, s. 9 – 10, príspevok ENNHRI, k Správe o právnom štáte 2024, s. 446 – 447, príspevok Združenia sudcov Slovenska, s. 18 – 19 a Slovenskej advokátskej komory, s. 22.

²⁵¹ Podľa opisu v 1. pilieri.

²⁵² 48 % opýtaných spoločností na Slovensku vníma kvalitu tvorby právnych predpisov a časté zmeny právnych predpisov ako dôvod na nedôveru v ochranu investícií na Slovensku (v porovnaní so 43 % v roku 2023). Obrázok 56 Porovnávacieho prehľadu EÚ v oblasti justície za rok 2024. Pozri aj obavy, ktoré verejne vyjadrili zástupcovia podnikateľskej komunity v rámci Iniciatívy za právny štát.

²⁵³ Na prijatie opatrení potrebných na vykonanie rozsudku Európskeho súdu pre ľudské práva dohliada Výbor ministrov Rady Európy. Výbor obyčajne zoskupí prípady vedené proti štátu, ktoré si vyžadujú podobné vykonávacie opatrenia, najmä všeobecné opatrenia, a skúma ich spoločne. Prvý prípad v skupine sa označí ako zásadný súdny prípad v súvislosti s dohľadom nad všeobecnými opatreniami. Repetitívne prípady v rámci danej skupiny sa môžu po posúdení, že boli prijaté všetky možné individuálne opatrenia potrebné na zabezpečenie nápravy pre žalujúcu stranu, uzavrieť.

mesiace (v porovnaní s časom 2 roky a 11 mesiacov v roku 2023)²⁵⁴. Najstarší hlavný rozsudok, ktorý čaká na vykonanie viac ako 11 rokov, sa týka neprimeranej dĺžky občianskoprávneho konania²⁵⁵. Pokiaľ ide o dodržanie platobných lehôt, k 31. decembru 2023 bolo celkovo 24 prípadov, ktoré čakali na potvrdenie platieb (v porovnaní s 12 v roku 2022)²⁵⁶. 1. júla 2024 sa počet zásadných rozsudkov, ktoré ešte neboli vykonané, zvýšil na 31²⁵⁷.

²⁵⁴ Všetky údaje vypočítava Európska sieť pre implementáciu a vychádzajú z počtu prípadov, ktoré sa považujú za nevykonané k dátumu ročnej uzávierky, t. j. k 1. januáru 2024. Pozri príspevok Európskej siete pre implementáciu k Správe o právnom štáte 2024, s. 7.

²⁵⁵ Rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva z 24. júla 2012, Maxian a Maxianová/Slovensko, 44482/09, nevykonaný od roku 2012.

²⁵⁶ Rada Európy (2024), Dohľad nad výkonom rozsudkov Európskeho súdu pre ľudské práva – 17. výročná správa Výboru ministrov – 2023, s. 138.

²⁵⁷ Údaje podľa online databázy Rady Európy (HUDOC).

Úlohy národného preventívneho mechanizmu v súčasnosti plní verejný ochranca práv, komisár pre deti a komisár pre osoby so zdravotným postihnutím. Národný preventívny mechanizmus (NPM) bol zriadený 1. mája 2023 zmenou zákona o verejnom ochrancovi práv²⁵⁸. Slovensko ratifikovalo Opčný protokol k Dohovoru proti mučeniu a inému krutému, neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu, ktorý na Slovensku nadobudol platnosť 19. októbra 2023²⁵⁹. Ako sa uvádza v Správe o právnom štáte 2023, novým rámcom sa právomoc verejného ochrancu práv, ktorý má aj koordinačnú úlohu, komisára pre deti a komisára pre osoby so zdravotným postihnutím rozširuje. Môžu vykonávať systematické neohlásené návštevy miest, kde sú držané osoby pozbavené osobnej slobody, monitorovať, ako sa s týmito osobami zaobchádza, a vyhodnotiť prípadné zlé zaobchádzanie²⁶⁰. Hoci sa spolu s rozšírením právomocí zvýšil aj rozpočet, verejný ochranca práv vyjadril obavy v súvislosti s finančnými a ľudskými zdrojmi navrhovanými na plnenie tejto úlohy vzhľadom na celkový nedostatok zdrojov úradu, pričom varoval pred negatívnym vplyvom na nezávislosť a účinnosť NPM²⁶¹. Počas prvého roka fungovania sa dôraz kládol na vytvorenie špecializovaných tímov, metodiku a vytvorenie koordinácie medzi tromi zapojenými orgánmi. Verejný ochranca práv ako NPM už vykonal niekoľko špecializovaných návštev. V nadväznosti sa tieto návštevy boli vydané odporúčania, pričom niektoré z nich už boli vykonané²⁶².

Slovenské národné stredisko pre ľudské práva prispieva svojimi projektmi k posilneniu kultúry právneho štátu. Slovenské národné stredisko pre ľudské práva (SNSLP), ktoré je poverené ako národná inštitúcia pre ľudské práva a vnútroštátny orgán pre rovnosť s akreditovaným statusom B²⁶³, podnikalo iniciatívy a činnosti na posilnenie a podporu kultúry právneho štátu na Slovensku. SNSLP začalo za využitia nástroja *rule of law tracker* ako nástroja na monitorovanie stavu právneho štátu, o ktorom sa písalo už v Správe o právnom štáte 2023²⁶⁴, vydávať vlastné odporúčania v tejto oblasti a sledovať ich plnenie²⁶⁵. Na jeseň 2023 zorganizovalo SNSLP v Bratislave a v Banskej Bystrici a Košiciach Festival právneho štátu so zástupcami štátnych orgánov, občianskej spoločnosti, novinárov a súkromného sektora. Hlavnými témami bol priestor pre občiansku spoločnosť, ochrana novinárov a novinárov a ľudskoprávne štruktúry a vytváranie verejných politík²⁶⁶.

Pokračujú iniciatívy na posilnenie účasti na tvorbe verejných politík. Národný projekt participatívnej tvorby verejných politík uvedený v Správe o právnom štáte 2023²⁶⁷ bol dokončený 31. decembra 2023. Jedným z jeho výsledkov bolo vytvorenie sektorových rád v Rade vlády SR pre mimovládne neziskové organizácie a na viacerých ministerstvách s cieľom vybudovať dlhodobý štruktúrovaný dialóg medzi zástupcami ústredných vládnych orgánov a odborníkmi z organizácií občianskej spoločnosti. Medzi ďalšie výsledky patrilo vytvorenie Indexu pre monitoring a hodnotenie podmienok a stavu otvoreného vládnutia vlády

²⁵⁸ Zákon č. 110/2023 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 564/2001 Z. z. o verejnom ochrancovi práv v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony.

²⁵⁹ Zákon č. 448/2023 Z. z.

²⁶⁰ Správa o právnom štáte 2023, Kapitola o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku, s. 27.

²⁶¹ Príspevok verejného ochrancu práv k Správe o právnom štáte 2024, s. 22, a príspevok ENNHRI k Správe o právnom štáte 2024, s. 17 – 18. Pozri aj Správu o právnom štáte 2023, Kapitola o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku, s. 27.

²⁶² Informácie získané pri návšteve Slovenska od verejného ochrancu práv.

²⁶³ Akreditáciu udeľuje Globálna aliancia národných inštitúcií pre ľudské práva OSN (GANHRI).

²⁶⁴ Správa o právnom štáte 2023, Kapitola o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku, s. 27.

²⁶⁵ Nástroj na sledovanie právneho štátu a Slovenské národné stredisko pre ľudské práva (2023); Príspevok ENNHRI k Správe o právnom štáte 2024, s. 4 – 5.

²⁶⁶ Príspevok ENNHRI k Správe o právnom štáte 2024, s. 3 – 4.

²⁶⁷ Správa o právnom štáte 2023, Kapitola o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku, s. 25.

SR a špecializovaného vzdelávacieho programu pre pracovníkov verejnej správy²⁶⁸. Úrad splnomocnenca vlády Slovenskej republiky pre rozvoj občianskej spoločnosti vypracoval v spolupráci s organizáciami občianskej spoločnosti akčný plán Iniciatívy pre otvorené vládnutie na roky 2024 - 2026, ktorý sa okrem iného zameriava na väčšie zapájanie verejnosti do tvorby verejných politík²⁶⁹. Vláda vo svojom programovom vyhlásení na roky 2023 – 2027 vyhlásila, že bude podporovať zapájanie odbornej obce, akademickej obce, sociálnych partnerov a širokej verejnosti do tvorby verejných politík a tvorby legislatívy²⁷⁰, no zároveň skonštatovala, že určité organizácie občianskej spoločnosti sa snažia o netransparentné ovplyvňovanie demokratickej politickej súťaže²⁷¹.

Zmenami kompetenčného zákona sa rozširuje právomoc vlády pri vymenúvaní a odvolávaní vedenia určitých nezávislých orgánov. Parlament 16. januára 2024 v skrátanom legislatívnom konaní schválil zmeny tzv. kompetenčného zákona²⁷², ktorými sa okrem iného zavádzajú zmeny do výberového konania predsedov dvoch nezávislých inštitúcií – Štatistického úradu Slovenskej republiky a Úradu pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou. Vymenúvanie a odvolávanie je v súčasnosti úplne v rukách vlády na rozdiel od predchádzajúcej úpravy zakotvenej v ústave, podľa ktorej predsedov týchto inštitúcií vymenúva a odvoláva prezident Slovenskej republiky na návrh vlády²⁷³. Touto novelou sa rozšírili aj podmienky, za ktorých môžu byť predsedovia týchto inštitúcií odvolaní pred skončením ich funkčného obdobia. Vláda 6. februára 2024 odvolala predsedu Štatistického úradu SR aj predsedu Úradu pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou pred skončením ich funkčného obdobia a nahradila ich vlastnými kandidátmi. Bývalá prezidentka republiky napadla túto novelu na Ústavnom súde, pričom súd prijal jej podanie na ďalšie konanie²⁷⁴. Novelu napadla aj skupina poslancov Národnej rady SR²⁷⁵. Zainteresované strany vyjadrujú obavy, že novela narúša zásadu bŕzd a protiváh, keďže dáva plnú kontrolu nad týmito nezávislými inštitúciami výlučne vláde a predstavuje hrozbu pre nezávislosť a nestrannosť týchto inštitúcií²⁷⁶. Podobne obišla vláda aj právomoci prezidenta menovať riaditeľa

²⁶⁸ Informácie získané pri návšteve Slovenska od Úradu splnomocnenca vlády Slovenskej republiky pre rozvoj občianskej spoločnosti.; Príspevok Slovenska k Správe o právnom štáte 2024, s. 56.

²⁶⁹ LP/2023/492 Návrh Akčného plánu Iniciatívy pre otvorené vládnutie na roky 2024 – 2026. Tento materiál bol predložený na verejné pripomienkovanie a schválený vládou SR uznesením č. 490/2023 v septembri 2023.

²⁷⁰ Programové vyhlásenie vlády Slovenskej republiky 2023 – 2027, s. 12, 68 a 70.

²⁷¹ Programové vyhlásenie vlády Slovenskej republiky 2023 – 2027, s. 5, v ktorom sa uvádza: „Vláda uznáva aj úlohu mimovládnych organizácií. Nemôže však akceptovať, aby politicky zamerané subjekty, často financované zo zahraničia, netransparentne ovplyvňovali demokratickú politickú súťaž. Vláda je pripravená finančne podporiť mimovládne organizácie vykonávajúce verejnoprospešnú činnosť, napríklad v oblasti sociálnej, humanitárnej, environmentálnej, výchovnej, vzdelávacej, športu a pod.“

²⁷² Zákon č. 7/2024 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony.

²⁷³ Článok 102 Ústavy Slovenskej republiky.

²⁷⁴ Jedným z dôvodov ústavnej sťažnosti je, že vláda touto novelou zasahovala do jej právomoci vymenúvať predsedov nezávislých orgánov, ako sa uvádza v čl. 102 ods. 1 písm. h) Ústavy Slovenskej republiky.

²⁷⁵ PL. ÚS 1/2024-30. Podanie prezidentky republiky zaevidované 30. januára 2024 ako 290/2024, PL. ÚS 1/2024. Podanie skupiny poslancov Národnej rady SR z 29. februára 2024, 605/2024, PL. ÚS 4/2024.

²⁷⁶ Príspevok Únie občianskych slobôd pre Európu k Správe o právnom štáte 2024, s. 2, 22 – 23. Príspevok ENNHRI k Správe o právnom štáte 2024, s. 18. Záujmové združenia poukazujú aj na to, že časté zmeny kľúčových odborných pozícií vo verejnej správe a vo verejných orgánoch, ktoré sú neraz predmetom politických nominácií, majú negatívny vplyv na kvalitu činnosti týchto orgánov a ohrozujú stabilitu podnikateľského prostredia. Iniciatíva za právny štát (2023), s. 4.

Slovenskej informačnej služby (SIS)²⁷⁷, a to úpravou štatútu SIS, ktorá umožňuje, aby nominant vlády na pozíciu námestníka riaditeľa získal kompetencie riaditeľa²⁷⁸.

Prostredie, v ktorom musia fungovať organizácie občianskej spoločnosti, sa zhoršilo. Platí to zvlášť pre organizácie, ktoré plnia úlohu dohľadu nad činnosťami štátu a ktoré pôsobia v oblasti ľudských práv. Priestor občianskej spoločnosti na Slovensku sa považuje za „zúžený“²⁷⁹. Zainteresované strany uviedli, že po parlamentných voľbách v septembri 2023 sa situácia zhoršila. Vládne atmosféra zastrašovania a neistoty. Politici a zástupcovia vlády označili časť organizácií občianskej spoločnosti za nepriateľov alebo za zahraničných agentov. Útoky sú namierené najmä proti organizáciám, ktoré vykonávajú funkciu strážcov alebo pôsobia v oblasti ľudských práv vrátane práv LGBTIQ osôb a rodovej rovnosti²⁸⁰. Vláda sa vo svojom programovom vyhlásení na roky 2023 – 2027 zaviazala zaviesť transparentné pravidlá financovania organizácií občianskej spoločnosti, vytvoriť štátnu agentúru na pomoc neziskovému sektoru, poskytovať krátkodobé a dlhodobé granty s cieľom podporiť „tú časť občianskeho sektora, ktorá sa reálne zaujíma o zlepšenie života v krajine [zvýraznenie doplnené]“, a uľahčiť vytváranie jednoduchých foriem združení občianskej spoločnosti a zjednodušiť registráciu iných foriem neziskových organizácií²⁸¹. V októbri 2023 vláda oznámila svoj zámer prijať zákon, aby sa organizácie občianskej spoločnosti financované zo zahraničia označovali ako „zahraniční agenti“²⁸². Poslanci parlamentu z vládnucej koalície strany navrhli 27. marca 2024 novelu, podľa ktorej by sa všetky mimovládne organizácie, ktoré dostávajú viac ako 5 000 EUR ročne od zahraničnej fyzickej alebo právnickej osoby, museli povinne označovať ako „organizácia so zahraničnou podporou“. Financovanie Európskou Úniou je z definície pojmu zahraničná podpora vylúčené²⁸³. Vláda okrem toho v novembri 2023 oznámila zmenu kritérií asignácie daní z príjmov fyzických osôb. Hrozí tak, že sa výrazne zníži financovanie neziskových organizácií vo všetkých oblastiach. Po silnom odpore organizácií občianskej spoločnosti bol proces pozastavený a doteraz neboli podniknuté žiadne formálne kroky. Namiesto toho však boli prijaté cielené opatrenia na zastavenie verejného financovania určitých typov organizácií občianskej spoločnosti, najmä organizácií LGBTIQ, a činností, ako sú projekty na boj proti dezinformáciám alebo na ochranu ľudských práv²⁸⁴. Parlament 27. júna 2024 schválil v skrátanom legislatívnom konaní zmeny zákona o slobode zhromažďovania a iných zákonov²⁸⁵, ktorými sa rozširujú dôvody na obmedzenie oznámených zhromaždení a posilňujú právomoci Slovenskej informačnej služby zhromažďovať

²⁷⁷ SIS zhromažďuje informácie o kritických ohrozeniach ústavného zriadenia, vnútorného poriadku a bezpečnosti štátu, ako aj informácie zamerané na ochranu zahraničnopolitických a hospodárskych záujmov štátu a poskytuje tieto informácie príjemcom vymedzeným zákonom. Uznesenie vlády č. 95/2024. <https://rokovania.gov.sk/RVL/Resolution/21462>.

²⁷⁸ Rozhodnutie o zmene štatútu: č. 116/2024 z 22. februára 2024.

²⁷⁹ Hodnotenie organizácie Civicus, <https://monitor.civicus.org/explore/slovakia-overview/>. Hodnotenie priestoru sa pohybuje päťstupňovej škále: otvorený, zúžený, obmedzený, potlačený a uzavretý.

²⁸⁰ Príspevok Únie občianskych slobôd pre Európu k Správe o právnom štáte 2024, s. 2, 25 – 27, a príspevok ENNHRI k Správe o právnom štáte 2024, s. 18 – 22. Aj Slovenské národné stredisko pre ľudské práva (2023b) a Slovenské národné stredisko pre ľudské práva (2023c). Informácie získané pri návšteve Slovenska od Nadácie Zastavme korupciu a organizácie Transparency International.

²⁸¹ Programové vyhlásenie vlády Slovenskej republiky, 2023 – 2027, s. 70 a 74.

²⁸² Príspevok ENNHRI k Správe o právnom štáte 2024, s. 19.

²⁸³ Návrh § 6a zákona č. 245, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 213/1997 Z. z. o neziskových organizáciách poskytujúcich všeobecne prospešné služby. V návrhu § 6a sa členské štáty EÚ neuvádzajú ako výnimka.

²⁸⁴ Príspevok Únie občianskych slobôd pre Európu k Správe o právnom štáte 2024, s. 24 – 25, ENNHRI, s. 19. Aj petícia približne 80 mimovládnych organizácií, TASR (2024).

²⁸⁵ Návrh zmien a doplnení zákona č. 84/1990 Zb. o zhromažďovaní práve a iných zákonov.

a vyhodnocovať informácie o ohrození politických predstaviteľov²⁸⁶. Podľa vlády sú tieto zmeny zamerané na ochranu práva na súkromný život a zníženie napätia v slovenskej spoločnosti²⁸⁷. Zmeny však čelili kritike zo strany generálneho prokurátora, verejného ochrancu práv²⁸⁸, súdnej rady i opozície²⁸⁹. Dôvodom kritiky je ich proporionalita.

²⁸⁶ Návrh vlády č. 363, návrh vlády na skrátené legislatívne konanie o vládnom návrhu zákona. Návrh vlády č. 364, vládny návrh o niektorých opatreniach na zlepšenie bezpečnostnej situácie v Slovenskej republike, RTVS (2024), Parlament schválil lex atentát. Ďalší balík zmien by mal prísť na jeseň, potvrdil Tibor Gašpar. Uznesenie vlády č. 344/2024: <https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/29673/1>. Uznesenie vlády č. 353/2024, ktorým sa schvaľuje návrh na skrátené legislatívne konanie, <https://rokovania.gov.sk/RVL/Resolution/21723/1>. Zákon nadobudol účinnosť 15. júla 2024. CAS.sk (2024), Začal platiť lex atentát: Čo čaká najvyšších ústavných činiteľov a nové dôvody na zákaz zhromaždenia.

²⁸⁷ Aktuality.sk (2024), Väčšie kompetencie pre SIS aj ochranka pre opozíciu. Čo vláda plánuje meniť po atentáte na Roberta Fica? Idnes.cz (2024), Lex atentát. Ficova vláda chce pro politiky väčšiu ochranu i doživotnú rentu.

²⁸⁸ Ta3 (2024), Lex atentát zjednotil, ale kritikov. Naozaj potrebujeme takéto zmeny zákonov? Tlačová správa verejného ochrancu práv z 18. júna 2024: Vláde a parlamentu odporúčam prijať vyššie záruky na ochranu ústavného práva na zhromažďovanie občanov. Z neplatenia pokút spraviť trestný čin neodporúčam. Súdna rada Slovenskej republiky (2024), uznesenie č. 191/2024 zo 17. júna 2024. Aktuality.sk (2024), Maroš Žilinka aj koalíční poslanci kritizujú lex atentát: pokuty aj sledovanie občanov chcú vyškrtnúť.

²⁸⁹ Noviny.sk (2024), Lex atentát: Nové opatrenia čelia kritike a nevyhnú sa zmenám.

Príloha I: Zoznam zdrojov v abecednom poradí*

* Zoznam príspevkov získaných v súvislosti s konzultáciou k Správe o právnom štáte 2024 možno nájsť na https://commission.europa.eu/publications/2024-rule-law-report-targeted-stakeholder-consultation_en.

Aktuality.sk (12. jún 2024), Väčšie kompetencie pre SIS aj ochranka pre opozíciu. Čo vláda plánuje meniť po atentáte na Roberta Fica?, <https://www.aktuality.sk/clanok/4BIcL6h/vacsie-kompetencie-pre-sis-aj-ochranka-pre-opoziciu-co-vlada-planuje-menit-po-atentate-na-roberta-fica/>.

Aktuality.sk (15. máj 2024), Končí šéf Špecializovaného trestného súdu Ján Hrubala, <https://www.aktuality.sk/clanok/8fKXvQ0/konci-sef-specializovaneho-trestneho-sudu-jan-hrubala/>.

Aktuality.sk (17. január 2024), Problém Rážovho návrhu zákona je politický vplyv, tvrdí šéf Úradu pre verejné obstarávanie, <https://www.aktuality.sk/clanok/Et9XqBA/problem-razovho-navrhu-zakona-je-politicky-vplyv-tvrdi-sef-uradu-pre-verejne-obstaravanie/>.

Aktuality.sk (18. jún 2024), Maroš Žilinka aj koalíční poslanci kritizujú lex atentát: pokuty aj sledovanie občanov chcú vyškrtnúť, <https://www.aktuality.sk/clanok/7jvDMnp/maros-zilinka-aj-koalicioni-poslanci-kritizuju-lex-atentat-pokuty-aj-sledovanie-obcanov-chcu-vyskrtnut/>.

Aktuality.sk (2. november 2023), Kandidát na šéfa policajnej inšpekcie Zurian: Chcem ukončiť vojnu v polícii, zriadim nový tím, <https://www.aktuality.sk/clanok/keNmiSE/kandidat-na-sefa-policajnej-inspekcie-zurian-chcem-ukoncit-vojnu-v-policii-zriadim-novy-tim/>.

Aktuality.sk (3. november 2023), Dvaja odvolaní členovia súdnej rady: Vláda rozhodla svojvoľne, podáme ústavnú sťažnosť, <https://www.aktuality.sk/clanok/j4qOomp/dvaja-odvolani-clenovia-sudnej-rady-vlada-rozhodla-svojvolne-podame-ustavnu-staznost/>.

AP News (26. január 2024), *Thousands protest in Slovakia against plan to amend penal code and close special prosecutor's office* (Tisíce ľudí protestujú na Slovensku proti plánom na revíziu trestného zákona a zatvorenie špeciálnej prokuratúry), <https://apnews.com/article/slovakia-penal-code-protests-robert-fico-7fbd3c9cfb4f97298f00a0fca01c3e15>.

ARTICLE19 – *Global Campaign for Free Expression* (9. január 2024), *Slovakia: Reject proposed changes to whistleblower legislation* (Celosvetová kampaň za slobodu prejavu, Slovensko: výzva na zamietnutie návrhu novely zákona o oznamovateľoch), <https://www.article19.org/resources/slovakia-reject-proposed-changes-to-whistleblower-legislation/>.

BIRN (13. december 2023), *Exiled in Bosnia: Corrupt and accused Slovak police officers find comfort abroad* (Skorumpovaní obvinení slovenskí policajní funkcionári našli útočisko v zahraničí), <https://balkaninsight.com/2023/12/13/exiled-in-bosnia-corrupt-and-accused-slovak-police-officers-find-comfort-abroad/>.

CAS.sk (2024), Začal platiť lex atentát: Čo čaká najvyšších ústavných činiteľov a nové dôvody na zákaz zhromaždenia, <https://www.cas.sk/clanok/2946541/zacal-platit-lex-atentat-co-caka-najvyssich-ustavnych-cinitelov-a-nove-dovody-na-zakaz-zhromazdenia/>.

Denník N (1. február 2024), Na bratislavskom proteste bolo 30-tisíc ľudí, najviac od začiatku demonštrácií proti novele Trestného zákona, <https://dennikn.sk/minuta/live/20553/protesty-ficova-vlada-urad-specialnej-prokuratury-2024-02-01>.

Denník N (12. september 2023), Odkryli sme, ako u Žilinku používajú paragraf 363 v prospech prominentov, <https://dennikn.sk/3553521/odkryli-sme-ako-u-zilinku-pouzivaju-paragraf-363-v-prospech-prominentov/>.

Denník N (14. február 2024), Kto je Pavol Gašpar, ktorého vláda nečakane navrhla za šéfa SIS. Zastaviť ho môže len prezidentka, <https://dennikn.sk/3828081/kto-je-pavol-gaspar-ktoreho-vlada-necakane-navrhla-za-sefa-sis-zastavit-ho-moze-len-prezidentka/?ref=inc>.

Denník N (19. marec 2024), Špeciálna prokuratúra obvinila vedúceho úradu vlády Juraja Gedru, <https://dennikn.sk/minuta/3892160/?ref=mwat>

Denník N (2. november 2023), Skrýval som sa v Bielorusku, Lučanského zavraždili, hovorí Zurian, ktorého Šutaj Eštok presadil za riaditeľa inšpekcie, <https://dennikn.sk/3656195/skryval-som-sa-v-bielorusku-lucanskeho-zavraždili-hovori-zurian-ktoreho-chce-sutaj-estok-za-riaditeľa-inspekcie/>.

Denník N (24. apríl 2024), O zásahu do nezávislosti súdnictva už hovorí aj predseda Najvyššieho súdu. Ficove slová vníma ako nátlak, https://dennikn.sk/3958903/o-zasahu-do-nezavislosti-sudnictva-uz-hovori-aj-predseda-najvyssieho-sudu-ficove-slova-vnima-ako-natlak/?ref=imp#rtm_source=mpmapp.

Denník N (29. január 2024), Prípady Výboha a Haščáka budú navždy premlčané, ak Trestný zákon zmenia hoci len na jeden deň, <https://dennikn.sk/3800119/pripady-vyboha-a-hascaka-budu-navzdy-premlcane-ak-trestny-zakon-zmenia-hoci-len-na-jeden-den/>.

Denník N (6. február 2024), Krajský súd potvrdil rozhodnutie Šutaja Eštoka. [Dvaja policajti sa nemôžu vrátiť do práce](https://dennikn.sk/3813121/krajsky-sud-potvrdil-rozhodnutie-sutaja-estoka-dvaja-policajti-zo-siedmich-sa-nemozu-vratit-do-prace/?ref=inc), <https://dennikn.sk/3813121/krajsky-sud-potvrdil-rozhodnutie-sutaja-estoka-dvaja-policajti-zo-siedmich-sa-nemozu-vratit-do-prace/?ref=inc>.

Denník Postoj (8. január 2024), Zmena trestných kódexov / Pellegrini zavádza, novelu ušili na mieru svojim ľuďom, tvrdí exminister Karas, <https://www.postoj.sk/144823/pellegrini-klame-novelu-usil-smer-na-mieru-svojim-ludom-tvrdi-exminister-karas>.

Denník SME (8. február 2024), Protesty ani obštrukcie nezabrali, parlament schválil nové trestné kódexy, <https://domov.sme.sk/c/23279812/trestny-zakon-hlasovanie-novela-ficova-vlada.html?ref=av-center>.

El Espanol (2024), *Jueces europeos ponen a España al nivel de Hungría por el deterioro de la independencia judicial* (Európski sudcovia postavili Španielsko na úroveň s Maďarskom pre zhoršenie nezávislosti súdnictva), https://www.elespanol.com/espana/politica/20240613/jueces-europeos-ponen-espana-nivel-hungria-deterioro-independencia-judicial/862664241_0.html.

EPPO (2023), Vyjadrenie k legislatívnym zmenám navrhnutým slovenskou vládou <https://www.eppo.europa.eu/en/news/statement-regarding-legislative-amendments-proposed-slovak-government>.

Euractiv (1. september 2021), *Prosecutor General dismisses high-level corruption charges* (Generálny prokurátor ruší obvinenia v prípadoch korupcie na vysokých miestach), https://www.euractiv.com/section/politics/short_news/prosecutor-general-dismisses-high-level-corruption-charges/.

Euractiv (11. január 2024), *Fico's government mulls dismantling agency that handles corruption* (Ficova vláda zvažuje rozpustenie agentúry, ktorá rieši korupciu), <https://www.euractiv.com/section/politics/news/ficos-government-mulls-dismantling-agency-that-handles-corruption/>.

Euractiv (2. február 2024), *Opposition to Slovakian PM's proposed criminal reforms grows* (Odpor voči vládnemu návrhu reformy trestného práva narastá), <https://www.euractiv.com/section/politics/news/opposition-to-slovakian-pms-proposed-criminal-reforms-grows/>.

Euractiv (23. jún 2023), *Slovak officials hired to fight farm subsidy fraud arrested for fraud* (Slovenskí úradníci prijatí na boj proti podvodom s agrotáciami boli zadržaní pre podozrenie z podvodu), <https://www.euractiv.com/section/politics/news/slovak-officials-hired-to-fight-farm-subsidy-fraud-arrested-for-fraud/>. Európska komisia (2020), Správa o právnom štáte 2020, Kapitola o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku.

Európska federácia novinárov (10. jún 2024), *Slovakia: Media freedom groups call on Parliament to reject public broadcasting bill*, (Slovensko: Skupiny na ochranu slobody médií vyzývajú parlament, aby

zamietol návrh zákon o verejnoprávnom vysielateľovi), <https://europeanjournalists.org/blog/2024/06/10/media-freedom-groups-call-on-slovakias-parliament-to-reject-public-broadcasting-bill/>.

Európska komisia (2021), Správa o právnom štáte 2021, Kapitola o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku.

Európska komisia (2022), *Porovnávací prehľad EÚ v oblasti justície za rok 2022*.

Európska komisia (2022), Správa o právnom štáte 2022, Kapitola o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku.

Európska komisia (2023), Správa o právnom štáte 2023, Kapitola o situácii v oblasti právneho štátu na Slovensku.

Európska komisia (2024), *Porovnávací prehľad EÚ v oblasti justície za rok 2024*.

Európska sieť národných inštitúcií pre ľudské práva (2024), príspevok Európskej siete národných inštitúcií pre ľudské práva k Správe o právnom štáte 2024.

Európska sieť pre implementáciu (2024), Príspevok Európskej siete pre implementáciu k Správe o právnom štáte 2024.

Generálne riaditeľstvo pre komunikáciu (2024), Osobitný prieskum Eurobarometra XX: korupcia.

Generálne riaditeľstvo pre komunikáciu (2024), Rýchly prieskum Eurobarometra XX: o postoji podnikov ku korupcii v EÚ.

Government Accountability Project/European Whistleblowing Institute (22. december 2023), *Memorandum regarding breaches of EU law by the proposed Amendment to Act no. 54/2019 Coll. on the Protection of Whistleblowers as amended by Act No. 189/2023 Col* (Memorandum o porušení práva EÚ navrhovanou novelou zákona č. 54/2019 Z. z. o ochrane oznamovateľov v znení zákona č. 189/2023 Z. z.), https://whistleblowingnetwork.org/WIN/media/pdfs/EWI_GAP_Legal-Memo_Slovakia_Final.pdf.

Greco, piate kolo hodnotenia – druhá správa o plnení (17. apríl 2024), Slovensko, GrecoRC5(2023)9, <https://www.coe.int/en/web/greco/evaluations/slovakia>.

HNonline.sk (2024), Šéf Najvyššieho súdu Šikuta reaguje na Fica: Ide o politický útok. Je nemysliteľné vydať celú databázu, <https://hnonline.sk/slovensko/96146006-sef-najvyssieho-sudu-sikuta-reaguje-na-fica-ide-o-politicky-utok-je-nemyslitejne-vydat-celu-databazu>, 24. apríl 2024.

Idnes.cz (2024), Lex atentát. Ficova vláda chce pro politiky větší ochranu i doživotní rentu, https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/slovensko-lex-atentat-vlada-robert-fico-ochranka-dozivotni-renta.A240612_123335_zahranicni_kha.

Iniciatíva za právny štát (2023), Aké sú pravidlá pre tých, čo určujú pravidlá? https://www.pravnystat.sk/wp-content/uploads/2023/12/ake-su-pravidla-pre-tych-co-urcuju-pravidla-sk_1.pdf.

Iniciatíva za právny štát (2023), Stanovisko „Iniciatívy za právny štát“ k súčasnému stavu

legislatívneho procesu na Slovensku, https://www.pravnystat.sk/wp-content/uploads/2023/12/14.12.2023_Stanovisko-%E2%80%9EIniciativy-za-pravny-stat-k-sucasnemu-stavu-legislativneho-procesu-na-Slovensku.pdf.

Jurist – Legal News & Commentary (9. február 2024), *Thousands protest in Slovakia over proposed criminal law reform* (Tisíce ľudí protestujú proti navrhovanej reforme trestného práva), <https://www.jurist.org/news/2024/02/thousands-protest-in-slovakia-over-proposed-criminal-law-reforms/>.

Komisia Rady Európy pre hodnotenie efektívnosti justície (2021), Štúdiá o fungovaní justičných systémov v členských štátoch, https://commission.europa.eu/publications/two-studies-prepared-european-commission-cepej-european-commission-efficiency-justice-functioning-3_en_

Medzinárodný tlačový inštitút (13. december 2023), *Slovakia: Media freedom groups urge MPs to oppose cuts to RTVS budget* (Slovensko: Skupiny za slobodu médií naliehavo vyzývajú poslancov, aby sa postavili proti škrtom v rozpočte RTVS), <https://ipi.media/slovakia-media-freedom-groups-urge-mps-to-oppose-cuts-to-rtvs-budget/>.

Ministerstvo spravodlivosti (2024), Najvyšší súd odmietol ministerskú kontrolu informačného systému, <https://www.justice.gov.sk/aktualne-temy/najvyssi-sud-odmietol-ministersku-kontrolu-informacneho-systemu/>.

Ministerstvo vnútra SR (2024), tlačová správa „Minister vnútra predloží vláde návrh na späťvzatie novely zákona o ochrane oznamovateľov protispoločenskej činnosti“, <https://www.minv.sk/?tlacove-spravy&sprava=minister-vnutra-predlozi-vlade-navrh-na-spatvzatie-novely-zakona-o-ochrane-oznamovatelov-protispolocenskej-cinnosti>.

Nadácia Zastavme korupciu (23. február 2024), Zastavme korupciu zbiera podpisy k novele o verejnom obstarávaní, <https://www.teraz.sk/spravy/zastavme-korupciu-zbiera-podpisy-k-novel/776768-clanok.html>.

Národná rada Slovenskej republiky (2023), Stručný prehľad legislatívnej činnosti NR SR, <https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=538007>.

Národná rada Slovenskej republiky (2024), návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 213/1997 Z. z. o neziskových organizáciách poskytujúcich všeobecne prospešné služby, <https://www.nrsr.sk/web/Default.aspx?sid=zakony/cpt&ZakZborID=13&CisObdobia=9&ID=245>.

Noviny.sk (2024), Lex atentát: Nové opatrenia čelia kritike a nevyhnu sa zmenám, <https://www.noviny.sk/slovensko/937767-lex-atentat-nove-opatrenia-celia-kritike-a-nevyhnu-sa-zmenam>.

Otvorený list 11 prokurátorov bývalej špeciálnej prokuratúry generálnemu prokurátorovi z 22. apríla 2024.

Politico (29. február 2024), *Slovakian PM Fico's plan to reduce corruption penalties suspended* (Plán slovenského premiéra Fica znížiť trestné sadzby za korupciu je pozastavený), <https://www.politico.eu/article/slovakia-prime-minister-robert-fico-reduce-corruption-penalty-suspended/>.

Poradná rada európskych prokurátorov (CCPE) (2018), *stanovisko č. 13(2018): Nezávislosť, zodpovednosť a etika prokurátorov*.

Prezident Slovenskej republiky (2024), Návrh na začatie konania o súlade právnych predpisov podľa čl. 125 ods 1 písm. a) Ústavy Slovenskej republiky, <https://www.prezident.sk/upload-files/93113.pdf>.

Prezident Slovenskej republiky (2024), Podpísané a vrátené zákony, <https://www.prezident.sk/page/podpisane-a-vratene-zakony/>.

Pripomienky 25 organizácií občianskej spoločnosti k návrhu zákona o mimoriadnych opatreniach pre strategické investície a pre výstavbu transeurópskej dopravnej siete (2024), <https://api.mojapeticia.sk/media/campaign/attachment/34f318f9-54b2-48a8-bcfb-39fcc15be579.pdf>.

Rada Európy: Benátska komisia (2010), *Správa o nezávislosti systému súdnictva, časť II: Prokuratúra* [CDL-AD(2010) 040].

Rada Európy: Benátska komisia (2014), *predbežné stanovisko č. 785/2014 k návrhu zákona o úrade štátnej prokuratúry Čiernej Hory* [CDL-AD(2014) 042].

Rada Európy: Benátska komisia (2016), *Zoznam kritérií právneho štátu*, [CDL-AD(2016)007rev].

Rada Európy: Výbor ministrov (2000), *Odporúčanie Výboru ministrov členským štátom CM/Rec(2000)19 o postavení prokuratúry v systéme trestného súdnictva*.

Reportéri bez hraníc (13. december 2023), *Slovakia: RSF and its partners urge parliament and president to halt attempts to undermine the public broadcaster's independence* (Slovensko: Reportéri bez hraníc a ich partneri vyzývajú parlament a prezidentku, aby zastavili pokusy o oslabenie nezávislosti verejnoprávneho vysielateľa), <https://rsf.org/en/slovakia-rsf-and-its-partners-urge-parliament-and-president-halt-attempts-undermine-public>.

Reuters (1. február 2024), *Slovaks ratchet up protests against government's criminal law reform* (Na Slovensku narastá vlna protestov proti vládnemu návrhu reformy trestného práva), [https://www.reuters.com/world/europe/slovaks-ratchet-up-protests-against-governments-criminal-law-reform-2024-02-01/#:~:text=BRATISLAVA%2C%20Feb%201%20\(Reuters\),cases%20close%20to%20the%20premier](https://www.reuters.com/world/europe/slovaks-ratchet-up-protests-against-governments-criminal-law-reform-2024-02-01/#:~:text=BRATISLAVA%2C%20Feb%201%20(Reuters),cases%20close%20to%20the%20premier).

Reuters (24. november 2022), *Slovak police renew bribery charge against central bank governor Kazimir – lawyer* (Slovenská polícia znova obvinila z podplácania guvernéra Národnej banky Slovenska Petra Kažimíra), <https://www.reuters.com/markets/europe/slovak-police-again-charge-central-bank-governor-kazimir-over-bribery-lawyer-2022-11-24/>.

Reuters (8. február 2024), *Slovakia approves criminal law reforms that sparked protests* (Schválenie reformy trestného práva na Slovensku vyvolalo protesty), <https://www.reuters.com/world/europe/slovakia-approves-criminal-law-reforms-that-sparked-protests-2024-02-08/>. Tlačová agentúra Reuters/Denník SME (2023), *Ústavný súd prijal na ďalšie konanie návrh prezidentky*, <https://domov.sme.sk/c/23247428/ustavny-sud-prijal-na-dalsie-konanie-navrh-prezidentky.html>.

RTVS (14. máj 2024), Ján Mazák neuspel s ústavnou sťažnosťou proti svojmu odvolaniu z čela súdnej rady, <https://spravy.rtv.s.sk/2024/05/jan-mazak-neuspel-s-ustavnou-staznostou-proti-svojmu-odvolaniu-z-cela-sudnej-rady/>.

RTVS (15. júl 2024), Prezident P. Pellegrini odvolal dvoch členov Súdnej rady SR, <https://spravy.rtv.s.sk/2024/07/prezident-p-pellegrini-odvolal-dvoch-clenov-sudnej-rady-sr/>.

RTVS (15. máj 2024), Ján Hrubala končí ako predseda Špecializovaného trestného súdu, <https://spravy.rtv.s.sk/2024/05/jan-hrubala-konci-ako-predseda-specializovaneho-trestneho-sudu/>.

RTVS (2024), Parlament schválil lex atentát. Ďalší balík zmien by mal prísť na jeseň, potvrdil Tibor Gašpar, <https://spravy.rtv.s.sk/2024/06/parlament-schvalil-lex-atentat/>.

RTVS (3. jún 2024), Bývalí členovia Súdnej rady neuspeli s ústavnými sťažnosťami proti ich odvolaniu, <https://spravy.rtv.s.sk/2024/06/byvali-clenovia-sudnej-rady-neuspeli-s-ustavnymi-staznostami-voci-ich-odvolaniu/>.

SITA (15. december 2023), Novela zákona o ochrane oznamovateľov podľa Gedru zdokonaľuje ustanovenia, aby nebolo možné inštitút zneužívať, <https://sita.sk/novela-zakona-o-ochrane-oznamovatelov-podla-gedru-zdokonaluje-ustanovenia-aby-nebolo-mozne-institut-zneuzyvat/>.

Skupina pre preskúmanie vykonávania zriadená v rámci Konferencie zmluvných štátov Dohovoru Organizácie Spojených národov proti korupcii (2023): *Stav vykonávania Dohovoru Organizácie Spojených národov proti korupcii – zhrnutie (4. – 8. september 2023)*, CAC/COSP/IRG/II/4/1/Add. 6, <https://www.unodc.org/documents/treaties/UNCAC/WorkingGroups/ImplementationReviewGroup/4-8September2023/CAC-COSP-IRG-II-41-Add.6/CAC-COSP-IRG-II-41-Add.6-E.pdf>.

Slovenská advokátska komora (2024), príspevok Slovenskej advokátskej komory k Správe o právnom štáte 2024.

Slovenská tlačová agentúra (2024), Takmer 80 mimovládok žiada zrušiť rozhodnutie ministra Suska, spustili petíciu, <https://sita.sk/takmer-80-mimovladok-ziada-zrusit-rozhodnutie-ministra-suska-spustili-peticiu/>, 21. február 2024.

Slovenská tlačová agentúra (2024a), Šéf Najvyššieho súdu sa rázne ohradil voči tvrdeniam Fica o odmietnutí súčinnosti pri bleskovej kontrole z ministerstva, <https://sita.sk/sef-najvyssieho-sudu-sa-razne-ohradil-voci-tvrdeniam-fica-o-odmietnuti-sucinosti-pri-bleskovej-kontrole-z-ministerstva/>.

Slovenské národné stredisko pre ľudské práva (2023), *Správa o právnom štáte 2023 – Slovensko*, <https://www.snslp.sk/sledovanie-pravneho-statu/sprava-o-pravnom-state/>.

Slovenské národné stredisko pre ľudské práva (2023a), nástroj na sledovanie právneho štátu, <https://www.snslp.sk/en/rule-of-law-tracker/tracker/>.

Slovenské národné stredisko pre ľudské práva (2023b) Ja samu seba vnímam ako obyčajného človeka: Obhajcovia a obhajkyne ľudských práv na Slovensku, <https://www.snslp.sk/wp-content/uploads/Obhajcovia-a-obhajkyne-ludskych-prav-na-Slovensku.pdf>.

Slovenské národné stredisko pre ľudské práva (2023c), Nenávistný jazyk na politických facebookových profiloch. Správa z monitoringu nenávistných prejavov, tematická správa, https://www.snslp.sk/wp-content/uploads/Nenavistny-jazyk-na-politickych-fb-profiloch-2023_web.pdf.

SME (2024), Pellegrini odvolal dvoch členov Súdnej rady, ktorých vymenovala ešte bývalá prezidentka, <https://domov.sme.sk/c/23357474/sudna-rada-prezident-peter-pellegrini-zuzana-caputova.html>.

SME.sk (19. február 2024), Gašpar ma poslal po úplatok priamo za Bödörom, opísal Slobodník. Proces s oligarchom začali pred premlčaním, <https://domov.sme.sk/c/23284598/norbert-bodor-kauza-valceky-sud-slobodnik-vypoved.html?ref=temacl>.

SME.sk (2024), Iniciatíva Za otvorenú justíciu apeluje na politikov, aby neznižovali výrokmi dôveru verejnosti k súdom, <https://domov.sme.sk/c/23345960/iniciativa-za-otvorenu-justiciu-apeluje-na-politikov-aby-neznizovali-vyrokmi-doveru-verejnosti-k-sudom.html>.

SME.sk (27. október 2023), Minister Šutaj Eštok dočasne pozbavil výkonu funkcie šesticu policajtov okolo Jána Čurilla, <https://domov.sme.sk/c/23237277/od-novembra-sa-rusia-funkcie-policajnych-viceprezidentov.html?ref=av-center>.

Správa generálneho prokurátora Slovenskej republiky o činnosti prokuratúry a poznatkoch prokuratúry o stave zákonnosti v Slovenskej republike za rok 2022 (20. december 2023), https://www.genpro.gov.sk/fileadmin/Sprava_o_cinnosti/2022_sprava_o_cinnosti_GP.pdf.

Súdna rada Slovenskej republiky (2023), uznesenie č. 63/2023 zo 16. februára 2023 k trestnému činu ohýbania práva podľa § 326a Trestného zákona, <https://zasadnutia.sudnarada.sk/trestny-cin-ohybania-prava-podla-326a-trestneho-zakona-a-suvisiacich-ustanoveni/>

Súdna rada Slovenskej republiky (2024), tlačová správa z 15. júla: Súdna rada Slovenskej republiky má o dvoch členov menej, <https://www.sudnarada.gov.sk/sudna-rada-slovenskej-republiky-ma-o-dvoch-clenov-menej/>.

Súdna rada Slovenskej republiky (2024a), Stanovisko deviatich členov Súdnej rady SR k otázkam Európskej komisie položeným v rámci konzultácií k Správe o stave právneho štátu, https://www.sudnarada.gov.sk/data/files/2054_ts_15022024.pdf.

Súdna rada Slovenskej republiky (2024b), Súdna rada Slovenskej republiky opäť v neúplnom zložení, <https://www.sudnarada.gov.sk/sudna-rada-slovenskej-republiky-opat-v-neuplnom-zlozeni/>.

Súdna rada Slovenskej republiky (2024c), Návrh na odvolanie predsedu Súdnej rady Slovenskej republiky prof. JUDr. Jána Mazáka, PhD., z funkcie predsedu súdnej rady, <https://zasadnutia.sudnarada.sk/data/att/15534.pdf>.

Súdna rada Slovenskej republiky (2024d), uznesenie č. 103/2024 zo 16. apríla 2024, <https://zasadnutia.sudnarada.sk/data/att/15554.pdf>.

Súdna rada Slovenskej republiky (2024e), Ústavná sťažnosť podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky a Návrh na vydanie dočasného opatrenia, https://www.sudnarada.gov.sk/data/files/2093_ts_23_04_2024_us_jm.pdf.

Súdna rada Slovenskej republiky (2024f), Stanovisko predsedu Súdnej rady z 15. apríla 2024, https://www.sudnarada.gov.sk/data/files/2088_rozhodnutie-o-zaradeni-navrhu-na-odvolanie.pdf

Súdna rada Slovenskej republiky (2024g), uznesenie č. 136/2024 zo 17. apríla 2024, <https://zasadnutia.sudnarada.sk/stanovisko-sudnej-rady-slovenskej-republiky-k-tlacovej-besede-predsedu-vlady-slovenskej-republiky-a-ministra-spravodlivosti-slovenskej-republiky-konanej-4-aprila-2024/>.

Súdna rada Slovenskej republiky (2024h), uznesenie č. 191/2024 zo 17. júna 2024, https://www.sudnarada.gov.sk/data/files/2124_uznesenie-c-191-2024-lex-atentat.pdf.

Špecializovaný trestný súd (2023), rozsudok č. 4T/1/2023 z 24. februára 2023, <https://www.justice.gov.sk/sudy-a-rozhodnutia/sudy/rozhodnutia/3af3dea1-4fe1-4c3f-b8d6-f677e94d671e:26ed92f3-d277-4bc2-b32a-a5>.

Ta3 (2024), Lex atentát zjednotil, ale kritikov, Naozaj potrebujeme takéto zmeny zákonov?, <https://www.ta3.com/relacia/945159/lex-atentat-zjednotil-ale-kritikov-naozaj-potrebujeme-taketo-zmeny-zakonov>.

Teraz.sk (27. november 2023), Eštok podal trestné oznámenie pre poskytnutie ochrany čurillovcem, <https://www.teraz.sk/slovensko/sutaj-estok-podava-trestne-oznameni/757239-clanok.html>.

The Guardian (29. jún 2023), *Slovakian anti-corruption official arrested in corruption inquiry* (Slovenského protikorupčného úradníka zadržali pre podozrenie z korupcie), <https://www.theguardian.com/world/2023/jun/29/slovakian-anti-corruption-official-arrested-in-corruption-inquiry>.

The Slovak Spectator (11. august 2023), *Police detain ex-top cop Gaspar again* (Polícia opäť zadržala bývalého šéfa polície Gašpara), <https://spectator.sme.sk/c/23204019/police-detain-ex-top-cop-gaspar-again-fico-claims-his-party-is-victim-of-attack.html>.

The Slovak Spectator (11. december 2023), *New charges against ex police chief, oligarch and others*, (Nové obvinenia proti bývalému policajnému náčelníkovi, oligarchovi a ďalším), <https://spectator.sme.sk/c/23255359/new-charges-against-gaspar-bodor-and-some-others.html>.

The Slovak Spectator (15. november 2023), *Changes to the Public Procurement Law – Take Six* (Zmeny v zákone o verejnom obstarávaní – 6. časť), <https://spectator.sme.sk/c/23244416/changes-to-the-public-procurement-law-take-six.html>.

The Slovak Spectator (22. august 2023), *Judge approves infamous ex-top police official's plea deal* (Sudca schválil neslávne známu dohodu o vine a treste s bývalým policajným funkcionárom), <https://spectator.sme.sk/c/23208047/judge-approves-infamous-ex-top-police-officials-plea-deal.html>.

The Slovak Spectator (26. október 2023), *Charged ex-minister elected presiding officer of parliament* (Za predsedu parlamentu bol zvolený obvinený exminister), <https://spectator.sme.sk/c/23236935/charged-ex-minister-elected-presiding-officer-of-parliament.html>.

The Slovak Spectator News Digest (20. február 2024), *Minister's plan to rewrite whistleblowing bill again* (Minister plánuje prepracovať návrh zákona o ochrane oznamovateľov), <https://spectator.sme.sk/c/23285219/news-digest-ministers-vague-plan-to-rewrite-whistleblowing-bill-again.html>

Transparency International (2021), Rušenia obvinení volajú po jasnom zdôvodnení pred verejnosťou. Zákonnosť obvinení z trestného činu predtým potvrdili rôzne sudy vrátane Najvyššieho súdu a Ústavného súdu.

Transparency International (2024), Index vnímania korupcie 2023.

Transparency International (29. jún 2023), Smer sa na nič nehrá. Z transparentného účtu poslal milión eur do vlastnej agentúry, <https://volby.transparency.sk/parlament2023/aktuality/smer-sa-na-nic-nehra-z-transparentneho-uctu-poslal-milion-eur-do-vlastnej-agentury>.

Transparency International (6. december 2023), Rušenie špeciálnej prokuratúry prichádza v čase, keď má reálne výsledky, <https://transparency.sk/sk/rusenie-specialnej-prokuratury-prichadza-v-case-ke-d-ma-realne-vysledky-spustili-sme-peticiu/>.

Transparency International (8. február 2024), Schválená novela trestného zákona oslabuje právny štát a boj s korupciou, <https://transparency.sk/sk/schvalena-novela-trestneho-zakona-oslabuje-pravny-stat-a-boj-s-korupciou/>.

Únia občianskych slobôd pre Európu (2024), príspevok Únie občianskych slobôd pre Európu k Správe o právnom štáte 2024.

Úrad na ochranu oznamovateľov (15. december 2023), Zásahy do zákona na ochranu oznamovateľov prinesú právnu neistotu, marenie vyšetrovania a odstrašia oznamovateľov, <https://www.oznamovatelia.sk/zasahy-do-zakona-na-ochranu-oznamovatelov-prinesu-pravnu-neistotu-marenie-vysetrovania-a-odstrasia-oznamovatelov/>.

Úrad na ochranu oznamovateľov (február 2024), Čo znamená rozhodnutie krajského súdu v prípade chránených policajtov, <https://www.oznamovatelia.sk/co-znamenava-rozhodnutie-krajskeho-sudu-v-pripade-chranenych-policajtov/>.

Úrad na ochranu oznamovateľov (január 2024), Nezmysly o našom úrade – vyvraciam hoaxy, <https://www.oznamovatelia.sk/nezmysly-o-nasom-urade-vyvraciam-hoaxy/>.

Úrad splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti (2023), Záverečná sumarizačná správa k záverečnej monitorovacej správe, Podpora partnerstva a dialógu v oblasti participatívnej tvorby verejných politík 2, https://www.minv.sk/swift_data/source/rozvoj_obcianskej_spolocnosti/participacia/2024/monitorovacie_spravy/F_NPPARTI_2_zaverecna_sumarizacna_sprava_1_12_2020_31_12_2023.pdf.

Úrad špeciálnej prokuratúry (20. december 2023), Správa o činnosti Úradu špeciálnej prokuratúry a poznatky Úradu špeciálnej prokuratúry o stave zákonnosti za rok 2022, https://www.genpro.gov.sk/fileadmin/Sprava_o_cinnosti/2022_sprava_o_cinnosti_USP.pdf.

Ústavný súd Slovenskej republiky (2023), uznesenie PL. ÚS 1/2022-270 z 21. júna 2023.

Ústavný súd Slovenskej republiky (2024), tlačová správa č. 30/2024 z 3. júla 2024, <https://www.ustavnysud.sk/informacie-pre-verejnost-a-media/media/tlacove-spravy>.

Ústavný súd Slovenskej republiky (2024), uznesenie PL. ÚS 3/2024-112 z 28. februára 2024.

Uznesenie Európskeho parlamentu zo 17. januára 2024 o plánovanom zrušení kľúčových protikorupčných štruktúr na Slovensku a jeho dôsledkoch pre právny štát, 2023/3021(RSP), https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2024-0021_EN.pdf.

Uznesenie vlády Slovenskej republiky (2023), Uznesenie vlády Slovenskej republiky č. 576 z 2. novembra 2023 k návrhu na odvolanie a vymenovanie členov Súdnej rady Slovenskej republiky, <https://rokovania.gov.sk/RVL/Resolution/21201/1>.

Verejný ochranca práv (18. jún 2024), Vláde a parlamentu odporúčam prijať vyššie záruky na ochranu ústavného práva na zhromažďovanie občanov. Z neplatenia pokút spraviť trestný čin neodporúčam, <https://vop.gov.sk/wp-content/uploads/2024/06/Tlacova-sprava-VOP-18.-06.-2024.pdf>.

Verejný ochranca práv (2024), príspevok verejného ochranca práv k Správe o právnom štáte 2024.

Vláda Slovenskej republiky (2022), Legislatívne pravidlá vlády Slovenskej republiky https://www.vlada.gov.sk/share/RVLP/lpv_sr-14122022.pdf?csrt=12208025320509349348.

Vláda Slovenskej republiky (2023), Programové vyhlásenie vlády Slovenskej republiky 2023 – 2027, <https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=535376>.

Vláda Slovenskej republiky (2023), rozhodnutie č. 702/2023 zo 6 decembra 2023, vládny návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 54/2019 Z. z. o ochrane oznamovateľov protispoločenskej činnosti, <https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/29080/1>.

Vláda Slovenskej republiky (2023), rozhodnutie č. 703/2023 zo 6. decembra 2023, návrh na skrátené legislatívne konanie o vládnom návrhu zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 54/2019 Z. z. o ochrane oznamovateľov protispoločenskej činnosti, <https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/29081/1>.

Vláda Slovenskej republiky (2023b), Plán legislatívnych úloh vlády SR na rok 2024, https://www.slovlex.sk/legislativne-procesy?p_p_id=processDetail_WAR_portletsel&p_p_lifecycle=2&p_p_state=normal&p_p_mode=view&p_p_cacheability=cacheLevelPage&p_p_col_id=column-2&p_p_col_count=1&processDetail_WAR_portletsel_fileCooaddr=COO.2145.1000.3.5979905&p_processDetail_WAR_portletsel_file=Vlastn%C3%BD--materi%C3%A1-mpk.docx&processDetail_WAR_portletsel_action=getFile.

Vláda Slovenskej republiky (2024), Národná rada SR schválila novelu Trestného zákona, <https://www.justice.gov.sk/aktualne-temy/narodna-rada-sr-schvalila-novelu-trestneho-zakona/>

Vláda Slovenskej republiky (2024), Prezidentka SR vymenovala Roberta Fica do funkcie predsedu vlády <https://www.vlada.gov.sk/prezidentka-sr-vymenovala-roberta-fica-do-funkcie-predsedu-vlady-sr/?csrt=6111271311410479523>. Vláda Slovenskej republiky (2024), príspevok Slovenska k Správe o právnom štáte 2024.

Združenia sudcov Slovenska (2024), Združenie v súčasnosti zbiera poznatky a skúsenosti svojich členov, ktoré komplexne vyhodnotí, <https://www.teraz.sk/slovensko/zdruzenie-sudcov-chce-eliminovat-negat/770362-clanok.html>.

Združenie sudcov Slovenska (2024), Príspevok Združenia sudcov Slovenska k Správe o právnom štáte 2024.

Príloha II: Návšteva Slovenska

Útvary Komisie absolvovali vo februári 2024 virtuálne stretnutia s týmito subjektmi:

- Americká obchodná komora
- Generálna prokuratúra
- Investigatívne centrum Jana Kuciaka
- Kancelária NR SR (odpovede doručené písomne)
- Ministerstvo kultúry
- Ministerstvo spravodlivosti
- Ministerstvo vnútra
- Najvyšší kontrolný úrad
- Najvyšší správny súd
- Najvyšší súd
- Národná kriminálna agentúra Prezídia Policajného zboru
- Prezídium Policajného zboru Slovenskej republiky
- Rada pre vysielanie a retransmisiiu
- Republiková únia zamestnávateľov
- Slovenská advokátska komora
- Slovenská Asociácia tlačených a digitálnych médií
- Slovenské národné stredisko pre ľudské práva
- Slovenský pozemkový fond (odpovede doručené písomne)
- Slovenský syndikát novinárov
- Sudcovia za otvorenú justíciu
- Súdna rada
- Špecializovaný trestný súd
- Štátna komisia pre voľby a kontrolu financovania politických strán (odpovede doručené písomne)
- Transparency International
- Úrad na ochranu oznamovateľov
- Úrad špeciálnej prokuratúry
- Úrad vlády – splnomocnenec pre rozvoj občianskej spoločnosti
- Úrad vlády – odbor prevencie korupcie
- Verejný ochranca práv
- Via Iuris
- Zastavme korupciu
- Združenie sudcov

* Komisia sa na viacerých horizontálnych stretnutiach stretla aj s týmito organizáciami:

- Amnesty International EU
- Centre for Democracy and Technology Europe
- Centre for European Volunteering
- Civil Society Europe
- Culture Action Europe

- Democracy Reporting International
- European Centre for Non-Profit Law
- Európska federácia novinárov
- Európske fórum mládeže
- Európske občianske fórum
- Európske partnerstvo pre demokraciu
- Free Press Unlimited
- Írska rada pre občianske slobody
- JEF Europe
- Medzinárodná federácia pre ľudské práva
- Medzinárodná federácia pre plánované rodičovstvo
- Medzinárodný tlačový inštitút
- Obhájcovia občianskych práv
- Open Society Foundations
- Philanthropy Europe Association
- PICUM
- Reportéri bez hraníc
- SOLIDAR
- Transparency International EÚ
- Únia občianskych slobôd pre Európu